

BIULETYN
ARCHIWUM
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Nr 21

WARSZAWA 1978

BIULETYN

ARCHIWUM POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Nr 21

Na prawach rękopisu

Warszawa 1978

Przygotowuje zespół pracowników Archiwum

Redaktor: Zygmunt Kolankowski

Sekretarz Redakcji: Stanisław Chankowski

Adres Redakcji: Archiwum PAN 00-330 Warszawa
Nowy Świat 72

25-LECIE ARCHIWUM PAN

W dniu 1 grudnia 1978 r. minęło 25 lat od chwili powołania Archiwum Polskiej Akademii Nauk. Uchwała Sekretariatu Naukowego PAN nr 167/53 powzięta 1 grudnia 1953 r. ustaliła podstawowe założenia organizacji i pracy tej placówki.

Z okazji 25-lecia odbyło się w Warszawie w Sali Lustrzanej Pałacu Staszica uroczyste rozszerzone zebranie Rady Naukowej Archiwum PAN z udziałem zaproszonych gości.

Zebranie zagał Przewodniczący Rady prof.dr Ludwik Bazyłow. Następnie Dyrektor Archiwum PAN prof.dr Z.Kolankowski przedstawił refleksje nasuwające się w związku z jubileuszem.

Odczytany został list Przewodniczącego Rady Państwa prof.Henryka Jabłońskiego skierowany do prof.L.Bazyłowa zawierający gratulacje i życzenia dla Rady Naukowej, Dyrekcji i pracowników Archiwum Polskiej Akademii Nauk.

Prezes i Sekretarz Naukowy Polskiej Akademii Nauk przesłali z okazji jubileuszu do Dyrektora Archiwum wspólny list /zob. dalej/.

Wśród licznych listów i depešz nadesłanych do Archiwum znajdowały się również telegramy od bratnich placówek Archiwum Akademii Nauk ZSRR w Moskwie, Centralnego Archiwum Czechosłowackiej Akademii Nauk w Pradze i Archiwum Bułgarskiej Akademii Nauk w Sofii.

Z kolei zabrał głos członek Rady Naukowej PAN, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych prof. dr hab. Tadeusz Walichnowski, który odczytał pismo nadające Archiwum PAN zespołową Odsznakę honorową "Za zasługi dla Archiwistyki" /zob. dalej/.

Indywidualnie Honorową Odsznakę "Za zasługi dla Archiwistyki" otrzymało 11 osób:

prof. dr Ludwik Bazylow - przewodniczący Rady Naukowej Archiwum PAN,

prof. dr Kazimierz Ślaski - członek Rady Naukowej Archiwum PAN, długoletni pracownik tego Archiwum, organizator i kierownik Oddziału APAN w Poznaniu,

prof. dr Marian Wojciechowski - członek Rady Naukowej Archiwum PAN, zastępca Sekretarza Wydziału I PAN

oraz długoletni zasłużeni pracownicy Archiwum:

dr Stanisław Chankowski,

ob. Marian Czeski,

mgr Hanna Dymnicka-Wołoszyńska,

dr Anna Marciniakowa,

dr Honorata Obuchowska-Pysioła,

mgr Jan Poradzisz,

mgr Maria Wrzosek,

dr Halina Zubalowa.

Dyrektor Archiwum wręczył członkom Rady Naukowej pierwsze egzemplarze nowego "Przewodnika po zespołach i zbiorach Archiwum PAN".

Zebrań zakończyła część towarzyska.

POLSKA AKADEMIA NAUK

WARSZAWA PALAC KULTURY I NAUKI

Warszawa, dnia 29 listopada 1978 r.

Obywatel

Prof. dr Zygmunt KOLANKOWSKI
Dyrektor Archiwum
Polskiej Akademii Nauk

Warszawa

Szanowny Panie Profesorze,

Dziękujemy uprzejmie za zaproszenie Przewodniczącego Rady Naukowej i Dyrektora Archiwum PAN na rozszerzone posiedzenie Rady Naukowej z okazji dwudziestopięciolecia działalności Archiwum Polskiej Akademii Nauk.

Zasłużenie obchodzony jest uroczysty jubileusz tej placówki, która spełniając swe podstawowe zadanie sprawowania opieki nad zasobem archiwalnym Polskiej Akademii Nauk, podjęła wiele prac i uzyskała dobre efekty.

W działalności swej Archiwum zgromadziło poważne zbiory i stało się warsztatem prac badawczych nad dziejami nauki i techniki polskiej, zajmując w polskim świecie archiwalnym poczesne miejsce. Skromna, wydawałoby się, placówka jest również kopernikiem wiedzy o naszej instytucji. Przechowuje wiele materiałów archiwalnych i gromadzi dane o zasobie aktowym placówek, biur Sekretariatu Administracyjnego oraz towarzystw naukowych pozostałych pod opieką Akademii. Cenna jest również pomoc Archiwum udzielana w formie konsultacji z zakresu organizowania i prawidłowego prowadzenia archiwów zakładowych oraz udział w pracach nad organizacją systemu kancelaryjnego w Akademii.

Pragniemy złożyć wyrazy uznania dla Kierownictwa Archiwum, w osobie przede wszystkim Pana Dyrektora, organizatora i kierownika tej placówki. Pańskie wysokie kwalifikacje, energia i inicjatywa zaważyły na rozwoju i działalności Archiwum.

Składamy również uznanie dla wszystkich pracowników, którzy żmudną i wytrwałą pracą przyczyniają się do prawidłowego funkcjonowania naszej instytucji i wnoszą swój wkład w jej osiągnięcia.

Życzymy dalszych cennych inicjatyw i pomyślności w Waszej pracy, a także w Waszym życiu osobistym.

SEKRETARZ NAUKOWY

J. Kaczmarek
/Jan Kaczmarek/

PREZES

Witold Nowacki
/Witold Nowacki/

Warszawa dn. 1 XII 1978 r.

Nr K-191-76

Obywatel
Prof. dr hab. Zygmunt Kolankowski
Dyrektor Archiwum
Polskiej Akademii Nauk
Warszawa
Pałac Staszica

Wielce Szanowny Panie Dyrektorze!

W związku z przypadającą w dniu 1 grudnia 1978 r. 25-tą rocznicą powstania Archiwum Polskiej Akademii Nauk - pragnę przekazać Panu Dyrektorowi oraz pracownikom Archiwum najserdeczniejsze gratulacje oraz słowa uznania w imieniu pracowników państwowej służby archiwalnej i własnym, za dotychczasową działalność i wkład pracy w zakresie zabezpieczania i opracowywania źródeł do dziejów nauki i techniki oraz spuścizn archiwalnych wybitnych uczonych polskich.

Naczelną Dyrekcję Archiwów Państwowych z dużym szacunkiem oceniam codzienną i żmudną pracę Archiwum PAN, które może poszczycić się znacznymi osiągnięciami w dziedzinie popularyzacji archiwaliów, podnoszenia kwalifikacji naukowych i doskonalenia zawodowego archiwistów.

Jestem głęboko przekonany, że naszą dotychczasową współpracę będziemy nadal pogłębiać z korzyścią dla rozwoju archiwistyki polskiej.

Jako wyraz szczególnego uznania przekazuję na Pańskie ręce Honorową Odznakę "Za Zasługi dla Archiwistyki", przyznaną Archiwum Polskiej Akademii Nauk.

Łączę wyrazić szacunku

W. J.
Prof. dr hab. T. Jeliński

Hanna Dymnicka-Wołoszyńska

Warszawa

Z PIERWSZYCH LAT DZIAŁALNOŚCI ARCHIWUM PAN

Do pracy w Archiwum Polskiej Akademii Nauk zostałam zaangażowana dnia 1 maja 1954 r. po ukończeniu na Uniwersytecie Warszawskim studiów historycznych ze specjalizacją archiwalną.

Archiwum znajdowało się wtedy w stadium organizacyjnym¹. Po powołaniu Polskiej Akademii Nauk w roku 1952, już wczesną jesienią 1953 r. w gronie jej kierowniczych działów

¹ Ważniejsze pozycje z tego zakresu: artykuły: Z. Kolankowskiego: Powołanie Archiwum PAN, "Sprawozdania z czynności i prac PAN", R. 1954 nr 3; Archiwum PAN, organizacja - zadania - praca, /w/ Księga pamiątkowa 150-lecia AGAD, Warszawa 1958; Archiwum PAN 1954-1959, "Nauka Polska" 1960 nr 1; Organizacja i praca Archiwum PAN /1953-1962/, "Biul. APAN", 1962 nr 5; Dwadzieścia lat pracy Archiwum PAN, /przemówienie z okazji jubileuszu 20-lecia działalności Archiwum/, "Biul. APAN" 1974 nr 17; R. W. Wołoszyńskiego, Zadania i prace Archiwum PAN, "Biul. APAN", 1959 nr 1; Sprawozdania z działalności Archiwum PAN: "Polska Akademia Nauk, Sprawozdania z czynności i prac", 1954, 1955, 1956; "Nauka Polska" 1959, R. VII nr 3-4; "Biul. APAN", 1960 nr 3.

Ponadto wykorzystano: S. Chankowski, Bibliografia Archiwum PAN "Biul. APAN" 1959 nr 1 s. 11-19; Kronika Archiwum PAN, zapiski z lat 1954-1959; informacje udzielone przez dyrektora Archiwum PAN, prof. dr Z. Kolankowskiego oraz pracowników.

czy uznano potrzebę utworzenia odrębnego archiwum. W połowie listopada tego roku prof. Henryk Jabłoński odbył rozmowę z dr. Zygmuntem Kolankowskim, zajmującym wówczas stanowisko dyrektora Archiwum Akt Nowych, z którym przedyskutował koncepcję utworzenia takiej placówki i wystąpił z propozycją powierzenia mu jej organizacji i kierownictwa.

Archiwum PAN zostało powołane do życia w dniu 1 grudnia 1953 r. uchwałą Sekretariatu Naukowego Prezydium PAN nr 167/53 w sprawie utworzenia i organizacji Archiwum jako pomocniczej placówki naukowej przy Prezydium PAN. Zadania Archiwum określono jako gromadzenie, zabezpieczanie i udostępnianie ważnych dla historii nauki polskiej materiałów archiwalnych, a tym samym stworzenie możliwie szerokiej bazy źródłowej dla badań w tym przedmiocie. Kierunki ustalone ogólnie w powyższej uchwale zostały później sprecyzowane, w porozumieniu między Polską Akademią Nauk a Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych, zawartym 21 sierpnia 1957 r. w wykonaniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1957 r. w sprawie państwowego zasobu archiwalnego². W oparciu o podstawowe założenie, że materiały archiwalne wytwarzane i gromadzone przez Polską Akademię Nauk należą do tego zasobu, uzgodniono wtedy, że:

"1. Archiwum PAN gromadzi, zabezpiecza i przechowuje materiały archiwalne powstałe i powstające w wyniku działal-

² Dla ostatecznego ustalenia zakresu porozumienia Sekretarz Naukowy PAN prof. H. Jabłoński powołał komisję w składzie: prof. S. Arnold, Sekretarz Wydz. I PAN, przewodniczący, dr H. Altman, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych i dr Z. Kolankowski, dyrektor Archiwum PAN.

ności Polskiej Akademii Nauk i jej placówek oraz stowarzyszeń naukowych, które uległy likwidacji w związku z zorganizowaniem PAN lub otrzymują dotację PAN.

2. Archiwum PAN może gromadzić spuścizny rękopiśmienne uczonych i pracowników nauki, a także materiały archiwalne fundacji, czasopism i zjazdów naukowych oraz stowarzyszeń naukowych innych niż w ust. 1.

W stosunku do spuścizn członków i współpracowników PAN Archiwum PAN przysługuje prawo pierwszeństwa".

Z chwilą powołania Archiwum w grudniu 1953, sprawami organizacyjnymi zajmowała się wstępnie Helena Handelsman, siostra wybitnego historyka Marcellego Handelsmana, zatrudniona od listopada 1953 r. do czerwca 1954 r. na zasadzie prac zleconych. Ona to właśnie w końcu grudnia 1953 r. zaangażowała pierwszych pracowników etatowych, nie posiadających jednak wykształcenia archiwalnego: Brnę Kasińską i Krystynę Mej. W tym czasie również została przydzielona do pracy w Archiwum mgr Alicja Wielogórska, pozostająca przez pewien jeszcze czas na etacie Biblioteki przy Ośrodku Bibliografii i Dokumentacji Naukowej PAN.

W styczniu 1954 r. kierownictwo Archiwum objął, na podstawie umowy o pracę zleconą, dr Zygmunt Kolankowski i przystąpił do prac organizacyjnych. Rozpoczynając działalność otrzymał on od prof. Stefana Żółkiewskiego, ówczesnego Sekretarza Naukowego PAN, pismo określające jego uprawnienia jako dyrektora Archiwum PAN, głównie prawo podpisywania pism i rachunków, podejmowania zobowiązań finansowych i angażowania pracowników. W ciągu pierwszego kwartału 1954 r. dyrektor

Archiwum zajmował się pracami koncepcyjnymi, formułowaniem regulaminów i aktów normatywnych, a ponadto przeprowadził wraz z H.Handelsman objazd zbiorów rękopiśmiennych w szeregu ośrodków, m.in. w Krakowie, Kórniku, Poznaniu, Płocku, z myślą o sporządzeniu ewidencji rozproszonych materiałów źródłowych do dziejów nauki i techniki polskiej. W kwietniu tego roku Archiwum uzyskało pierwszy budżet i możliwość zaangażowania od 1 maja pierwszych pracowników z wykształceniem zawodowym - Michała Flisa, posiadającego praktyczną znajomość metod pracy archiwalnej w dużej instytucji, nabytą pod kierunkiem dr Aleksa Bachulskiego w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Warszawie, niżej podpisaną, a ponadto mgr Andrzeja Kuśniewicza, obecnie wybitnego pisarza i laureata nagród literackich i państwowych. 1 czerwca została skierowana do Archiwum z Wydziału I PAN dr Honorata Obuchowska-Pysłowa, a od 1 października dr Maria Rzeuska, przedtem pracownik Uniwersytetu Warszawskiego, która przez pewien czas pozostawała na etacie Biura Prezydialnego PAN. W końcu listopada opuścił natomiast Archiwum mgr Kuśniewicz. W latach następnych do grona naszego przybyło jeszcze 5 osób. W roku 1955 od 15 lutego został zatrudniony mgr Ryszard Wacław Wołoszyński /absolwent historii z przygotowaniem archiwalnym/, od 1 marca Anna Peché, pochodząca ze znanej warszawskiej rodziny, córka działaczki postępowego ruchu kobiecego i redaktorki pisma "Bluszczy" Zofii Seidler, a ponadto od 15 sierpnia Marian Czeski, który przeszedł tu z Archiwum Akt Nowych. W 1956 r. rozpoczęli pracę dwaj historycy: 1 listopada mgr Eugeniusz Tomaszewski /po specjalizacji archiwalnej na Uniwersytecie

M.Kopernika w Toruniu/ i 1 grudnia mgr Stanisław Chankowski.

Gdy w maju 1954 r. rozpoczynałam pracę w Archiwum PAN, zajmowało ono prowizoryczne pomieszczenie na galerii nad Salą Lustrzaną w Pałacu Staszica w Warszawie. Wyposażone było jedynie w kilka biurka i szaf, zawierających ok.42 mb. akt³. Były to głównie szczerkowo zachowane zespoły akt Tow. Naukowego Warszawskiego /1907-1952/, Kasy im.J.Mianowskiego /1881-1951/2/ oraz obszerniejsze materiały I Kongresu Nauki Polskiej, który obradował w Warszawie w 1951 r. i uchwalił powołanie Polskiej Akademii Nauk. Akta te, fragmentaryczne i niekompletne, były następnie uzupełniane przez późniejsze dopływy. Często z konieczności uczestniczyliśmy w wielu konferencjach i naradach naukowych, odbywających się w Sali Lustrzanej. Czasem była to okazja do zobaczenia i usłyszenia wybitnych osobistości ze świata nauki. Andrzej Kuśniewicz z właściwym sobie specyficznym poczuciem humoru zauważył kiedyś, że warunki te mają jednak dodatni wpływ na stosunki koleżeńskie w naszym małym gronie, gdyż możemy kłócić się tylko szeptem. Niekiedy, gdy obrady miały charakter poufny, byliśmy proszeni o udanie się "na spacer".

W czerwcu 1954 r. Archiwum otrzymało samodzielne pomieszczenie w sali t.zw. "Pod świetlikiem" /nr 313/ na III piętrze Pałacu Staszica. Nowy lokal nie odpowiadał warunkom pracy i nie stwarzał możliwości przechowania akt. Sala po-

³ Według zapisu z dnia 1.II.1954 r. w Księdze nabytków Archiwum PAN /l.p.1/.

zbawiona była okien i nie miała wentylacji, tak, że przebywanie w niej było szczególnie trudne w okresie upałów, z którymi zetknęliśmy się już w momencie przeprowadki. Niewiele poprawiało sytuację stawianie rynienek z wodą i zainstalowanie na suficie zaciąganych płóciennych zasłon. Dla zaczerpnięcia powietrza zmuszeni byliśmy wychodzić na sąsiedni taras, który dla ochłody polewaliśmy wodą z gumowego węża. Z czasem pod wpływem zmian temperatury szkło w suficie zaczęło pękać i sypać się na podłogę. Wkrótce potem Archiwum uzyskało jeszcze w pobliżu sali "Pod świetlikiem" 2 niewielkie pokoje, które zostały wykorzystane jako miejsce pracy dyrektora i sekretariatu.

Wstępny okres organizacyjny trwał w zasadzie około 3 lat: 1954-1956. W tym czasie, mimo trudności lokalowych, stosunkowo niewielkiego budżetu i szczupłej obsady, personalnej naszej placówki zostały wytyczone podstawowe kierunki jej działalności i ustalone formy pracy. Najbliższym współpracownikiem dyrektora Archiwum dr Kolankowskiego był w tym okresie M. Flis, najbardziej doświadczony archiwista z naszego zespołu. W okresie szczególnie trudnym dla Archiwum, trwającym od początku stycznia do maja 1955 r., gdy dr Kolankowski, nie otrzymawszy zezwolenia Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych na dalszą współpracę z Polską Akademią Nauk, nie mógł pogawiać się na naszym terenie, kol. Flis w jego zastępstwie załatwiał sprawy bieżące, co do których porozumiewał się z nim w godzinach pozasłużbowych. Sprawa kierownictwa ostatecznie została unormowana, gdy dr Kolankowski od 1 maja 1955 r. objął etatowo stanowisko dyrektora Archiwum PAN.

Początkowo zakładano, że funkcje Rady Naukowej Archiwum PAN będzie pełnił Komitet Historii Nauki i Techniki przy Prezydium PAN, jednakże sprawa ta nie doczekała się realizacji. Uchwałą Sekretariatu Naukowego PAN z dnia 19 lipca 1955 r. powołane zostało Kolegium Naukowe jako organ kontrolny i doradczy. W skład jego weszli wybitni znawcy historii nauki i techniki oraz zagadnień archiwalnych: prof. Jan Dąbrowski jako przewodniczący, oraz członkowie - profesorowie Rafał Gerber, Stanisław Konopka, Eugeniusz Olszewski, Adam Stebelski, Bogdan Suchodolski i dr Zygmunt Kolankowski. Kolegium to odbyło dnia 7 października 1955 r. pierwsze posiedzenie, na którym omówiono stan organizacji i pracy Archiwum oraz zatwierdzono plan naukowy na rok 1956. Kolegium to działało do końca roku 1960. Funkcję jego sekretarza pełnił mgr R.W. Wołoszyński.

Już w tym początkowym okresie Archiwum rozszerzyło swoją działalność również poza Warszawę, w dążeniu do objęcia swym zasięgiem całego terytorium Polski. W dniu 1 stycznia 1955 r. utworzony został formalnie Oddział Archiwum PAN w Krakowie na zasadzie przejęcia działu archiwalnego Biblioteki PAN w Krakowie. Kontakty robocze z tą placówką nawiązane były już w początku 1954 r., teraz nastąpiło ich sformalizowanie. W skład zasobu Oddziału wchodziły zespoły akt, wytworzonych przez Towarzystwo Naukowe Krakowskie /1815-1872/ oraz Polską Akademię Umiejętności /1873-1952/, zawierające bogaty materiał do dziejów nauki polskiej w XIX i XX w. Faktyczne ich przejęcie nastąpiło w czerwcu 1955 r. Kierownictwo Oddziału sprawowała na zasadzie prac zleconych dr Danuta

Rederowa - etatowy pracownik Biblioteki PAN w Krakowie. Pierwszym etatowym pracownikiem Oddziału był mgr Jan Poradzisz, którego dyrektor Archiwum PAN zatrudnił już od 1 grudnia 1954 r. Ponadto pracowała tam od października 1955 r. do 1 września 1959 r. mgr Renata Dutkowska. Oddział zajmował szczupłe i niewygodne pomieszczenie wydzielone z magazynu Biblioteki PAN w Krakowie przy ul. Szawkowskiej 17.

W roku 1955 zostały również podjęte wstępne przygotowania do organizacji Oddziału Archiwum PAN w Poznaniu. Prowadził je dr Kazimierz Ślaski zatrudniony od listopada tegoż roku na pracach zleconych. Oddział ten formalnie powstał z chwilą przejścia dr Ślaskiego na etat, co nastąpiło w maju 1956 r., przy czym przez pewien jeszcze okres nie było możliwości uzyskania lokalu - oczekiwano na zakończenie odbudowy Pałacu Działyńskich, jako siedziby placówek PAN w Poznaniu. Dr Ślaski zajął się wtedy inwentaryzacją materiałów naukowo-zbiorczych w zbiorach i zespołach akt z terenu Wielkopolski, Ziemi Lubuskiej i Pomorza Zachodniego. W tym celu dokonał od 28 maja do 2 czerwca 1956 r., wraz z dr Kolankowskim objazdu ośrodków prowincjonalnych /m.in. Kalisz, Leszno, Gostyń, Gorzów, Piła, Gniezno/.

Inne podobne objazdy prowadził dr Kolankowski. Badaniami i rozmowami objął on miasta Polski środkowej - Kielce, Piotrków, Radom oraz wiele miejscowości w Małopolsce, głównie Przemyśl, Rzeszów, Łańcut, Leżajsk, Krosno, Biecz, Jasło, Tarnów i inne.

Główne kierunki działalności Archiwum PAN w zakresie gromadzenia i opracowania zbiorów doprowadziły do ukształto-

wania się jego struktury wewnętrznej. W czerwcu 1955 r. ustalono podział organizacyjny Archiwum z wyodrębnieniem następujących działów materiałowo-roboczych: I - Akt instytucji naukowych poprzedzających powstanie PAN, II - Akt PAN i jej placówek, III - Materiałów archiwalnych pochodzenia prywatnego /opuszcza po uczonych/, IV - Mikrofilmów i fotokopii, V - Inwentarza Centralnego Materiałów Źródłowych do Dziejów Nauki i Techniki Polskiej, VI - Biblioteki podręcznej, VII - Zbiorów i Kolekcji.

W roku 1955 od maja do grudnia zorganizowany został cykl zebrań samokształceniowych, poświęconych dyskusyjnemu omówieniu podstawowych zagadnień archiwistyki oraz poszczególnych działów pracy Archiwum PAN. W niektórych zebraniach brały udział pracownice Archiwum Akt Nowych mgr Leokadia Gołębiowska i Olimpia Staroń, wygłaszając odpowiednie referaty.

W latach następnych były również organizowane zebrania naukowe, poświęcone omówieniu prac bieżących oraz dyskusje nad rocznymi, a niekiedy wieloletnimi planami i sprawozdaniami. Dyrektor Archiwum przedstawiał też kilkakrotnie wyniki swoich podróży zagranicznych. W zebraniach tych uczestniczyli również pracownicy z Oddziałów i zaproszeni goście.

Od chwili rozpoczęcia pracy w Archiwum PAN należałam do grupy osób, które w myśl zadań programowych naszej placówki zajęły się porządkowaniem archiwalnego zasobu aktowego, pozostałego po instytucjach naukowych, działających przed powstaniem PAN. Początkowo, podczas pobytu na galerii nad Salą Lustrzaną, współpracowałam z mgr A. Wielogórką, która wtedy wstępnie porządkowała zespół akt I Kongresu Nauki Pol-

skiej, a następnie sporządziła jego inwentarz tymczasowy. Meliorację tego zespołu przeprowadziła potem M. Wrzosek. Prace pomocnicze przy tym wykonywała również Krystyna Mej, która była zatrudniona w Archiwum krótko i odeszła z powodu choroby. Po przeprowadzce do sali 313 otrzymałam poważniejsze zadanie opracowania zespołu akt Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Prace porządkowe przeprowadziłam w l. 1954-1955, przy współudziale M. Flisa w ich pierwszej fazie, a potem sporządziłam inwentarz wraz ze wstępem. Rezultat tych prac przedstawiłam na konferencji naukowej pracowników Archiwum /Centrali i Oddziału w Krakowie/, jaka odbyła się w dniu 25 stycznia 1956 r., w referacie p.t. "Akta Towarzystwa Naukowego Warszawskiego w Archiwum PAN i ich opracowanie". H. Handelsman sporządziła na wiosnę 1954 r. indeks osoboworzeczowy do protokółów posiedzeń Zarządu TNW, często wykorzystywany i przydatny do dzisiaj.

Michał Flis uporządkował akta Kasy im. J. Mianowskiego, opracowując również inwentarz ze wstępem.

Działalność tego typu prowadził też Oddział w Krakowie. W pierwszej fazie mgr mgr J. Poradzisz, R. Dutkowiak i Bogusław Ratusiński /współpracujący na pracach zleconych/ uporządkowali akta gospodarcze Polskiej Akademii Umiejętności i sporządzili ich inwentarz prowizoryczny. J. Poradzisz i R. Dutkowiak zajmowali się również opracowaniem indeksu nazwisk uczonych polskich do akt korespondencji Sekretariatu Generalnego PAN. Pracami porządkowymi objęto także materiały Towarzystwa Naukowego Krakowskiego. W dniach 3-5 maja 1956 r. odbyła się w Krakowie konferencja metodyczna na temat porząd-

kowania wymienionych zespołów akt. Obok pracowników Oddziału wzięli w niej udział dr Z. Kolankowski, zast. prof. M. Flis i niżej podpisana.

Jednocześnie zaczęły napływać do Archiwum akta innego rodzaju, mianowicie materiały bieżącej działalności Polskiej Akademii Nauk i spuścizny po uczonych. Nadzór nad gromadzeniem sprawował M. Flis, który również prowadził ewidencję zasobu i prace magazynowe - te ostatnie przy pomocy M. Czeskiego. Pierwsze akta PAN w l. 1951-1953 były przekazywane do Archiwum już pod koniec roku 1954 i na początku 1955, m.in. 16 października 1954 r. Helena Filipowicz przekazała akta Biura Prezydyjnego, a 12 stycznia 1955 r. Maria Zahorecka - akta Sekretariatu Prezesa PAN⁴. Sprawy nadzoru Archiwum nad funkcjonowaniem kancelarii i składnic akt wydziałów, biur i placówek naukowych PAN zostały uregulowane uchwałą Sekretariatu Naukowego PAN, podjętą dnia 3 stycznia 1956 r. Ponadto Archiwum otrzymało w depozyt zespół akt Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Historycznego i redakcji "Kwartalnika Historycznego", głównie z l. 1923-1939 oraz fragmenty akt wcześniejszych z l. 1886-1914. Zostały one przekazane do Archiwum przez Zarząd Główny PTH w lipcu 1957 r. Prace nad uporządkowaniem tego zespołu rozpoczęto jesienią 1957 r. Początkowo uczestniczyło w niej kilka osób, a w dalszej fazie prowadziły je niżej podpisana i M. Wrzosek.

Zagadnienie nabywania i opracowywania spuścizn po uczonych stało się jednym z najważniejszych zadań organiza-

⁴ Księga nabytków Archiwum PAN /l.p. 11 i 20/.

cyjnych i przedmiotem pogłębianych poszukiwań teoretycznych zespołu pracowników Archiwum, do którego również należałam.

W zakresie gromadzenia spuścizn ważny czynnik stanowiła Komisja Oceny Zakupów przy Archiwum PAN, powołana uchwałą Sekretariatu Naukowego Prezydium PAN z dnia 1 maja 1954 r. Do jej pierwszego składu należeli jako przedstawiciele wydziałów i zakładów Akademii profesorowie: Tadeusz Manteuffel /Wydz.I/, Franciszek Czubalski /Wydz.II/, Józef Hurwic /Wydz. III/, Janusz L.Jakubowski /Wydz.IV/, jak również dr Waldemar Woise /Zakład Historii Nauki i Techniki/, dr Zofia Sidorowicz /Ośrodek Bibliografii i Dokumentacji Naukowej/ oraz dr Z.Kolankowski, dyrektor Archiwum PAN. Zmiana w powyższym składzie nastąpiła już 11 listopada 1955 r., kiedy prof.dr J.L.Jakubowski zgłosił rezygnację, a na jego miejsce powołany został prof.dr Edward Czetwertyński. Przewodniczącym Komisji był prof.dr F.Czubalski.

Komisja ta odbyła dnia 15 czerwca 1954 r. pierwsze posiedzenie, w czasie którego postanowiono zakupić 6 spuścizn, m.in. materiały Adama Szymańskiego /geografia i językoznawstwo syberyjskie/, Wincentego Ogrodzińskiego /filologia klasyczna i regionalne zagadnienia śląskie/ i Stanisława Borowskiego /historia prawa polskiego i praw słowiańskich/.

Jednocześnie w Archiwum zaczęła funkcjonować nowa komórka o charakterze roboczym - dział zakupów, stanowiący razem Sekretariat Komisji Oceny Zakupów. Dział ten objęła dr H.Obuchowska, która z dużą energią organizowała napływ spuścizn do Archiwum ustalając w rozmowach z przedstawicielami

Wydziałów i placówek naukowo-badawczych PAN oraz innego rodzaju wywiadach możliwości nabywania materiałów tego typu, a następnie załatwiała formalności związane z ich przejmowaniem od spadkobierców. W l. 1954-1959 Komisja Oceny Zakupów nabyła 108 spuścizn. Były również przypadki przekazywania do Archiwum spuścizn w formie darów i depozytów. Jako dary otrzymaliśmy np. cenne materiały Henryka Czeczotta /geologia/, Maksymiliana T.Hubera /mechanika/, Mieczysław Wolfkego /fizyka/ i Józefa Zawadzkiego /chemia/.

Prace nad problematyką porządkowania spuścizn zostały podjęte w końcu 1955 r. z inicjatywy dr Z.Kolankowskiego i były prowadzone pod jego kierownictwem i przy dużym wkładzie osobistym. Zagadnienie to nie miało w Polsce dostatecznych podstaw teoretycznych⁵. Archiwa krajowe nie posiadały w tej mierze żadnych przepisów, a nieliczne przykłady opracowywanych spuścizn wykazywały znaczne rozbieżności. Metody stosowane w działach rękopisów bibliotek nie odpowiadały potrzebom archiwalnym. "Wytyczne opracowania rękopisów w bibliotekach polskich", wydane w roku 1955, uznawały wprawdzie obecność materiałów typu archiwalnego w zbiorach rękopiśmiennych bibliotek, lecz zalecały stosowanie przy ich opracowaniu podstawowych zasad archiwalnych w formie dyskusyjnej i niedość sprecyzowanej, nie mogły więc być dla nas przydatne. Tak więc pracownicy Archiwum pozbawieni gotowych wzorów normatywnych

⁵ Zob.: Z.Kolankowski, Podstawowe zagadnienia metodyczne porządkowania spuścizn rękopiśmiennych, "Biul. APAN", 1959 nr 2: H.Dymnicka, Prace Archiwum PAN nad metodyką porządkowania spuścizn, tamże.

stanęli wobec konieczności ustalenia metod naukowo-archiwalnego opracowania spuścizn.

Podjęmując to zadanie, jako punkt wyjścia przyjęliśmy założenie, że spuścizna jest zespołem archiwalnym utworzonym w wyniku działalności jednostki, lub czasem grupy jednostek. Pierwszym etapem było zapoznanie się z dostępną literaturą z tego zakresu, wobec braku polskiej - obcą, niemiecką i rosyjską. Najbardziej przydatne okazały się wtedy artykuły Axela v. Harnacka i L.M. Iwanowej, które dr Kolankowski przetłumaczył na język polski do użytku wewnętrznego i uprzyściplenił innym. Równolegle rozpoczęto opracowanie pierwszych spuścizn w celu zdobycia własnych doświadczeń. Były to materiały historyków prawa, W.A. Maciejowskiego i S. Borowskiego, uporządkowane przez dyrektora Archiwum. W początku 1956 r. niżej podpisana przystąpiła, pod kierunkiem dr Z. Kolankowskiego, do pracy nad bogatą spuścizną historyka Marcellego Handelsmana, która dawała duże możliwości uzyskania różnorodnych spostrzeżeń metodycznych. W tym czasie, w końcu roku 1955 i wiosną 1956, zostały opracowane dwa kolejne schematy układu materiałów w spuściznie. Jednocześnie kilka osób spośród pracowników Archiwum w l. 1955-1957 porządkowało spuścizny uczonych z różnych gałęzi nauki: humanistyczne - Ignacego Chrzanowskiego /A. Wielogórska/, Stanisława Kętrzyńskiego, Heleny Salskiej, Jerzego Manteuffla i inne /S. Chankowski/, geologiczne - Stanisława Majewskiego i Walerego Łozińskiego /tenże/ - oraz techniczne - Stefana Bryły /M. Flis/.

Wiele korzyści przyniosły podróże archiwalne dr Z. Kolankowskiego: do ZSRR w roku 1956 i do NRD w roku 1957. Dy-

rektor Archiwum PAN zaznajomił się wtedy z doświadczeniami tamtejszych ośrodków archiwalnych, przedyskutował szereg zagadnień i uzyskał w ZSRR kilka instrukcji i projektów dotyczących metod opracowywania spuścizn. Materiały te dostarczyły cennych możliwości porównawczych, przydatnych w prowadzonych przez nas pracach teoretycznych. Podczas pobytu w Leningradzie dr Kolankowski opracował projekt III redakcji schematu układu materiałów w spuściznach, znacznie różniący się od poprzednich. W NRD szczególnie owocne było zapoznanie się z poglądami prof. Willy Flacha, ówczesnie dyrektora Goethe-Schiller Archiv w Weimarze.

Własne doświadczenia uzyskane dzięki porządkowaniu spuścizn w trybie próbnym, pogłębiane znajomością osiągnięć radzieckich i niemieckich, pozwoliły na rozpoczęcie prac nad projektem instrukcji porządkowania materiałów tego typu. Zadanie to wykonał zespół 4-osobowy, w którym przewodniczył dyrektor Archiwum, niżej podpisana pełniła funkcję sekretarza, a członkami byli mgr S. Chankowski i M. Flis. W czasie 10 posiedzeń, odbytych od 10 kwietnia do 20 czerwca 1957 r. powstała I redakcja projektu instrukcji, która została poddana dyskusji na zebraniu ogółu pracowników Archiwum PAN dnia 27 listopada 1957 r. W oparciu o wyniki tej dyskusji zespół nasz w grudniu tegoż roku podczas dalszych 5 zebrań opracował II redakcję instrukcji. Otrzymała ona tytuł "Wytczne opracowania archiwalnego spuścizn rękopiśmiennych, projekt" i została ogłoszona w początku 1958 r. na prawach rękopisu jako maszynopis powielony w ilości 250 egz. Była to pierwsza publikacja własna naszego Archiwum. Projekt ten, rozesłany

do wielu ośrodków naukowych, głównie archiwów i bibliotek w kraju i za granicą, spotkał się z żywym oddźwiękiem w postaci licznie nadesłanych wypowiedzi i uwag i uzyskał ogólną ocenę pozytywną. Dzięki opracowaniu wstępnej analizy otrzymanych uwag uzyskaliśmy materiał przygotowawczy do dalszej pracy. Zagadnienia te były przedmiotem dyskusji publicznych w roku 1958 na VIII Powszechnym Zjeździe Historyków Polskich w Krakowie, gdzie dr Z.Kolankowski wygłosił referat "Archiwalne opracowanie spuścizn rękopiśmiennych i jego problemy" oraz w roku 1959 na posiedzeniu Sekcji Archiwalnej Towarzystwa Miłośników Historii zagojonym również przez niego referatem "Podstawowe zagadnienia metodyczne porządkowania spuścizn rękopiśmiennych". Wyniki prac Archiwum PAN w omawianej dziedzinie przyjęto wtedy z zainteresowaniem.

Brane pod uwagę na etapie wstępnych prac koncepcyjnych ewentualne podejmowanie kroków w kierunku scentralizowania w Archiwum PAN rozproszonych materiałów do historii nauki i techniki polskiej uznano za niecelowe, ani możliwe, zarówno ze względów organizacyjnych i prawnych, jak i naukowych. W związku z tym Archiwum PAN podjęło akcję zastępczego gromadzenia mikrofilmów i fotokopii z materiałów wchodzących w zakres jego zainteresowań oraz stanowiących uzupełnienie jego zbiorów, np. z części spuścizn, przechowywanych w innych ośrodkach. Planową pracę w tym zakresie rozwinął dział IV z chwilą objęcia go przez mgr E.Tomaszewskiego. Dział ten podjął również akcję mikrofilmowania zbiorów własnych w celu ich zabezpieczenia. Ponadto zaczęto gromadzić fotografie podobizn /portretów/ uczonych, postępując przy tym kręgami

środowiskowymi oraz fotografie okolicznościowe z uroczystości naukowych jak i zdjęcia gmachów, urządzeń, aparatury naukowej itp.

Mgr E.Tomaszewski prowadził też badania nad metodami archiwizacji zbiorów fotograficznych i w roku 1959 przedstawił na zebraniu naukowym w Archiwum PAN tezy pracy "Fotografia w archiwach". W końcu roku 1959 zasób działu wynosił ok. 150 tys. klatek mikrofilmów oraz 3900 sztuk fotografii i fotokopii.

Z podobnych przesłanek wynikała idea podjęcia prac nad Inwentarzem Centralnym Materiałów Źródłowych do Dziejów Nauki i Techniki Polskiej⁶. Wyszukał ją już w początkach swojej działalności w Archiwum dr Z.Kolankowski powierzając ich organizację mgr A.Kuśniewiczowi, a następnie po jego przejściu do innej pracy, mgr R.W.Wołoszyńskiemu. Celem tych prac było sporządzenie możliwie kompletnej ewidencji materiałów źródłowych do historii nauki polskiej, przechowywanych w archiwach, zbiorach rękopiśmiennych bibliotek i muzeach na terenie całego kraju, a tym samym stworzenie cennego aparatu informacyjnego dla badaczy. Zakres chronologiczny Inwentarza określony został od początków Oświecenia do II wojny światowej /m.w. l. 1750-1945/. Przygotowawcze prace eksperymentalne w tej dziedzinie rozpoczęto wiosną 1954 r. Ustalono ogólny plan inwentaryzacji i instrukcję roboczą oraz przeprowa-

⁶ Zob. R.W.Wołoszyński, Aktualne zagadnienia Inwentarza Centralnego Materiałów Źródłowych do Dziejów Nauki i Techniki Polskiej, "Kwart. Hist. Nauki i Techniki", 1958 nr 1.

dzono pierwsze kwerendy w działach rękopisów bibliotek: Narodowej i Uniwersyteckiej w Warszawie, Uniwersytetu Jagiellońskiego i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie oraz Towarzystwa Naukowego Płockiego w Płocku.

Szersze prace nad kompletowaniem materiałów do Inwentarza rozwinęto w połowie roku 1955 obejmując kwerendą naukowca zbiory archiwów, bibliotek i muzeów w Warszawie oraz w Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Płocku, Poznaniu, Toruniu i Szczecinie. Prace te mimo trudności budżetowych były prowadzone w stosunkowo żywym tempie do początku lat 60-tych. Ogółem zatrudnionych było przy tym, na zasadzie prac zleconych, ponad 50 osób - głównie doświadczonych pracowników archiwów /jak np. mgr Janina Zaborowska z AGAD/ i bibliotek /m.in. dr Zbigniew Jabłoński/ oraz różnych uczelni i instytucji naukowych. Wśród nich spotyka się nazwiska późniejszych samodzielnych pracowników nauki, jak np. prof. dr Kazimierz Ślaski i doc. /doc. Antoni Artymiak, Barbara Grochulska, Helena Piskorska, Anna Płachcińska, Monika Senkowska-Gluck. Kwerendę prowadził też, po zrezygnowaniu z pracy etatowej w Archiwum, mgr A. Kuśniewicz, który zajął się aktami austriackiego Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświaty w Wiedniu /AGAD/, dotyczącymi wyższych uczelni i nauki na terenie b. Galicji w II poł. XIX i na pocz. XX w. Praca ta była zgodna z wcześniejszym już jego zainteresowaniem sprawami galicyjskimi i zapewne pozwoliła mu na pogłębienie znajomości realiów epoki. Niektórzy spośród współpracowników Centralnego Inwentarza przechodzili potem do pracy etatowej w Archiwum, jak np. mgr S. Chankowski, mgr J. Szajbel

i inni. W ciągu 5-lecia stan kartoteki osiągnął liczbę ok. 61 000 kart.

Równolegle dr Maria Rzeuska zajęła się opracowaniem klasyfikacji nauk i Wykazu Uczonych Polskich, którego przeznaczeniem początkowo miała być pomoc dla prowadzących kwerendy dla Inwentarza Centralnego, a który z czasem rozwinął się w szerszym zakresie i nabrał samodzielnego charakteru. Kartoteka ta, zawierająca podstawowe dane o wszystkich, którzy zajmowali się działalnością naukową w Polsce od XVI do połowy XX w., wraz z odsyłaczami do źródła, w roku 1959 liczyła już ponad 37 000 kart głównych. Przy gromadzeniu materiałów do Wykazu dr Rzeuska korzystała z pomocy 3 pracowników Instytutu Badań Literackich, zatrudnionych na pracach zleconych.

W roku 1954 zaczęto też organizować bibliotekę podręczną "od punktu zerowego. Pierwszą uzyskaną do zbiorów pozycją były 2 tomy "Inwentarza rękopisów Biblioteki Zakładu im. Ossolińskich", a poważniej zasilili początki księgozbioru wydawnictwa Polskiej Akademii Umiejętności, Towarzystwa Naukowego Warszawskiego i Kasy im. Mianowskiego, przekazane z remanentów wydawnictw tych instytucji. Zgodnie z przyjętymi założeniami bibliotece tej nadano charakter specjalistyczny. Oprócz podstawowych pomocy naukowych, słowników i dzieł informacji ogólnej gromadziła ona monografie z dziedziny historii nauki i techniki, dzieła bibliograficzne oraz materiały drukowane zastępujące i uzupełniające zbiory archiwalne, jak sprawozdania i wydawnictwa informacyjne towarzystw i instytucji naukowych oraz wyższych uczelni.

W roku 1959 np. zakończono kompletowanie Bibliografii Polskiej Estreichera. Na koniec tego roku biblioteka osiągnęła stan 4201 woluminów. Pracę nad zorganizowaniem narastającego księgozbioru podjęła w marcu 1955 r. E.Kasińska. Zajmowała się ona biblioteką z zapałem i gorliwością, zdobywając w toku pracy niezbędne wiadomości i umiejętności, wyrównując w pewnym stopniu brak odpowiedniego przygotowania fachowego. E.Kasińska pracowała w bibliotece do końca życia /zmarła 30 października 1969 r./.

Zaczątkiem działu VII /zbiorów i kolekcji/ stała się odziedziczona przez Archiwum po Towarzystwie Naukowym Warszawskim kolekcja medali i plaket wybijanych z okazji rocznic, jubileuszów, zjazdów itp., naukowych lub historycznych. Opiekę nad tą kolekcją, liczącą ponad 200 sztuk objęła również E.Kasińska, która sporządziła jej prowizoryczny inwentarz i czuwała nad jej uzupełnianiem. Ponadto w skład tego działu wszedł zbiór graficzny podobizn wybitnych uczonych /litografie, drzeworyty, miedzioryty itp./ oraz 2 kolekcje teczek biograficznych i problemowych, które kompletował M. Pliś. Pierwsza z nich zawierała fragmentaryczne i drobne materiały, dotyczące życia i działalności osób ze świata nauki, a druga - drobne materiały różnorodnej proveniencji odnoszące się do działalności instytutów, towarzystw naukowych szkół wyższych i redakcji. Do tego działu włączono też kolekcję rękopisów luźnych, nie posiadających związków ze społecznymi z materiałami przechowywanymi w Archiwum.

Wspomnieć tu również wypada sekretariat Archiwum, który wraz ze sprawami administracyjno-finansowymi i osobowymi

prowadziła w początkowym okresie E.Kasińska. Od 15 marca 1955 r. ten zakres czynności przejęła A.Pech, związana z naszą placówką już do końca życia /zm. 4 września 1967 r./. Z wysoką kulturą osobistą łączyła niezwykłą staranność i obowiązkowość w pracy. Wraz z rozwojem Archiwum "Pani Anna" obejmowała coraz szerszy zakres obowiązków, wykraczających poza należące do niej bezpośrednio sprawy, m.in. uczestniczyła w przygotowaniu wydawnictw Archiwum. Rychło stała się osobą nie do zastąpienia.

W roku 1958 zaszły w Archiwum istotne zmiany w stanie osobowym. Dzięki temu, mimo trudności związanych ze zmianami lokalowymi, zorganizowano wtedy nowy dział pracy oraz rozwinęto szeroką akcję na odcinku niektórych już istniejących działów. Z dniem 1 września 1958 r. odeszła na emeryturę mgr A.Wielogórska, która z powodu choroby nie mogła aktywnie uczestniczyć w pracach Archiwum już od jesieni 1956 r. Zamieszkawszy w Rabce, A.Wielogórska nie zerwała kontaktu z naszą placówką, którą odwiedzała przy każdej bytności w Warszawie i brała udział w wielu naszych okolicznościowych spotkaniach towarzyskich i zebraniach. Ostatnio, niedługo przed swym zgonem, była obecna na obchodzie 20-lecia działalności Archiwum w roku 1974 /zm. w roku 1975/.

1 maja 1958 r. zostały natomiast zatrudnione Olimpia Staroń i Maria Wrzosek, które przeszły do nas z Archiwum Akt Nowych. Stan kadrowy Archiwum obejmował wtedy 16 pracowników etatowych - 13 w Warszawie, 2 w Krakowie i 1 w Poznaniu. O.Staroń zajęła się zorganizowaniem Pracowni Kartografii i Dokumentacji Technicznej. Pracownia ta nie groma-

dziła początkowo własnego zasobu aktowego, lecz zadaniem jej było opracowanie materiałów archiwalnych, zawierających elementy kartografii i dokumentacji technicznej, które znajdowały się w innych działach, głównie w aktach placówek PAN i w spuściznach. O.Staroń zapoczątkowała też metodyczne badania nad zasadami gromadzenia i opracowania dokumentacji technicznej. Tytułem eksperymentu podjęła pracę nad porządkowaniem zespołu akt Stacji Naukowo-Badawczej na terenie budowy Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie, co było pierwszą w naszej praktyce próbą opracowania archiwalnego akt instytucji badawczej specjalizacji technicznej.

M.Wrzosek objęła opiekę nad zasobem działu II i przystąpiła do opracowania zagadnień archiwizacji akt powstających w wyniku działalności PAN i jej placówek, również pochodzenia pozakancelaryjnego. W związku z tym M.Wrzosek opracowała instrukcję w sprawie przekazywania akt do Archiwum PAN, wprowadzoną w życie piśmem okólnym Dyrektora Administracyjnego PAN z dnia 30 kwietnia 1959 r. Prócz tego z O.Staroń przygotowała projekt instrukcji składnicowej dla placówek PAN. Jednocześnie M.Wrzoskowska zajęła się opracowaniem spuścizny O.Górki i W.Namysłowskiego. Prace tego typu prowadzili również koledzy z działów IV i V, w miarę dysponowania wolnym czasem po wykonaniu swoich zadań podstawowych. Tak więc R.W.Wołoszyński uporządkował pierwszą partię spuścizny A.Skałkowskiego /M.Wrzoskowska zespół ten potem zmobilizowała w związku ze znacznym dopływem akt/, a E.Tomaszewski opracował materiały W.Deszczki.

Oprócz wyżej opisanych pomieszczeń w Pałacu Staszica, użytkowanych od lata 1954 r., w początkach 1957 r. Archiwum otrzymało sale 319/320, również na III piętrze, we wschodnim narożniku gmachu, podobnie jak sala 313 nie odpowiadające wymogom BHP. Większa z nich została przeznaczona na magazynowanie narastającego zasobu aktowego, mniejszą zajmowały początkowo działy IV i V, a potem mieściła się tam Pracownia Kartografii i Dokumentacji Technicznej. Dalsze, dwukrotne zmiany lokalu miały miejsce w roku 1958. W styczniu tego roku Archiwum uzyskało na parterze salę t.zw. "klubową", do której przeniosła się część pracowników. W sierpniu natomiast przydzielono Archiwum na parterze nowe pomieszczenia - salę 01, wraz ze znajdującą się nad nią galerią i przyległym, mniejszym pokojem 02 oraz duży magazyn w suterenie pod wschodnim skrzydłem gmachu. Wzamian za to Archiwum opuściło salę "klubową" na parterze i salę 313 na III piętrze, gdzie jednak nadal pozostał dyrektor z sekretariatem. Powstał stan rozbitcia lokalowego, powodujący duże trudności w organizacji i koordynacji pracy. Nowa sytuacja korzystniejsza była dla przechowywania zbiorów, jednak nie stwarzała lepszych warunków do ich udostępniania, gdyż brakło nadal wydzielonego miejsca na publiczną pracownię czytelną. Użytkownicy zbiorów Archiwum musieli ograniczyć się do 2 stołów przy wejściu do sali 01, przy czym stan ten utrzymuje się do dnia dzisiejszego. O nadanie nowym pomieszczeniom estetycznego wyglądu starała się szczególnie E.Kasińska. Układane przez nią artystyczne bukiety z suchych kwiatów i roślin przez wiele lat zdobiły wnętrza naszego

Archiwum. Przy przeprowadzkach i urządzeniu świeżo otrzymanego magazynu najbardziej czynni byli M. Flis i M. Czeski. W roku 1959 Archiwum uzyskało specjalny kredyt na wyposażenie magazynu w regały metalowe, które zostały dostarczone i zmontowane w początku 1960 r.

W roku 1958 Oddział Archiwum PAN w Poznaniu mógł rozpocząć normalną pracę dzięki otrzymaniu stałego lokalu w historycznym Pałacu Działyńskich, użytkowanym przez placówkę PAN. Jedynym pracownikiem etatowym Oddziału pozostawał nadal dr K. Ślaski, a współpracownikami na zasadzie prac zleconych byli mgr Halina Zubala /zatrudniona 1 lutego 1958 r./, mgr Wiktor Fenrych i mgr Jan Szajbel. W owym czasie Oddział gromadził tylko spuścizny po uczonych. Jako pierwszą spuściznę mgr H. Zubala zaczęła wtedy porządkować materiały Wisławy Knapowskiej z zakresu historii.

Nowo zaangażowani pracownicy Oddziałów przechodzili w t.zw. "centrali" w Warszawie kilkudniowe przeszkolenie w celu zapoznania się z problematyką i organizacją pracy Archiwum PAN. Na stażu takim przebywał u nas w lutym 1956 r. mgr J. Poradzisz z Krakowa, a w lutym 1958 r. mgr H. Zubala z Poznania. Ponadto J. Poradzisz odbył w maju 1957 r. tygodniową praktykę w zakresie porządkowania spuścizn, opracowując materiały etnografa Michała Federowskiego.

W miarę wzrostu zasobu aktowego /z 42 mb. w początku roku 1954 do 437 mb. w roku 1959/ i innych zbiorów kształtował się w naszej placówce coraz bogatszy i wszechstronniejszy warsztat badań naukowych nad dziejami nauki i techniki w Polsce oraz innych dziedzin historycznych. W związku

z tym udostępnianie rozwijało się w coraz szerszym zakresie. Liczba korzystających ze zbiorów Archiwum wzrosła z 24 osób w roku 1954 do ok. 150 w roku 1959 /Warszawa łącznie z Oddziałami/. Udostępniane były zarówno materiały archiwalne, również w postaci mikrofilmów i fotokopii, jak i kartoteki Inwentarza Centralnego, Wykazu Uczonych Polskich oraz księgozbiór biblioteki podręcznej. Najczęściej korzystali ze zbiorów Archiwum przedstawiciele nauk humanistycznych, głównie historycy, historycy sztuki i historycy nauki, którzy interesowali się przeważnie spuściznami uczonych z zakresu tych dziedzin, rzadziej pojawiali się historycy nauk ścisłych i techniki⁷. Do najczęściej wykorzystywanych należały spuścizny Zygmunta Batowskiego /historia sztuki/, Marceliego Handelsmana /historia/ i Stanisława Majewskiego /górnictwo/. W roku 1955 został opracowany "Regulamin publicznej pracowni naukowej Archiwum PAN", który został zatwierdzony przez Sekretarza Naukowego PAN dnia 27 grudnia tego roku.

Poza tym Archiwum wypożyczало swoje materiały instytucjom naukowym, głównie na organizowane przez nie wystawy, np. w roku 1958 archiwalia i medale na wystawę jubileuszową na Uniwersytecie Warszawskim oraz kilka jednostek ze spuścizny Eugeniusza Przybyszewskiego na wystawę 40-lecia Komunistycznej Partii Polski, zorganizowaną przez Towarzystwo Naukowe Płockie. Pracownicy Archiwum prowadzili też kwerendy tematyczne na zlecenie różnych instytucji.

⁷ Por. Z. Kolankowski, Archiwum PAN jako warsztat historyka. Materiały sesji: Archiwa warsztatem pracy historyka, Toruń 1972.

Do rozwoju udostępniania przyczyniała się popularyzacja zasobu Archiwum, prowadzona szeroko poprzez ogłaszanie drukiem informacji o jego zbiorach i pracy w różnego typu czasopiśmie naukowych i popularno-naukowych. W l. 1956-1958 przeglądy zawartości poszczególnych działów Archiwum publikowali na łamach czasopism, wydawanych przez pokrewne placówki PAN dr Z.Kolankowski, zast. prof. M.Flis i mgr E.Tomaszewski. Pierwszym naszym drukowanym inwentarzem był inwentarz spuścizny Marceliego Handelsmana, opracowany przez niżej podpisaną pod kierunkiem dr Z.Kolankowskiego, zamieszczony w "Przeglądzie Historycznym", 1959 r., nr 1. Od 1954 r. zaczęły się również ukazywać artykuły, prace i wydawnictwa źródłowe, oparte na materiałach Archiwum, m.in. dr H.Obuchowska ogłosiła w "Problemach" kilka artykułów o uczonych - twórcach spuścizn, nabywanych przez Archiwum. W szerokim zakresie zwłaszcza były wykorzystywane do opracowań i wydawnictw źródłowych akta Towarzystwa Naukowego Krakowskiego i PAU, znajdujące się w Oddziale Krakowskim.

Aby skupić rozproszone wiadomości o Archiwum, co nie było dogodnie dla jego użytkowników, w roku 1959 podjęto wydawanie własnej publikacji o charakterze informacyjnym p.t. "Biuletyn Archiwum PAN", który w pracach naszych zajął istotne miejsce. W skład zespołu redakcyjnego weszli: Z.Kolankowski /redaktor/, S.Chankowski, H.Dymnicka, M.Flis, H.Obuchowska-Pysłowa, E.Tomaszewski, R.W.Wołoszyński i M.Wrzoskowska. Funkcję sekretarza "Biuletynu" pełnił przez wiele lat R.W.Wołoszyński, a w pracach technicznych uczestniczyła również A.Pecbe. Czasopismo to było wydawane na pra-

wach rękopisu w formie powielanej, początkowo tylko z uwzględnieniem kosztów rzeczowych, w nakładzie 300-350 egzemplarzy. Kolejne numery "Biuletynu" miały ukazywać się w sposób ciągły w miarę zebrania dostatecznej ilości materiałów. Celem jego było ogłaszanie wiadomości o nowych nabytkach Archiwum, ich postępującym opracowaniu i zawartości - a więc przeglądów nabytków, inwentarzy zespołów, ponadto sprawozdań z prac Archiwum i artykułów związanych z interesującą go tematyką oraz informacji o organizacji i pracy pokrewnych instytucji zagranicznych, głównie archiwów Akademii Nauk ZSRR i krajów socjalistycznych. W roku 1959 ukazały się 2 numery "Biuletynu", który w kręgach fachowych przejęty został z uznaniem⁸.

Już w początkach swojej działalności Archiwum PAN uczestniczyło w życiu naukowym kraju i nawiązało pierwsze kontakty z zagranicą. W roku 1958 Archiwum wzięło żywy udział w organizowaniu i pracach odrodzonej Sekcji Archiwalnej TMH. Sekretarzem Sekcji został wtedy zast. prof. M.Flis, a niektórzy pracownicy naszej placówki wygłaszali referaty na jej posiedzeniach. 20 maja 1958 r. dr Zygmunt Kolankowski mówił o spuściznach historyków w Archiwum PAN, a 16 grudnia tego roku niżej podpisana - o materiałach Marceliego Handelsmana. Kilka osób z naszego grona uczestniczyło też w obradach VIII Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich w Kra-

⁸ M.p. Rec. W.Kupś, Biuletyn Arch. PAN /nr 1-2/, "Kwart. Hist. Nauki i Techniki", 1960 nr 3-4; R.Walczak, Biuletyn Arch. PAN /nr 1-3/, "Studia Źródłoznawcze - Commentationes", t.VI, 1961. Wzmianki o Biuletynie ukazały się również w czasopiśmie fachowych krajów socjalistycznych.

kwie w dniach 14-17 września 1958 r. /Z.Kolankowski, M. Flis, H.Obuchowska, R.W.Wołoszyński, H.Dymnicka oraz K.Ślaski i H.Zubala z Poznania/. Dyrektor Archiwum wygłosił wtedy wspomniany ważny referat na posiedzeniu Sekcji Nauk Pomocniczych Historii. Ponadto niektóre osoby, głównie dr Z. Kolankowski, zast. prof. M.Flis, mgr, mgr E.Tomaszewski i R.W.Wołoszyński, w różnych formach brali udział w pracach takich instytucji i organizacji jak Komitet i Zakład Historii Nauki i Techniki PAN, Instytut Historii PAN, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych i Polskie Towarzystwo Historyczne.

Podczas wspomnianych już podróży archiwalnych odbytych w roku 1956 i 1957 dyrektor Archiwum PAN zaznajomił się również z organizacją i pracą Archiwum Akademii Nauk ZSRR w Moskwie i Leningradzie oraz Archiwum Niemieckiej Akademii Nauk w Berlinie. Został też nawiązany kontakt z Archiwum Akademii Nauk ČSR w Pradze. Łączność z tymi pokrewnymi instytucjami umożliwiającą porównanie założeń organizacyjnych i metod pracy, przekształciła się później w bliższą, trwałą współpracę. Ponadto doc.dr Z.Kolankowski w czasie podróży do Austrii odwiedził Austriacką Akademię Nauk w Wiedniu oraz archiwa w Wiedniu i Innsbrucku.

W 1957-1959 r. odwiedzili również Archiwum PAN przy okazji pobytu w Polsce pierwsi uczeni zagraniczni, głównie historycy i archiwiści. Byli to: dr Dimitrie Berlescu z Uniwersytetu w Jassach w Rumunii, archiwiści niemieccy z Poczdamu: dr Helmut Löttsche, dyrektor Deutsches Zentralarchiv, dr Karl Höhnelt, dyrektor Staatliche Archivverwaltung i E.

Schetelich, redaktor "Archivmitteilungen", Edward Merian z Uniw. K.Marksa w Lipsku oraz Witomir Stojaković z Centralnego Arch. Państwowego FR L.Jugosławii w Belgradzie. Goście ci wyrażali przekonanie o wysokiej przydatności naszego Archiwum.

W Archiwum PAN jako placówce o charakterze nie tylko archiwalnym, ale i naukowo-badawczym, mimo niewielkiej kadry, podejmowane były zbiorowo lub indywidualnie zagadnienia dotyczące głównie historii nauki polskiej w XIX w. W Warszawie rozpoczęto grupowo badania źródłoznawcze nad materiałami do dziejów Warszawskiego Tow. Przyjaciół Nauk /1801-1831/, a mgr S.Chankowski zajął się sporządzeniem kartoteki odpisów z akt raperswilekich w Archiwum PAN. Oddział w Krakowie prowadził badania nad środowiskiem naukowym krakowskim, a Oddział w Poznaniu - nad dziejami nauki w Wielkopolsce. Prócz tego niektórzy pracownicy w omawianym okresie publikowali wyniki swych prac indywidualnych, a głównie: Z.Kolankowski z historii prawa /monografia o prawniku z XVI w., Janie Łączyńskim, wyd. 1960/ oraz z zagadnień archiwistyki i wydawnictw źródłowych; K.Ślaski - z historii Pomorza; M.Rzeuska - z zakresu językoznawstwa oraz teorii literatury; M.Flis - z zagadnień życia naukowego Warszawy w XVIII w.; R.W.Wołoszyński - z dziejów myśli społecznej i politycznej w Polsce XVII w. /studium o S.Petrycyu, wyd.1957/ oraz kultury i polityki doby Oświecenia w Polsce i Europie Zachodniej.

Pracowników Archiwum cechowała również dątność do podnoszenia kwalifikacji naukowych. Stopnie docenta otrzy-

mali: dr Maria Rzeuska /1956 r./, dr Kazimierz Ślaski /1957 r./ i dr Zygmunt Kolankowski /1959 r./. Mgr R.W. Wołoszyński uzyskał w roku 1959 6-miesięczne stypendium École Pratique des Hautes Études w Paryżu, dzięki czemu skompletował materiały do pracy doktorskiej /obrona 1961 r./, a M. Wrzosek w końcu 1958 r. i O. Staroń w roku 1962 otrzymały stopień magistra.

Całokształt działalności Archiwum w pierwszych latach jego istnienia był oceniany pozytywnie przez władze PAN, czego wyrazem były nagrody Sekretarza Naukowego, przyznane dość licznej grupie pracowników. W roku 1957 nagrody takie otrzymali: dr Z. Kolankowski, mgr S. Chankowski, zast. prof. M. Flis i niżej podpisana, a w roku 1958 - mgr E. Tomaszewski i mgr R.W. Wołoszyński.

W związku z pięcioleciem swej działalności w roku 1959 Archiwum zorganizowało o własnych siłach w sali 01 pokaz materiałów archiwalnych, który trwał w okresie 26 maja - 3 czerwca tego roku. W pracach przygotowawczych uczestniczyli wszyscy, czasem poświęcając na nie również popołudnia i wieczory. Wystawa, choć niewielka, ukazywała najbardziej istotne elementy dorobku placówki⁹. Dawała ona przegląd zgromadzonych materiałów archiwalnych o dużej różnorodności tematycznej, które już wtedy stanowiły poważną podstawę do badań w zakresie historii nauki. Znakomita część pokazu do-

tyczyła spuścizn po uczonych, wokół których skupił się najbardziej rozwinięty dział pracy, lecz uwzględnił on również osiągnięcia innych działów. Ponadto znajdowały się tu również informacje o podejmowanych pracach metodyczno-archiwalnych, ogłoszonych publikacjach, wzroście zasobu i zasięgu działalności Archiwum.

Jednocześnie z otwarciem wystawy ukazał się "Biuletyn APAN" nr 1, którego pierwsze egzemplarze otrzymali pracownicy Archiwum i zaproszeni goście.

Wystawa ta oraz wydanie własnej publikacji stanowiły jak gdyby zamknięcie pierwszego, organizacyjnego okresu naszej placówki, która posiadała już wtedy ukształtowaną strukturę i ustalone formy pracy. Czynniki te stwarzały podstawę do pełniejszego rozwinięcia głównych kierunków działalności Archiwum PAN w latach następnych.

⁹ Por. E. Tomaszewski, Materiały do dziejów nauki i techniki na pokazie w Archiwum PAN, "Kwart. Hist. Nauki i Techniki", 1959 nr 4, tenże, Pokaz materiałów archiwalnych w PAN, "Problemy", 1959 nr 7; B. Sobol, Pokaz materiałów Archiwum PAN z okazji piątej rocznicy jego istnienia /1954-1959/, "Archeion" t. 32: 1960.

INWENTARZE ARCHIWALNE

W Biuletynie nr 21 publikuje się 4 inwentarze zespo-
zów pochodzenia prywatnego, uczonych zajmujących się nauka-
mi społecznymi.

Materiały Władysława Abrahama /1860-1941/ stanowią
fragment spuścizny tego wybitnego badacza dziejów Kościoła
i prawa kościelnego. Spuścizna opracowana przez mgr Elżbie-
tę Sztraj liczy 38 jednostek + 1 aneks.

Materiały Stefana Baleya /1885-1952/ z dziedziny psy-
chologii wychowawczej opracowała mgr Maria Wrzeskowska przy
pomocy Łucji Litwowej. Spuścizna liczy 144 jednostki, in-
wentarz uzupełnia 6 aneksów.

Materiały Natalii Gąsiorowskiej-Grabowskiej /1881-
1964/ wybitnej przedstawicielki marksistowskiej historio-
grafii gospodarczej i społecznej opracowane przez mgr Józe-
fa Mizikowskiego liczą 102 jednostki oraz 5 aneksów.

Materiały Wincentego Stysia /1903-1960/, historyka i
socjologa wsi, opracowane przez ten sam zespół roboczy co
materiały S. Baleya, ujęte zostały w 153 jednostki oraz
8 aneksów.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY WYSTĘPUJĄCE W INWENTARZACH

b.d.	- bez daty	m.b.	- metr bieżący
cz.	- część	NDAP	- Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwo- wych
egz.	- egzemplarz	nr	- numer
fot.	- fotografia	odb.	- odbitka
fragm.	- fragment	ok.	- około
gen.	- generał	PAN	- Polska Akademia Nauk
ha	- hektar	pow.	- powielany
IH	- Instytut Historycz- ny /lub Historii/	poz.	- pozycja
im.	- imienia	PWN	- Państwowe Wydawni- ctwo Naukowe
j.	- jednostka	r.	- rocznik
j.ang.	- język angielski	rkp.	- rękopis
j.franc.	- język francuski	st.	- starszy
j.łac.	- język łaciński	sz.	- szyte
j.niem.	- język niemiecki	t.	- tom
j.pol.	- język polski	UJ	- Uniwersytet Jagiel- oński w Krakowie
j.ros.	- język rosyjski	UJK	- Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwo- wie
j.w.	- jak wyżej	UL	- Uniwersytet Łódz- ki
k.	- karta	UNESCO	- United Nations Edu- cational, Scienti- fic and Cultural Organisation
l.	- luźne		
l./w ko- respon- dencji/-	list, listy		
m.	- miasto		
masz.	- maszynopis		

USRR	- Ukraińska Socjalistyczna Republika Radziecka	WSE	- Wyższa Szkoła Ekonomiczna
UW	- Uniwersytet Warszawski	WSH	- Wyższa Szkoła Handlowa
woj.	- województwo	zał.	- załącznik
wyc.	- wycinek	ZNP	- Związek Nauczycielstwa Polskiego
wyd.	- wydanie		
Wydz.	- Wydział	zob.	- zobacz

Elżbieta Sztraj

Warszawa

MATERIAŁY WŁADYSŁAWA ABRAHAMA

Władysław Henryk Franciszek Abraham, syn Cyryla i Antonii z Pawulskich, urodził się 10 października 1860 r. w Samborze. Ojciec jego był urzędnikiem.

Władysław Abraham ukończył gimnazjum w Samborze w 1878 r., następnie studiował prawo na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie /1878-1882/. Po ukończeniu studiów przez dwa lata uczęszczał na seminarium prawa polskiego, które prowadził M. Bobrzyński. W 1883 r. otrzymał stopień doktora na Uniwersytecie Jagiellońskim. Następnie przez rok studiował prawo na Uniwersytecie w Berlinie /1884-1885/.

W czasie studiów Abraham pracował jako aplikant przy Krajowym Archiwum Akt Grodzkich i Ziemskich w Krakowie. Odbył praktykę sądową w Sądzie Krajowym Wyższym w Krakowie /1882-1883/, następnie praktykę adwokacką w kancelarii adwokata Karola Pieniążka /1883-1884/.

W 1886 r. W. Abraham habilitował się i został mianowany docentem prywatnym prawa kanonicznego na Uniwersytecie Jagiellońskim. Od 1888 r. był profesorem nadzwyczajnym, zaś od

1890 r. profesorem zwyczajnym prawa kościelnego na Uniwersytecie lwowskim. W czasie wieloletniej pracy na tej uczelni był wybierany kilkakrotnie delegatem do senatu uniwersyteckiego /1891-1893/, dziekanem Wydziału Prawa /1893/1894 i 1914-1916/, prodziekanem /1894/1895, 1917/, a także rektorem /1899/1900/ i prorektorem /1900/1901 r./.

W 1893 r. W.Abraham został wybrany członkiem-korespondentem, zaś w 1902 r. członkiem czynnym Akademii Umiejętności w Krakowie /później Polskiej Akademii Umiejętności/. W latach 1931-1939 był wicedyrektorem Wydziału Historyczno-Filozoficznego PAU, a także delegatem PAU na ośrodek naukowy lwowski /1920-1939/. Z ramienia Akademii objął kierownictwo poszukiwań w księgozbiorach i archiwach rzymskich /t.zw. Ekspedycja Rzymska PAU/; Zaslugą jego było zorganizowanie w Archiwum Watykańskim badań nad materiałami źródłowymi związanymi z Polską. Sprawozdania z tych poszukiwań za lata 1896/97 opublikował w 1899 r., zaś za lata 1899-1913 w 1921 r.

W.Abraham był też wiceprezesem Towarzystwa Naukowego we Lwowie, członkiem towarzystw naukowych w Poznaniu i Wilnie, członkiem, a następnie prezesem Komisji Egzaminacyjnej Egzaminów Państwowych. Współpracował z Radą Szkolną Krajową nad podniesieniem poziomu szkolnictwa w Galicji. Działal w Galicyjskiej Kasie Oszczędności, w Komisji Budowlanej przy Uniwersytecie Lwowskim, w Komisji Kodyfikacyjnej itp.

W.Abraham za swoją pracę nad historią Kościoła otrzymał od papieża Piusa X order św.Grzegorza /1909/, odznaczony był także wieloma innymi orderami i medalami. Za działalność naukowo-dydaktyczną otrzymał tytuły profesora honorowego na Uniwersytecie w Wilnie, Poznaniu i Lublinie.

W 1935 r. Władysław Abraham został przeniesiony na emeryturę. Zmarł 15 października 1941 r. we Lwowie.

Materiały Władysława Abrahama /około 0,30 mb./ stanowią dar przekazany Archiwum Polskiej Akademii Nauk w 1967 i w 1973 r. przez jego syna, gen. dra Romana Abrahama. Spuścizna została uporządkowana w 1974 r. Materiały otrzymały układ rzeczowo-chronologiczny; podzielono je na 7 zasadniczych grup, przy czym większe grupy zostały usystematyzowane tematycznie. Poszczególne grupy są następujące:

- materiały twórczości naukowej: obejmują one obok prac i materiałów warsztatowych, skrypt wykładów i sprawozdania z podróży naukowych do Rzymu. Zawierają także zrekonstruowane, na podstawie notatek twórcy spuścizny, przez jego syna, tezy opinii dotyczących ważności małżeństwa królowej Jadwigi i Władysława Jagiełły oraz przemówienie wygłoszone podczas uroczystości wręczenia W.Abrahamowi Księgi Pamiątkowej. Prace i materiały warsztatowe wskazują na kierunek zainteresowań twórcy spuścizny - jest to głównie historia Kościoła w Polsce i na Rusi w wiekach średnich oraz historia prawa małżeńskiego. W grupie tej znajdują się też prace drukowane W.Abrahama z jego własnoręcznymi poprawkami i notatkami oraz notatki na luźnych kartkach tematycznie związane z pracami; są to głównie wypisy ze źródeł, opracowań, bibliografie, uwagi;

- materiały działalności naukowej i społeczno-politycznej są bardzo fragmentaryczne, składają się w większości z zawiadomień o przyznaniu subwencji, podziękowań, powołań, prośb, z których jedynie pośrednio można wyciągnąć wnioski o działalności W.Abrahama;

- korespondencja, obejmująca zaledwie 8 kart, podobnie jak poprzednia grupa materiałów, ukazuje jego działalność i kontakty;

- dużą procentowo grupę stanowią materiały biograficzne, które ukazują przebieg studiów twórcy spuścizny oraz jego pracy naukowo-dydaktycznej, osiągnięcia i wyróżnienia;

- materiały o twórcy spuścizny zawierają m.in. wspomnienie o nim napisane przez jego syna Romana oraz bibliografię prac twórcy spuścizny;

- materiały rodzinne obejmują znaczną ilość materiałów ojca W.Abrahama, a także jego żony Stanisławy z domu Reiss i dzieci oraz dane genealogiczne.

W załączeniu znajdują się w większości drukowane prace W.Abrahama oraz prace innych autorów dedykowane twórcy spuścizny.

Na końcu inwentarza znajduje się indeks umożliwiający orientację w zawartości załącznika. Fotografie i order św. Grzegorza zostały wyłączone ze spuścizny i przechowywane są w zbiorze fotografii i zbiorze medali Archiwum PAN.

Spuścizna otrzymała w Archiwum PAN w Warszawie sygnaturę III-170. Według informacji uzyskanych od gen. dra Romana Abrahama w posiadaniu rodziny znajduje się dalsza część spuścizny.

ŹRÓDŁA I BIBLIOGRAFIA

1. Materiały Władysława Abrahama w Archiwum PAN, sygn. III-170, j.21-31.
2. Wielka Encyklopedia Powszechna PWN, t.1, s.11.
3. "Członkowie Akademii Umiejętności oraz Polskiej Akademii Umiejętności 1872-1952" opracowała E.Nieciowa, Wrocław 1973, s.41.
4. Skład Uniwersytetu i program wykładów Uniwersytetu we Lwowie, Lwów 1890-1939.
5. Bibliografia historii Polski 1815-1914, opracowała G.Bachulska, Warszawa 1954.

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	Pozycja inwentarza
I. Materiały twórczości naukowej	
A/ Prace i artykuły	1 - 5
B/ Sprawozdania z podróży naukowych	6 - 8
C/ Wykłady i przemówienia	9 - 10
D/ Materiały warsztatowe	11 - 16
II. Działalność naukowa i społeczno-polityczna	
A/ Działalność naukowa	17 - 18
B/ Działalność społeczno-polityczna	19

III. Korespondencja	20
IV. Materiały biograficzne	
A/ Dokumenty osobiste	21
B/ Studia	22 - 23
C/ Praca naukowo-dydaktyczna	24 - 26
D/ Odsznaczenia, nagrody	27 - 29
E/ Materiały gospodarcze i majątkowe	30
V. Materiały o twórcy zespołu	31
VI. Materiały rodzinne i obce	32 - 36
VII. Załączniki	37 - 38
Aneks	

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

A/ Prace i artykuły

1. Sprawa Muskaty
Odbitka korektorska z poprawkami
1893, druk i rkp., sz. i l., s.59 + k.9
2. Pierwszy spór kościelno-polityczny w Polsce
Odbitka korektorska z poprawkami
1895, druk i rkp., sz. i l., s.50 + k.1
3. Studia krytyczne do dziejów średniowiecznych synodów prowincjonalnych Kościoła polskiego
Odbitka korektorska z poprawkami
1917, druk i rkp., sz., s.57
4. Zawarcie małżeństwa w pierwotnym prawie polskim
Odbitka korektorska z poprawkami
1929, druk i rkp., l., s.491

5. Opinia o ważności małżeństwa Królowej Jadwigi z Władysławem Jagiełłą dla ks. Kardynała A.S.Sapiehy ok.1941 r.
Tezy opinii zrekonstruowane przez Romana Abrahama
1958, masz., l., k.2

B/ Sprawozdania z podróży naukowych
6. O materiałach do dziejów polskich w wiekach średnich
Sprawozdanie z poszukiwań w archiwach i bibliotekach rzymskich, a szczególnie w Archiwum Watykańskim
Odbitka korektorska z poprawkami
1888, druk i rkp., l., s.63 + k.1
7. J.w.
Sprawozdania z poszukiwań w archiwach i bibliotekach rzymskich w latach 1896/97 i 1897/98
Odbitka korektorska z poprawkami i notatkami
1899, druk i rkp., l., s.128
8. Sprawozdanie z poszukiwań w archiwach i bibliotekach rzymskich do dziejów Polski w wiekach średnich za lata 1899-1913
Odbitka korektorska z poprawkami i notatkami
1921, druk i rkp., sz. i l., s.48 + k.4

C/ Wykłady i przemówienia
9. Prawo kościelne katolickie
Część II. Ustrój kościoła. Skrypt
1914, masz. powiel., sz., s.439

10. Przemówienie wygłoszone podczas uroczystości wręczenia
W.A. Księgi Pamiątkowej we Lwowie 30.VI.1931 r.

Tekst zrekonstruowany przez Romana Abrahama
Po 1945 r., masz., l., k.3

D/ Materiały warsztatowe

11. Notatki dotyczące historii kościoła łacińskiego na Rusi
Przed 1909, rkp., l., k.2
12. Notatki dotyczące historii małżeństwa
Przed 1929, rkp., l., k.20
13. Notatki dotyczące świąt i postów kościelnych oraz histo-
rii kościoła, bibliografia
B.d., rkp., l., k.12
14. Notatki z pracy A.Brücknera p.t. "Wzory etymologii i kry-
tyki źródłowej"
1927, druk i rkp., l., s.21 + k.8
15. Informatory opatrzone notatkami W.A.
Ad Vaticanani Archivi Romanorum Pontificum Regesta
De Studijs Litterarum in Sacro Seminario Romano
Provehendis
1884-1886, druk i rkp., sz., j.żac., s.190
16. Informacje źródłowe zebrane przez ks. T.Glempę i dr M.Wą-
sowicza na prośbę W.A.
1927-1939, rkp., l., k.3

II. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA I SPOŁECZNO-POLITYCZNA

A/ Działalność naukowa

17. Subwencje na badania naukowe za granicą, Rzym, Berlin,
Wielkopolska
1892-1905, rkp. i masz., l., k.6, j.pol. i niem.
18. Współpraca z Radą Szkolną Krajową nad podniesieniem po-
ziomu szkolnictwa w Galicji
Podziękowania, prośby, zaproszenia
1893-1907, rkp. i masz., l., k.6

B/ Działalność społeczno-polityczna

19. Zaproszenia na obrady Sejmu Krajowego we Lwowie 1899-1900;
Działalność w Galicyjskiej Kasie Oszczędności 1900-1907;
Działalność w Komisji Budowlanej przy Uniwersytecie we
Lwowie 1899-1901; Regulamin Komisji Kodyfikacyjnej 1932
1899-1932, druk., rkp. i masz., l., k.25

III. KORESPONDENCJA

20. Podziękowania, zaproszenia, zawiadomienia
1902-1912, rkp. i masz., l., k.8, j.pol., niem.,
czeski i żac.

IV. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

A/ Dokumenty osobiste

21. Świadectwa szkolne, matura, świadectwo egzaminów rządowych, świadectwo ślubu, dokumenty związane z praktyką adwokacką, sprawa przejścia na emeryturę oraz inne materiały biograficzne i autobiograficzne, pieczętka i fotografie W.A.

1871-1935, druk, masz. i rkp., l., k.33

B/ Studia

22. Dokumenty studiów na Uniwersytecie Jagiellońskim
Indeks, absolutorium, świadectwa, opinie
1878-1884, druk i rkp., l. i sz., k.30, j.pol. i
Zac.

23. Dokumenty studiów na Uniwersytecie w Berlinie
Indeks, świadectwa, opinie
1884-1885, druk i rkp., l. i sz., k.11, j.niem. i
pol.

C/ Praca naukowo-dydaktyczna

24. Dyplomy i inne dokumenty wydane w formie uroczystej, częściowo z pieczęciami lakowymi
1883-1937, rkp. i druk, j.żac. 5 sztuk, w tym 3 per-
gaminowe

25. Świadectwa egzaminów doktorskich, odbitki dyplomu doktorskiego, zawiadomienia o nominacjach, o wyborze na dziekana, członka senatu, rektora i inne materiały
1884-1920, druk, masz. i rkp., l., k.13, j.pol.,
Zac., niem.

26. Nominacje, powołania, zaproszenia na członka Akademii Umiejętności w Krakowie i innych towarzystw naukowych i komisji
1886-1939, rkp., masz. i druk, l. i sz., k.22

D/ Odznaczenia i nagrody

27. Dokumenty zawiadamiające o nadaniu odznaczeń i przywilejów z tym związanych. Order św.Grzegorza
1905-1917, druk, masz. i rkp., l. i sz., k.19, j.
Zac. i niem.

28. Nagrody i wyróżnienia
1881-1935, rkp. i masz., l., k.13

29. Gratulacje
1916, rkp. i masz., l., k.3

F/ Materiały gospodarcze i majątkowe

30. Wynagrodzenia, pensje, podwyżki, sprawa emerytury
1886-1938, rkp. i masz., l., k.27

V. MATERIAŁY O TWÓRCY ZESPOŁU

31. Bibliografia prac W.A. zestawiona przez Romana Abrahama.
Wspomnienia, kondolencje
1941, masz. i rkp., l., k.9

VI. MATERIAŁY RODZINNE I OBCE

32. Materiały Cyryla Abrahama ojca W.A.
Świadectwo urodzenia, świadectwa szkolne, materiały dotyczące starań o pracę
1839-1879, rkp., l., k.77, j.pol., łac. i niem.
33. Materiały Stanisławy Abrahamowej, żony W.A.
Metryka urodzenia, podziękowania, nekrolog, wspomnienie
1890-1950, rkp. i masz., l., k.7, j.pol. i ros.
34. Materiały dzieci W.A.
Wandy - dotyczące nauki w szkole średniej
Romana - absolutorium
1911-1913, masz. i rkp., l., k.8
35. Genealogia rodziny W.A.
1890-1942, rkp., l., k.7, j.pol., łac. i ros.
36. List ks. Radziłłowej do K.Bykowskiego
1745, rkp., l., k.2

VII. ZAŁĄCZNIKI

37. Egzemplarze drukowanych prac W.A.
1885-1956, druk, egz.16. Zob. aneks 1
38. J.Pijałek; Kościół rzymsko-katolicki w Inflantach;
Praca z dedykacją dla W.A.
1923, druk., sz., s.22

A N E K S 1

J.37. Praca W.A.

1. O justycjarijuszach w Polsce w XIV i XV wieku
Kraków 1885, s.59
2. Exhortatio visitationis synodalis z diecezji wrocławskiej
Odb. Kraków 1888
3. Statuta legata Gentilisa wydane dla Polski na synodzie w Preszburgu 10 listopada 1309 r.
Kraków 1893, wyd. Akademia Umiejętności w Krakowie, s.36
4. Kilka szczegółów o synodach lwowskich w wieku XV
"Gazeta Kościelna", Lwów 1908, nr 44
5. Początki arcybiskupstwa łącińskiego we Lwowie
Lwów 1909, Tow. Miłośników Lwowa, s.63
6. Z dziejów ustawodawstwa synodalnego diecezji płockiej. Księga Pamiątkowa ku czci Oswalda Balzera, Lwów 1925
7. Pontificale krakowskie z początku XIII w.
"Extrait du Bulletin de l'Académie Polonaise des Sciences et des Lettres". Kraków 1926, ss.3
8. Zagadnienia kodyfikacji prawa małżeńskiego
Lwów 1927, ss.31 /2 egz./
9. Reforma prawa małżeńskiego w Italii
"Przegląd Prawa i Administracji"; 1929, ss.18
10. Zagadnienie kodyfikacji prawa małżeńskiego
Lublin 1929, Tow. Wiedzy Chrześcijańskiej, ss.47

11. Privilegium fori duchowieństwa w ustawodawstwie Kościoła polskiego w wieku XIII
Lwów 1936, ss.16
12. Uzupełniony katalog dawnych zacińskich biskupów kijowskich
Lwów 1937, ss.12
13. Z dziejów dawnego biskupstwa zacińskiego w Łucku
Lwów 1937, Zakład Nar. im.Ossolińskich, ss.9
14. Statuty kapituły w Kruszwicy
"Polonia Sacra" R.8: 1956, z.3/4, ss.63

Maria Wrzowska

Warszawa

MATERIAŁY STEFANA BALEYA

Stefan Baley urodził się 4 lutego 1885 r. w Borkach Wielkich w Tarnopolskiem w rodzinie nauczycielskiej jako syn Włodzimierza i Ireny ze Szwejkowskich. Do gimnazjum uczęszczał w Tarnopolu, gdzie w 1903 r. uzyskał świadectwo dojrzałości. W latach 1903-1907 studiował literaturę polską i filozofię na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Lwowskiego. W roku 1908 rozpoczął pracę zawodową jako nauczyciel gimnazjalny w Przemyśle, następnie, aż do 1927 r. uczył w szkołach średnich w Tarnopolu i we Lwowie.

Doktorat z zakresu filozofii uzyskał w 1911 r. na Uniwersytecie Lwowskim. Po otrzymaniu stypendium na lata 1912-1914 wyjechał na studia do Berlina i Paryża. Od 1917 r. podjął studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Lwowskiego, uzyskując w roku 1923 tytuł doktora medycyny. Odtąd obok pracy nauczycielskiej pełnił do 1927 r. obowiązki lekarza wolaontariusza na oddziale chorób nerwowych i umysłowych Szpitala Powszechnego we Lwowie. Praktykę lekarską prowadził do końca życia.

1 stycznia 1928 r. otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego i powołany został na kierownika Katedry Psychologii Wychowawczej Uniwersytetu Warszawskiego. Tytuł profesora zwyczajnego otrzymał w 1934 r.

Na stanowisku kierownika katedry S.Baley rozwinął ożywioną działalność organizacyjną, naukową i pedagogiczną. Zorganizował w krótkim okresie Zakład Psychologii Wychowawczej UW oraz zespoły badawcze. Wychował nowe kadry polskich psychologów. Był inicjatorem i uczestnikiem szeregu poczyniń naukowych z zakresu tzw. psychologii praktycznej, jak poradnictwo zawodowe dla młodzieży, psychotechnika, poradnictwo wychowawcze i opieka nad dziećmi trudnymi, badania nad nieletnimi przestępcami, ekspertyzy sądowe w sprawach nieletnich świadków, badania z zakresu sportu i wychowania fizycznego.

Od 1936 r. kierował również Instytutem Pedagogicznym Związku Nauczycielstwa Polskiego. Był redaktorem założonego przez Józefę Joteyko i wydawanego przez ZNP kwartalnika "Polskie Archiwum Psychologii", później "Psychologia Wychowawcza". Pismo to redagował od 1929 r. do końca życia.

W okresie okupacji S.Baley uczestniczył w tajnym nauczaniu uniwersyteckim, prowadząc zajęcia z psychologii. Jednocześnie pracował w szpitalu psychiatrycznym i prowadził Poradnię Pedologiczną Towarzystwa Opieki nad Więźniami i ich Rodzinami "Patronat". W Warszawie przebywał do wybuchu Powstania, podczas którego spalony został dom profesorski przy ul. Nowy Zjazd 5, w którym mieszkał. W domu tym spłonęły prawie wszystkie dokumenty osobiste S.B., jego prace i notatki.

Po ucieczce z obozu w Pruszkowie znalazł schronienie w szpitalu w Tworkach, potem w Kobierzynie. Następnie powołany został przez prof. B.Nawroczyńskiego do prowadzenia wykładów z psychologii na tajnych Kursach Uniwersyteckich w Częstochowie.

Po wznowieniu działalności Uniwersytetu Warszawskiego w 1945 r. S.Baley objął ponownie kierownictwo Zakładu Psychologii Wychowawczej oraz rozpoczął wykłady. Oprócz zajęć na Uniwersytecie prowadził wykłady w Wyższej Szkole Higieny Psychiczej i w Akademii Wychowania Fizycznego, a także w innych zakładach kształtujących nauczycieli, jak Wyższe Kursy Nauczycielskie, Instytut Pedagogiczny.

W okresie od 9.IX.1947 r. do 20.I.1948 r. przebywał w Ameryce Płn., otrzymawszy stypendium z UNESCO ufundowane przez Rotary Club, celem poznania metod walki z przestępczością nieletnich w wielkich ośrodkach miejskich.

Współpracował z towarzystwami naukowymi krajowymi i zagranicznymi. Był członkiem Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego, Naukowego Towarzystwa Pedagogicznego w Krakowie, Towarzystwa Naukowego im. T.Szewczenki we Lwowie. Był jednym z członków założycieli Polskiego Towarzystwa Psychologicznego i jego Oddziału w Warszawie w 1949 r. W 1945 r. powołany został na członka zwyczajnego Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, zaś w 1952 r. na członka tytularnego Polskiej Akademii Nauk. Współpracował z American Psychological Association, przez które to Towarzystwo zapraszany był na kongresy międzynarodowe /XII Kongres w 1948 r. w Edynburgu i XIII w 1951 r. w Sztokholmie/.

Rozkwit twórczości naukowej S. Baleya przypadł na okres przed II wojną światową. Powstały wtedy głównie dzieła jego życia a mianowicie: Psychologia wieku dojrzewania, wyd. I w 1930 r., wyd. II w 1932 r., Zarys psychologii w związku z rozwojem psychiki dziecka, wyd. I w 1935 r., wyd. II w 1946 r., Psychologia wychowawcza w zarysie, wyd. I w 1938 r., wyd. II w 1946 r. /wyd. III, zmienione i uzupełnione przez Autora wyszło, po jego śmierci w 1958 r., wznowione potem parokrotnie/.

Zagadnieniem popularyzacji nauk psychologicznych i potrzeb ich rozwoju w Polsce zajął się w licznych artykułach, które drukowane były na łamach Polskiego "Archiwum Psychologii" i czasopiśmie nauczycielskich.

Po 1945 r. w pracach Stefana Baleya oprócz zagadnień, którymi już poprzednio się zajmował, przejawiają się dwa główne tematy. Jeden z nich to wpływ wojny na psychikę dzieci, młodzieży i dorosłych. Inne prace związane są z faktem nawiązania kontaktów z nauką radziecką i przyswajaniem osiągnięć radzieckiej psychologii. Znalazło to wyraz m.in. w tym, że ostatnie dwa lata swego życia S. Baley poświęcił studiom nad nauką Pawłowa i konsekwencjami tej nauki dla psychologii. Z prac tego okresu wymienić jeszcze należy wydaną już pośmiertnie, bo w 1959 r. pracę: Wprowadzenie do psychologii społecznej.

Profesor Stefan Baley zmarł w Warszawie w dniu 13 września 1952 r. Materiały jego przekazane zostały w darze Archiwum Polskiej Akademii Nauk we wrześniu 1959 r. przez prof. dr Marię Żebrowską. Rozmiar spuścizny wynosi ok. 1,55 mb. Wszyst-

kie materiały dotyczą powojennego okresu działalności Profesora, wcześniejsze, jak już wyżej wspomniano, uległy zniszczeniu w czasie II wojny światowej.

Prace nad uporządkowaniem materiałów spuścizny przeprowadzone zostały w ciągu pierwszego półrocza 1975 r. przez podpisaną wspólnie z Łucją Litwową. Materiały spuścizny podzielono na 6 zasadniczych grup, a w ich obrębie na 144 jednostki.

I grupa materiałów twórczości naukowej zawiera: prace naukowe, artykuły, referaty, wykłady, recenzje i opinie oraz materiały warsztatowe. Układ akt w poszczególnych podgrupach jest chronologiczny. Najobszerniejsza jest podgrupa pierwsza obejmująca dorobek naukowy twórcy spuścizny z lat 1945-1952 w postaci rękopisów i maszynopisów prac, artykułów, referatów. Z większych opracowań zachowanych w spuściźnie to poprawione i przygotowane do III wydania egzemplarze prac: "Psychologia wychowawcza w zarysie" i "Psychologia dojrzewania" oraz dwie redakcje nie wydanej za życia Autora pracy: "Psychologia społeczna" /późniejszy tytuł pracy: "Wprowadzenie do psychologii społecznej"/. Z innych zawartych w spuściźnie opracowań zwracają uwagę referaty, w których autor omawia wyniki badań przeprowadzonych w Polsce na temat wpływu II wojny światowej na psychikę ludzi. Wiążą się z tymi pracami zawarte w materiałach warsztatowych dwa listy z roku 1944 i 1946 oraz wypracowania dzieci i wywiady przeprowadzone na wspomniany wyżej temat w latach 1946-1948. Kilka pozycji odzwierciedla zainteresowanie się S. Baleya w latach 1949-1952 osiągnięciami radzieckiej psychologii marksistowskiej i zastosowaniem jej metod do badań psychologicznych.

Z licznych wykładów prowadzonych przez Profesora w latach 1945-1952 zachowały się w spuściźnie tylko fragmenty wykładów z psychologii rozwojowej i wychowawczej. Jedyne zachowane w całości w formie rękopisu i maszynopisu to wykład na temat: Problematyka psychologii marksistowskiej.

Opinie i recenzje ujęte są w jednej jednostce zaopatrzonej w szczegółowy alfabetyczny aneks. Opinie związane są z nadaniem stopni naukowych, recenzje dotyczą prac wydanych drukiem lub przeznaczonych do druku. W podgrupie tej umieszczono również wspomnienia o zmarłych psychologach: Joannie Kunickiej, Henryku Ryllu, Władysławie Witwickim. Pierwsze z nich drukowane było w "Psychologii Wychowawczej" t. XII, 1946, nr 1 pt. "Trzy ofiary wojny wśród psychologów pracujących na terenie wychowawczym: Kunicka Joanna, Rybicka Ewa, Goryński Ludwik.

Materiały warsztatowe składają się w 2 podgrup. Pierwsza z nich obejmuje zebraną przez twórcę spuściznę bibliograficzną z zakresu psychologii oraz notatki i wypisy z literatury, druga zawiera notatki z wywiadów, obserwacji, z wrażeń sensorycznych oraz materiały testowe i notatki m.in. dotyczące nowej metody badań tzw. "analizy czynników".

Aktywną działalność S. Baleya na polu pracy organizacyjno-naukowej i dydaktycznej reprezentują licznie zachowane materiały grupy II. Dotyczą one takich spraw jak: organizowanie przez Ministerstwo Oświaty w pierwszych latach po II wojnie światowej studiów dla kształcenia nauczycieli, upowszechnianie oświaty i kultury dla dorosłych, powoływanie do życia pierwszych poradni psychologiczno-wychowawczych i po-

radni zawodowych. Z innych materiałów zawartych w tej grupie wymienić należy te, które wiążą się z projektami zorganizowania w 1946 r. Centralnego Instytutu Psychologicznego, Wyższej Szkoły Higieny Psychiczej, następnie materiały organizacyjne i sprawozdawcze Instytutu Pedagogicznego Związku Nauczycielstwa Polskiego z lat 1948-1950.

Udział S. Baleya w licznych konferencjach i zjazdach krajowych i zagranicznych reprezentuje w spuściźnie kilkanaście jednostek. Występują tu m.in. sprawozdania z udziału w nich twórcy spuścizny m.in. z XXI Zjazdu Psychiatrów Polskich w Łodzi w 1947 r., z Europejskiego Kongresu Międzynarodowej Ligi Nowego Wychowania w Paryżu w 1946 r., z Międzynarodowego Kongresu Zdrowia Psychicznego w Londynie w 1948 r., z XII Międzynarodowego Kongresu Psychologów w Edynburgu w 1948 r., z XIII Międzynarodowego Kongresu Psychologów w Sztokholmie w 1951 r.

Działalność S. Baleya jako kierownika Katedry Psychologii Wychowawczej UW znalazła w aktach tylko częściowe odbicia. Są to m.in. protokoły z seminarium psychologii wychowawczej i rozwojowej z lat 1945-1946 i fragment z 1951 r., zbiór prac seminaryjnych studentów z 1946 r. i kilkanaście sprawozdań z badań i obserwacji dotyczących np. domowego wychowania dzieci wiejskich; listy egzaminacyjne, plany prac magisterskich i tematy prac seminaryjnych. Bliżej o pracach i wynikach prac przeprowadzanych w Zakładzie od 1945 r. informują opracowania i notatki prasowe S. Baleya zawarte w j. 103. Do grupy materiałów działalności dydaktycznej zaliczone zostały programy nauczania z zakresu psychologii i pedagogiki

dla szkół wyższych i średnich. Do niektórych dołączone są ich oceny i recenzje.

Unikalny charakter mają zebrane w 2 jednostkach akta "Patronatu" - Towarzystwa Opieki nad Więźniami i ich Rodzinami. Towarzystwo działające od 1911 r., w okresie międzywojennym i w czasie okupacji zasłużyło się szczególnie na polu niesienia pomocy więźniom politycznym. Czynnie współpracowało z Towarzystwem Stefania Sempołowska. Swą działalność reaktywowało pod koniec 1945 r. Z tego właśnie pierwszego okresu wznowionej działalności Towarzystwa /1946-1947/ zachowały się w spuściźnie większe fragmenty akt. S.Baley prowadziła w Towarzystwie dział opieki nad nieletnimi oraz utworzoną w 1939 r. Poradnię Pedologiczną dla Nieletnich. Organizowała też poza Towarzystwem inne poradnie psychologiczne jak również schroniska, izby zatrzymań i domy opieki dla dzieci.

W grupie III zawierającej materiały biograficzne najbardziej kompletne są dokumenty związane z powołaniami i nominacjami na stanowiska pracy w latach 1945-1950 oraz dokumenty zebrane w związku z wyjazdem twórcy spuścizny w roku 1947 na stypendium do Ameryki Płn.

Korespondencja podzielona została na wychodzącą i wpływającą. Listy ułożono alfabetycznie i sporządzono dwa aneksy będące spisami alfabetycznymi nazwisk odbiorców i nadawców. Korespondencja zawiera m.in. listy: S.Błachowskiego, W.Doroszewskiego, D.Katza, M.Kreutza, S.Ossowskiego, B.Suchodolskiego, I.Szaniawskiego, S.Szumana, H.Wallon, W.Witwickiego, J.Żabińskiego, M.Żebrowskiej.

W grupie materiałów o twórcy spuścizny znajduje się bibliografia prac S.Baleya opracowana w 1958 r. przez A.Wyczlińską.

W materiałach obcych zwracają uwagę 2 jednostki, w których zgrupowano materiały obce; referaty, wspomnienia. Jednostki te zaopatrzone zostały w 2 aneksy w układzie alfabetycznym.

Materiały Stefana Baleya otrzymały w Archiwum PAN sygnaturę III-74. Inwentarz zespołu uzupełnia 6 aneksów.

Zmarła w roku 1977 Pani Profesor dr Maria Żebrowska poczyniła podczas konsultacji niniejszego opracowania wiele cennych uwag i uzupełnień dotyczących danych biograficznych i bibliograficznych S.Baleya.

ŹRÓDŁA I BIBLIOGRAFIA

1. Materiały Stefana Baleya, Archiwum PAN, III-74, j.128, 129, 130.
2. Minerwa Polska, Archiwum PAN, I-8, p.I.
3. Dziesięciolecie Zakładu Psychologii Wychowawczej Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego. Sprawozdanie opracowane przez Konwersatorium przy Zakładzie Psychologii Wychowawczej pod red. Marii Żebrowskiej i Joanny Kunickiej, Warszawa 1938, nakładem autorów, s.126.
4. Wielka Encyklopedia Powszechna PWN, t.I, Warszawa 1968, s.56.

5. Mieczysław Ziemnowicz: Stefan Baley na tle współczesnej epoki: "Roczniki Humanistyczne", t.4: 1953, t.4, s.141-167..
6. "Życie Nauki", 1952, nr 6, r.7: s.41-42.
7. Maria Żebrowska: Przedmowa do pracy: S.Baley: Wprowadzenie do psychologii społecznej, Warszawa 1959, s.5-7.
8. Wacław Wojtyński: Pamięci prof.Stefana Baleya - "Psychologia Wychowawcza" I /XV/: 1958, nr 1.
9. Sprawozdanie z uroczystej sesji poświęconej działalności i dorobkowi naukowemu profesora Stefana Baleya w XV rocznicę Jego śmierci. "Psychologia Wychowawcza", t.XI: 1968, nr 3.
10. Maria Żebrowska: Profesor Stefan Baley - Pedagog - Naukowiec - Człowiek, tamże, s.299-317.

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	Pozycja inwentarza
I. Materiały twórczości naukowej	1 - 78
1. Prace, artykuły, referaty	11 - 43
2. Wykłady	44 - 50
3. Oceny i recenzje	51 - 52
4. Materiały warsztatowe	53 - 78
a/ bibliografia i notatki z literatury	53 - 67
b/ notatki z obserwacji, wywiadów, badań	68 - 78

II. Materiały działalności naukowo-organizacyjnej, dydaktycznej, wydawniczej i społecznej	79 - 127
1. Naukowo-organizacyjna	79 - 99
2. Dydaktyczna	100 - 123
3. Wydawnicza	124
4. Społeczna	125 - 127
III. Materiały biograficzne	128 - 132
IV. Korespondencja	133 - 136
1. Wychodząca	133
2. Wpływająca	134 - 136
V. Materiały o twórcy spuścizny	137 - 138
VI. Materiały obce	139 - 144

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

1. Prace, artykuły, referaty	
1. Osobowość a dzieło sztuki	
Opracowanie	
Po 1945, masz., l., k.32	
2. Opracowanie bez tytułu na temat psychologii twórczości artystycznej St.Wyspiańskiego	
Po 1945, masz., l., k.52	
3. Kryzys psychologii	
Artykuł	
Po 1945, rkp., sz., k.31	

4. Nawyki i ich kształcenie
Artykuł
Po 1945, 3 egz. masz., l., k.11 + 11 + 9
5. Refleksje na temat tzw. zabawy dziecka i zabawy w ogóle
Opracowanie
Po 1945, masz., l., k.36
6. Zaburzenia psychiczne reaktywne u dzieci
Referat - 3 wersje
Po 1945, masz., l., k.30 + 10 + 11
7. Uwagi o tzw. wychowaniu grupowym
Artykuł
Po 1945, 2 egz. masz., l., k.12 + 9
8. Problem wychowania moralnego w literaturze powieściowej dla młodzieży dorastającej
Artykuł
Po 1945, 3 egz. masz., l., k.13 + 13 + 9
9. Wychowanie w Polsce
Praca
Po 1946, 3 egz. masz., l., k.48 + 48 + 48
10. Osiągnięcia i zamierzenia wychowawcze w okresie powojennym
Artykuł
Po 1946, rkp., l., k.46
11. Fragmenty referatu bez tytułu na temat samokształcenia
Ok. 1946, rkp. i masz., l., k.70
12. Psychologia wychowawcza w zarysie
Praca - egz. przygot. do III wydania
Po 1947, druk, rkp. i masz., l., k.244
13. J.w.
Praca - egz. przygot. do III wydania /c.d./
Po 1947, druk, rkp. i masz., l., k.281 /od 245-525/
14. J.w.
Praca - III wydanie, egz. niekompletny
Po 1947, masz., l., k.1 + 246

15. Zadania psychologii stosowanej w Polsce w chwili obecnej
Referat na II Zjazd Psychologów
1947, 3 egz. masz., l., k.15 + 17 + 17
16. Zadania higieny psychicznej w Polsce
Referat
1947, 3 egz. masz., l., k.20 + 18 + 18
17. Zagadnienia higieny psychicznej w Polsce
Referat
1947, masz., l., k.23
18. Pogadanki radiowe o psychologii
1947, masz., l., k.54
19. Przemówienie lub odczyt bez tytułu na temat wpływu II wojny światowej na psychikę polskich dzieci i polskiej młodzieży
Ok. 1947, rkp., j.ang., sz., k.37
20. Psychiczne wpływy wojny /II światowej/
Referat oraz notatki
1948, 4 egz. masz. i masz. powiel., j.franc. i pol., l., k.27 + 29 + 10 + 8 + 36
21. Psychologia dojrzewania
Praca - I redakcja III wydania, egz. niekompletny
1948, rkp. i masz., l. i sz., k.232 + 27
22. J.w.
Praca - III wydanie
1948, masz., l., k.380
23. J.w.
Artykuł
Po 1948, 2 egz. masz., l., k.70 + 70
24. Zagadnienie profilaktyki przestępstwa oraz rehabilitacji młodzieży przestępczej
Referat i materiały
Po 1948, masz. i rkp., l., k.14 + 79

25. Spostrzeżenie barw, kształtów i wielkości u dzieci
Artykuł w j.pol. i 2 wersje w j.ang. oraz list tłumaczeniowy
1948, rkp. i masz., l., k.10 + 28 + 13
26. Spostrzeganie barwy, kształtu i wielkości u dzieci w wieku przedszkolnym
Praca zbiorowa Zakładu Psychologii Wychowawczej UW
Po 1948, masz., l., k.40
27. Psychologia społeczna
Praca - I redakcja
1948-1949, rkp. i masz., l., k.168 + 6
28. J.w.
Praca - II redakcja
1948-1949, masz., l., k.168
29. Problem higieny psychicznej dzieci i młodzieży w Polsce w chwili obecnej
Referat
Po 1949, 3 egz. masz., l., k.13 + 13 + 13
30. Problem zastosowania dialektyki marksistowskiej do psychologii społecznej
Artykuł - 2 wersje
1950, rkp. i masz., l., k.18 + 19
31. Problematyka psychologii społecznej na tle marksizmu
Artykuł - 2 wersje
1950, masz., l., k.12 + 20 + 1
32. Drogi poprawy stanu teoretycznej i praktycznej psychologii w Polsce
Referat
Ok. 1951, 2 egz. masz., l., k.12 + 12
33. Współczesna problematyka wieku dojrzewania
Referat
1951, masz., l., k.25

34. Psychologia a socjalizm
Artykuł dyskusyjny
1951, masz., l., k.24
35. Oblicze nowej psychologii
Referat - 2 wersje
1951, masz., l., k.12 + 10
36. Wskazówki metodyczne do programu psychologii w liceach pedagogicznych
Praca
1951-1952, masz., l., k.68
37. O roli wyobrażeń i doświadczenia wewnętrznego w sporcie i wychowaniu fizycznym
Artykuł - 2 wersje
1952, masz., l., k.12 + 15
38. O roli wyobrażeń i introspekcji w sporcie i wychowaniu fizycznym
Artykuł - 2 wersje
1952, rkp. i masz., l., k.15 + 16
39. Zasadnicze rozważania nad pojęciem uczenia się
Praca - 3 wersje
1951, 1952, masz., l., k.41 + 48 + 45
40. Pawłowizm a psychologia
Opracowanie dla Tow. Psychologicznego na zjazd w Krakowie 14 i 15.III.1952 r.
1952, masz., l., k.40
41. Nauka Pawłowa a współczesna psychologia
Referat
1952, masz., l., k.38
42. Nauka Pawłowa a psychologia
Artykuł dyskusyjny
1952, 3 egz. masz., l., k.24 + 20 + 20
43. Drobne artykuły z zakresu psychologii i szkolnictwa
1946-1952, rkp., i masz. i druk., l., k.220. Zob. aneks 1

2. Wykłady

44. Psychologia

Fragment tekstu

1945, 1946, masz. powiel., l., k.26

45. Problematyka psychologii marksistowskiej

1949, 1950, rkp., sz., k.312

46. Problematyka psychologii marksistowskiej

1949, 1950, 2 egz. masz., l., k.149 + 11

47. Wstęp do psychologii

1950, 1951, masz., l., k.33

48. Wiadomości o psychologii rozwojowej

1950-1951, masz. powiel., l., s.60

49. Sprawozdania z wykładów z psychologii wychowawczej

1951, masz., l., k.20

50. Psychologia wychowawcza

Fragmenty 2 wersji tekstu

1952, masz., l., k.31 + 109

3. Oceny i recenzje

51. Oceny i recenzje prac

1945-1952, masz., l., k.100. Zob. aneks 2.

52. Wspomnienia pośmiertne o Joannie Kunickiej, Henryku Ryl-
lu i Władysławie Witwickim

1948 i bd. rkp. i masz., l., k.70

4. Materiały warsztatowe

a/ Bibliografia i notatki z literatury

53. "Pomysły i zagadnienia" - tematy prac i badań z zakresu psychologii

Po 1945, rkp., l., k.31

54. Bibliografia i notatki bibliograficzne z zakresu psychologii

Ok. 1948-1951, rkp., masz. i masz. powiel., l., k.114

55. Bibliografia i notatki z literatury dotyczącej psychologii radzieckiej

Po 1949, rkp. i masz., l., k.121

56. Notatki z literatury z zakresu psychologii ogólnej oraz kopie listów w j.ang.

1944-1948, rkp., j.ang. i pol., sz., k.258

57. Notatki i wypisy bibliograficzne z zakresu psychologii 1945-1952, rkp. i masz., l., k.127

58. Cytaty z prac Floriana Znanieckiego: Ludzie teraźniejsi a cywilizacja przyszłości. Warszawa-Lwów, bd.: Wstęp do socjologii. Poznań 1922

Po 1945, rkp., sz., k.76

59. Notatki z zakresu psychologii wychowawczej

Po 1945, rkp., l. i sz., k.196

60. Notatki z zakresu psychologii rozwojowej

Po 1945, rkp., sz. i l., k.405

61. Notatki z literatury obcej na temat rozwoju małego dziecka

Ok. 1947, 1948, rkp. i masz. l. i sz., k.28

62. Notatki z literatury z zakresu psychologii klinicznej

Ok. 1948, rkp. i masz. powiel., sz. i l., k.54

63. Notatki z zakresu psychologii społecznej
Ok. 1948, rkp. i sz., k.40
64. Notatki z zakresu psychologii marksistowskiej
Po 1948, rkp., j.ang., franc., niem., pol. i ros.,
sz., k.111
65. Notatki z prac Hermana Rorschacha oraz instrukcja doty-
cząca stosowania testu H.Rorschacha wg wykładu prof. S.
Baleya
Ok. 1948, rkp. i masz., l. i sz., k.46
66. Notatki z zakresu socjologii
Po 1948, rkp., sz., k.34
67. Notatki i wypisy dotyczące nauki Pawłowa
Ok. 1951, rkp., sz., k.50
.
- b/ Notatki z obserwacji, wywiadów, badań
68. Notatki z wrażeń sennych
1930, 1931 i 1948, rkp. i masz., l., k.46
69. Wzór wywiadu lekarsko-psychologicznego przeprowadzonego
w Zakładzie Medyczno-Pedagogicznym Vaudois w Lozannie
1943, 1944, masz. i druk., j.franc., l., k.13
70. Testy psychologiczne, głównie testy Buchlerowej na pierw-
sze lata życia dziecka
Po 1945, masz. i masz. powiel., l., k.14
71. Notatki z obserwacji dziecka w wieku od 1-2 lat
Po 1945, rkp., l., k.44
72. Wywiady na temat wpływu wojny na psychikę człowieka oraz
2 listy będące źródłem do w.w. tematu
1944 i 1946, rkp. i masz., l., k.17 + 7
73. Wypracowania dzieci na temat ich przeżyć w czasie II woj-
ny światowej
1946, rkp., l., k.93

74. Notatki z wywiadów na temat wpływów wojny na psychikę
dzieci i młodzieży
1946-1948, rkp., sz. i l., k.60
75. Materiały testowe dotyczące bliźniąt
1947, rkp., l., k.15 + fot.3
76. Notatki dotyczące nowej metody badań tzw. "analizy fak-
torów"
Statystyka i list
1947, 1948, rkp., masz. i masz. powiel. l., k.46
77. Książka lekarska
Wywiady z pacjentami poradni
1945-1948, rkp., sz., k.32
78. Notatki z obserwacji dotyczące bawienia się dzieci za-
bawkami
1951, masz., l., k.21

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI NAUKOWO-ORGANIZACYJNEJ, DYDAKTYCZNEJ, WYDAWNICZEJ I SPOŁECZNEJ

1. Działalność naukowo-organizacyjna

79. Ministerstwo Oświaty
Sprawy kształcenia nauczycieli; statut i program
Państwowego Instytutu Pedagogicznego oraz Wyższego
Studium Nauczycielskiego ZNP
1945-1951, masz., l., k.34
80. J.w.
Sprawozdania, notatki, instrukcje dotyczące orga-
nizacji oświaty i kultury dorosłych w latach 1945,
1946
1946, rkp., masz. i masz. powiel., l., k.56

81. Memoriały i pisma w sprawie zorganizowania Wyższej Szkoły Higieny Psychicznej w Warszawie, m.in. projekty statutu
1946, masz., l., k.34
82. Materiały związane z projektem zorganizowania Centralnego Instytutu Psychologicznego
1946, masz., l., k.26
83. Sprawy organizacji poradni psychologiczno-wychowawczych oraz poradni zawodowych, m.in. sprawa utworzenia Rady Poradnictwa Zawodowego przy Min. Pracy i Opieki Społecznej
1948-1950, rkp. i masz., l., k.53
84. Instytut Pedagogiczny Związku Nauczycielstwa Polskiego Statut, programy studiów i plany zajęć. Tematy prac dyplomowych
1948-1950, rkp., masz. i masz. powiel., l., k.69
85. J.w.
Sprawozdania za lata 1934-1950, sprawy organizacyjne
1948-1950, rkp. i masz., l., k.57
86. Naukowe Towarzystwo Pedagogiczne
Protokół z konferencji z dn. 23.XI.1947, list i spis wydawnictw
1946-1948, masz. i druk, l. i sz., k.30
87. Union Internationale de Protection de l'Enfance
Komunikaty, listy
1948-1950, masz. i powiel. l., k.48
88. American Psychological Association
Zaproszenia, komunikaty
1947-1951, masz., l., k.22
89. Polskie Towarzystwo Psychologiczne - Oddział Warszawski
Lista obecności z I posiedzenia dn. 9.V.1949 r., plany pracy uniwersyteckich zakładów psychologii, zawiadomienia
1949-1952, masz. i masz. powiel., l., k.31

90. Ogólnopolska Konferencja Psychologów w Warszawie 18 VI 1946
Referat M. Żebrowskiej pt. Projekt organizacji opieki psychologicznej w Polsce
1946, masz., l., k.10
91. Congrès Européen de la Ligue Internationale pour l'Education Nouvelle 29 VII - 12 VIII 1946, Paris
Zaproszenie, komunikaty, sprawozdanie
1946, masz., masz. powiel., druk., l., k.36
92. XXI Zjazd Psychiatrów Polskich w Łodzi i Kochanówce 24-26 V 1947 r.
Zaproszenie, program, sprawozdanie
1947, masz. i druk, l. i sz., k.13
93. I Ogólnopolski Zjazd w sprawie literatury dla dzieci 1-4 VI 1947 r., Warszawa
Program, sprawozdanie
1947, druk i masz., l., k.8
94. Semaines internationales d'Etudes pour l'Enfance Victime de la Guerre - SEPEG 23-28 VI 1948, Warszawa
Program, komunikat, referat
1948, masz. i druk, l., k.28
95. International Congress of Mental Health - 11-21 VIII 1948 London
Korespondencja, program, komunikaty, biuletyny
1947, 1948, masz. i masz. powiel., druk, l., k.93
96. Twelfth International Congress of Psychology - 23-29 VII 1948 Edinburgh
Zaproszenie, komunikaty, sprawozdania
1948-1949, masz., masz. powiel. i druk., l., k.38
97. Thirteenth International Congress of Psychology 16-21 VII 1951, Stockholm
Zaproszenie, komunikaty
1951, druk i masz. powiel., l., k.10

98. I Kongres Nauki Polskiej. Sekcja Humanistyczna - Podsekcja Pedagogiki i Psychologii

Tezy do referatu i dyskusji, referaty, listy

99. Konferencje Pawłowowskie

Programy, tezy referatów

1951, 1952, masz. powiel. i druk., l., k.15

2. Działalność dydaktyczna

100. Zakład Psychologii Wychowawczej UW

Protokoły z seminarium psychologii wychowawczej oraz z psychologii rozwojowej

1945/1946, 1951, rkp., l., k.41

101. Zakład Psychologii Wychowawczej UW

Wykazy szkół wytypowanych do przeprowadzenia badań psychologicznych przez studentów

Po 1945, rkp. i masz., l., k.9

102. J.w.

Prace seminaryjne studentów oraz sprawozdania z prac i obserwacji

1946-1951, rkp. i masz., l., k.153 + fot.4

103. J.w.

Opracowania S.B. na temat prac naukowych prowadzonych przez Zakład

Ok. 1947-1951, masz., l., k.17

104. J.w.

Zaświadczenia i listy egzaminacyjne z ocenami, tematy i pytania egzaminacyjne, wykaz lektur

1948-1951, rkp. i masz., l., k.25

105. J.w.

Materiały dotyczące badań nad domowym wychowaniem dzieci wiejskich

1948, rkp. i masz., l., k.19

106. Zakład Psychologii Wychowawczej UW

Tematy prac seminaryjnych, magisterskich i doktorskich, plan prac magisterskich, projekty badań naukowych

1946-1951, rkp. i masz., l., k.34

107. J.w.

Sprawozdanie z konferencji odbytej podczas pobytu prof.H.Wallon w Zakładzie

1950, masz., j.franc., l., k.3

108. J.w.

Zapiski S.B., dotyczące spraw Zakładu

Ok. 1951, rkp., l. i sz., k.49

109. J.w.

Sprawy personalne: aspirantury, nagrody

1951, masz. i masz. powiel., l., k.15

110. Referaty, notatki i memoriały oraz projekty badań i programów studiów uniwersyteckich w zakresie pedagogiki i psychologii

1946-1951, masz., l., k.59

111. Programy ćwiczeń i seminarium z psychologii rozwojowej na Studium Psychologicznym UW oraz uwagi do programu

Po 1945, masz., l., k.45

112. Programy wykładów i ćwiczeń z psychologii wychowawczej na Studium Psychologicznym UW

Po 1945, rkp. i masz., l., k.45

113. Programy nauczania: anatomii, biologii, fizyki i fizjologii na Studium Psychologicznym UW oraz recenzje

1950, 1951, masz., l., k.45

114. Programy psychologii rozwojowej i wychowawczej oraz badań pedagogicznych dla II stopnia Studium Pedagogicznego UW

Po 1945, masz. l., k.14

115. Program psychologii rozwojowej i psychologii wychowawczej dla Studium Nauk Społecznych oraz program psychologii dla II roku studium
Po 1945, masz., l., k.21
116. Projekty programu nauczania w Wyższej Szkole Higieny Psychiczej oraz na Studium Higieny Psychiczej i Psychologii Stosowanej
1949, masz., l., k.12
117. Program psychologii dla Państwowych Wyższych Szkół Pedagogicznych
1950, masz., l., k.31
118. Projekt programu i regulaminu studiów w Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie na rok 1950/51
1950, masz., l., k.9
119. Ogólny program nauczania oraz program kursu psychologii w Wyższej Szkole Trenerskiej przy Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie
1951, masz., l., k.16
120. Program psychologii ogólnej dla szkół muzycznych
Po 1945, masz., l., k.4
121. Programy zajęć i prac dla przedszkoli oraz program psychologii w liceach dla wychowawczyń przedszkoli
Ok. 1949-1950, masz. powiel., l. i sz., k.38
122. Opinia dotycząca projektu programu psychologii dla liceów przemysłu gospodarczego i gastronomicznego
Ok. 1950, masz., l., k.5
123. Ocena programu nauczania psychologii w liceach pedagogicznych
1950-1951, masz., l., k.24

3. Działalność wydawnicza

124. Materiały i korespondencja związana z opracowaniem programu wydawniczego na 1950 r. z zakresu psychologii
1949, rkp. i masz., l., k.19 + 14

4. Działalność społeczna

125. "Patronat", Tow. Opieki nad Więźniami i Ich Rodzinami
Statut, sprawy organizacyjne, deklaracje członkowskie
1946, rkp., masz. i masz. powiel., l., k.50
126. J.w.
Pokwitowania otrzymanych darów oraz wykaz podopiecznych
1946, 1947, rkp. i masz., sz., k.289
127. Orzeczenia psychologiczne dla sądu dotyczące m.in. wiarygodności zeznań nieletnich
1946-1950, rkp. i masz., l., k.27

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

128. Nominacje i powołania
1945-1950, masz., l., k.23
129. Korespondencja, ankieta, sprawozdanie dotyczące wyjazdu S.B. do Ameryki Płn. na stypendium UNESCO-ROTARY w okresie 9 IX 1947 - 20 I 1948
1947-1948, masz. i masz. powiel., l., k.43

130. Zaświadczenia i dokumenty /m.in. list - testament/, związane z pracą zawodową i sprawami majątkowymi
1944-1952, masz., l., k.32
131. Notesy z osobistymi notatkami zawierającymi m.in. plany
dzienne zajęć, adresy itp.
Po 1945, rkp., sz., k.602
132. Notatki S.B. do nauki języków obcych
Po 1945, rkp., sz. i l., k.95

IV. KORESPONDENCJA

1. Korespondencja wychodząca

133. Osoby i instytucje A-Ż
1945-1952, rkp. i masz., l., k.185. Zob. aneks 3

2. Korespondencja wpływająca

134. Osoby i instytucje A-O
1945-1952, rkp. i masz., l., k.222. Zob. aneks 4
135. J.w. P-Ż
1944-1952, rkp. i masz., l., k.208. Zob. aneks 4
136. Korespondencja rodzinna i prywatna
1949-1951, rkp., l., k.7

V. MATERIAŁY O TWÓRCY SPUSZCZNY

137. Bibliografia prac S.B. oraz prac wykonywanych pod jego
kierunkiem opracowana przez A.Wyczlińską.
Wspomnienie pośmiertne
Po 1958, 1968, rkp. i druk, l., k.8
138. Recenzje dotyczące prac S.B. "Psychologia wieku dojrze-
wania" oraz odpowiedzi S.B. na recenzje dotyczące II wy-
dania "Psychologii Wychowawczej w zarysie"
1949 i bd., masz., l., k.13

VI. MATERIAŁY OBCE

139. Statuty i materiały organizacyjne towarzystw i instytu-
cji niezwiązanych z głównym nurtem prac S.B.
1945-1952, masz., masz. powiel. i druk, l. i sz.,
k.126
140. Artykuły i wspomnienia
1931, 1943-1952, masz. powiel. i druk., j.ang.,
franc. i pol., l., sz., k.302. Zob. aneks 5
141. Artykuły i wspomnienia autorów nieustalonych
1945-1951, rkp. i masz., j.ang., franc. i pol.,
l. i sz., k.123. Zob. aneks 6
142. Skrypty: Kazimierz Maj, Socjologia, 1946
Stanisław Skorupka, Fonetyka opisowa języka pol-
skiego, 1946
Jan Szczepański, Socjologia, 1946
1946, masz. powiel., sz., k.41 + 31 + 32

143. Biuletyny i czasopisma informacyjne
1945-1951, masz. powiel. i druk, j.ang., franc. i pol., sz. i l., k.159
144. Wydawnictwa Departamentu Spraw Społecznych Narodów Zjednoczonych dotyczące rehabilitacji inwalidów
1949, masz. powiel. i druk, j.ang. i pol., 1. i sz. k.105

A N E K S 1

J.43. Drobne artykuły z zakresu psychologii i szkolnictwa

1. Badania nad procesem szukania u małp i ludzi
2. Dialog o marzeniach sennych
3. Dziecko - ofiara wojny - art.druk. w "Głosie Ludu" nr 274 z października 1946 r.
4. Dziecko ofiara wojny - 2 egz.
5. Humanizm socjalistyczny w ujęciu psychologii radzieckiej - 2 egz.
6. Infant's Behavior Toward Objects on Support - 4 egz. i list z Uniwersytetu w Yale z 1947 r.
7. Jak niemowlę widzi świat - 3 egz.
8. O dzieciach nie zrównoważonych /nadruchliwość/
9. O pewnej metodzie badań. wpływ wojny na psychikę młodzieży
10. O roli wyobrażeń i introspekcji w wychowaniu fizycznym
11. O wpływie wojny na psychikę młodzieży - 2 egz.
12. Poradnictwo
13. Un procédé des déspitages du complexe de guerre chez les enfants et les adolescents

14. Psycholog a higiena psychiczna
15. Psychologia wychowawcza w Polsce w latach 1918-1939 - 3 egz.
16. Report from Poland - druk w: "The Nervous Child" vol.8, no.4, October, 1950
17. The Year Book of Education - 1948, Poland
18. Wpływ wojny na psychikę młodzieży
19. Zagadnienie czynnika seksualnego w literaturze młodzieżowej
20. Fragmenty niezidentyfikowanej pracy S.B.

A N E K S 2

J.51. Oceny i recenzje prac

A. Oceny

1. Dryjski Albert - opinia o pracy naukowej w związku z nominacją na prof. nadzwyczajnego - 1949
2. Geblewicz Eugeniusz - opinia o pracy naukowej - 1947
3. Mielczarska Władysława - ocena pracy habilitacyjnej
4. Parnowska Maria - ocena pracy doktorskiej
5. Szyryński Wiktor - ocena pracy doktorskiej
6. Tomaszewski Tadeusz - opinia o pracy naukowej - 1947
7. Oceny prac dyplomowych: Krajewskiego Józefa, Szulca Bolesława, Witwickiej Stefani

B. Recenzje

1. Arend Rudolf; Zaburzenia rysunkowe /dyspinksje/ a rysunek dziecięcy - 1950

2. Dembowski Jan: Psychologia zwierząt, po 1946
3. Gołąb Jan: Nowe wychowanie, 1951
4. Gruda Skard Ase: Dziecko w życiu codziennym
5. Konopnicki Jan: Nauczanie i wychowanie dzieci opóźnionych w nauce szkolnej, 1948
6. Nowogrodzki Tadeusz: Psychologia rozwojowa, 1952
7. Ossowska Maria: Motywy postępowania - 1949
8. Rubinstein S.L.: Osnowa [obszecznej] psychologii, 1946
9. Susłow B.N.: Głos i słuch - 1950
10. Szuman Stefan: Psychologia wychowawcza wieku szkolnego
11. Szuman Stefan: Psychologia wychowawcza wieku dziecięcego - 1946
12. Tępiński B.M.: Podręcznik psychologii - 1950
13. Tramer M.: Lehrbuch der allgemeinen Kinder psychiatrie - po 1945
14. Wallon Henri et Evart-Chmielnicki Eugenie: Les mécanismes de la mémoire en rapport avec ses objects - 1951
15. Wallon Henri: Les origines de la pensée chez l'enfant - po 1945
16. Witwicki Władysław: Wrażenia zmysłowe

A N E K S 3

J.133. Korespondencja wychodząca

Akademia Wychowania Fizycznego w Warszawie
1951, 1.2

Brachowski Stefan
1948, 1952, 1.2

Bilikiewicz Tadeusz
1947, 1.1	Lovejoy Philip
1947, 1.2
Carter S.D.
1947, 1.1	Mikucka A.
1946, 1.1
Delorme S.
1948, 1.1	Ministerstwo Oświaty
1946-1948, 1.7
Gardner G.P.
1947, 1.1	Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej
1945-1949, 1.3
Główna Poradnia Zdrowia Psychicznego
1952, 1.1	Ministerstwo Spraw Zagranicznych
1949, 1.1
Jewish Board of Guardians Executive Offices
1947, 1.1	Ministerstwo Szkół Wyższych i Nauki
1952, 1.2
Journal of Educational Psychology
1948, 1.1	Olekiewicz Mikołaj
1946, 1.1
Instytut Wydawniczy "Czytelnik"
1951, 1.1	Ośrodek Badań Pedagogicznych
1952, 1.2
Katz Dawid
1946, 1.1	Państwowa Komunikacja Samochodowa
1947, 1.1
Koło Pedagogiczne Studentów U.J.
1949, 1.1	Państwowa Rada Wychowania Fizycznego i Przygotowania Wojskowego
1947, 1.1
Kowalski Stanisław
1952, 1.1	Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich
1949, 1950, 1.2
Kurator Okręgu Szkolnego Warszawskiego
1947, 1.1	Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych
1947, 1.1
Lissa Zofia
1951, 1.1	

Polish Research and Information Service	Uniwersytet Warszawski
1949, 1.1	1947-1951, 1.14
Polskie Radio	Wallon Henri
1947, 1.1	1950, 1.2
Prezes Sądu Wojewódzkiego w Warszawie	Wydawnictwo "Książnica Atlas"
1952, 1.1	1946-1951, 1.13 + zał.4
Prezydium Rady Narodowej w Warszawie - Wydział Oświaty	Wydawnictwo "Nasza Księgarnia"
1951, 1.1	1948-1951, 1.8
Radlińska Helena	Wydawnictwo "Wiedza-Zawód-Kultura"
1947-1948, 1.3	1949, 1.3
Redakcja "Odrodzenie"	Wydawnictwo The Year Book of Education
1948-1949, 1.2	1947, 1.2
Redakcja "Problemy"	Wyższa Szkoła Higieny Psychicznej
1947, 1.1	1949, 1.1
Redakcja "Życie Warszawy"	Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Łodzi
1950, 1.1	1947, 1.1
Szaniawski Ignacy	Zawadzki Bohdan
1949, 1.1	1947, 1.2
Thurstone Lee	Związek Nauczycielstwa Polskiego
1948, 1.1 w 2 egz.	1949, 1.1
Towarzystwo Naukowe Warszawskie	Listy do nierozpoznanych adresatów w j.franc.
1950, 1.1	1947, 1.3
Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej	Listy do nierozpoznanych adresatów
1947, 1.3	1946-1951, 1.22
Uniwersytet Łódzki	
1947, 1.1	

A N E K S 4

J.134. Korespondencja wpływająca

Akademia Wychowania Fizycznego w Warszawie	Chama W.
1851, 1.1	1952, 1.1
Ambroziewicz Wiktor	Charitas S.
1946, 1.1	1945, 1.1
Association pour la Recherche Filmologique	Centre International de l'Enfance
1947, 1.1	1950, 1.4 + zał.2
Association Regionale de Paris	Cooperative Bureau for Teachers
1949, 1.1	1947, 1.1
Bardecki Adam	Comité International Psychiatrie Infantile
1947-1949, 1.3 + zał.1	1947-1948, 1.3
Baumgarten-Tramer Franciszka	Cybulska Wanda
1945-1946, 1.3	1951, 1.1
Biegeleisen Bronisław	Członkowski Z.
1950, 1.1	1949-1950, 1.2 + zał.1
Bilikiewicz Tadeusz	Delorme S.
1947, 1.1	1948, 1.1
Błachowski Stefan	Departement of Corrections State of California
1945-1952, 1.5	1949, 1.1
Budkiewicz Janina	Dom Książki
1951, 1.1	1952, 1.1
Centrala Przemysłu Ludowego i Artystycznego	Doroszewski Witold
1951, 1.2 + zał.1	B.d., 1.1

Dziekański Michał	Katz Dawid
1951, 1.1	1945-1949, 1.2
Pickowska Krystyna	Kaźmierczak Edward
1948, 1.2	1950, 1.1 + zał.1
Frühhanfowa J.	Komitet Odbudowy Pol-
1951, 1.1	skiej Nauki i Kultury w
Główna Poradnia Zdrowia	Nowym Yorku
Psychicznego	1946-1947, 1.2 + zał.2
1950, 1.1	Korniszewski Feliks
Główny Komitet Kultury	1945-1950, 1.4
Fizycznej	Kowalewska W.
1951, 1.1	1950, 1.1
Hartwig Walenty	Kreutz Mieczysław
1946, 1.1	1952, 1.1
Handelsman Józef	Krzyżanowska Zofia
1949, 1.1	1949-1950, 1.3
Hochfeld Julian	"Książnica Atlas"
1948, 1.1	1946-1951, 1.36
Horoszewski Paweł	Księgarnia Hans Huber-
1951, 1.1	Bern
Internationella Stu-	1945, 1.1
denthjälpens Rikskom-	Kujawska Katarzyna
mitté	1951, 1.1
1946, 1.1 + zał.1	Lamy S.
Iwańska Alicja	1949-1952, 1.2
1947, 1.1	Lissa Zofia
Judge Baker Guidance	1951, 1.1
Center	Mańkówna A.
1947, 1.1	1950, 1.1
Kaczyński Mieczysław	Mario Newton Filho
1951, 1.1	1952, 1.1
Kaiserowa Z.	Meng Heinrich
1951, 1.1	1945, 1.1 + zał.

Meyer Edith	"Myśl Filozoficzna" -
1947, 1.1	Kwartalnik
Milczarski Józef	1952, 1.1
1950, 1.1	"Nasza Księgarnia" - In-
Ministerstwo Kultury i	stytut Wydawniczy
Sztuki	1947-1951, 1.11
1947, 1.2	National Council on Fa-
Ministerstwo Oświaty	mily Relations
1945-1950, 1.10 + zał.3	1950, 1.1
Ministerstwo Spraw Za-	Organizacja Narodów
granicznych	Zjednoczonych - Departa-
1951, 1.1	ment Spraw Społecznych
Ministerstwo Szkół Wyz-	1948-1949, 1.4 + zał.4
szych i Nauki	Ossowski Stanisław
1951-1952, 1.3	1949, 1.1
J.135. Państwowa Rada Wychowania Fizycznego i Przeposobie-	
nia Wojskowego	
Państwowa Wyższa Szkoła	Pieter Józef
Higieny Psychicznej	1946, 1.1
1951, 1.1	Polish Research and In-
Państwowy Ośrodek Oświa-	formation Service
towych Prac Programowych	1949, 1.3 + zał.3
1952, 1.2	Polskie Towarzystwo
Państwowy Zakład Wychow-	Psychiatryczne
wawczy w Rybieniu	1951-1952, 1.2
1952, 1.2	"Problemy" - Redakcja
Państwowy Zakład Wydaw-	miesięcznika
nictw Lekarskich	1950, 1.1
1950, 1.2	The Psychoanalytic
Parnowska Maria	Quarterly
1945-1946, 1.2	1949, 1.1
Piaget Jean	Rokicki Władysław
1948, 1.2	1949, 1.1

Rotary International. 1947-1948, 1.3	Szyryński Wiktor 1947-1949, 1.3
Ruch Pedagogiczny - Kwartalnik 1949, 1.1	Świdorska /Giedz/ Irena 1951, 1.1
Schweizerische Zeitschrift für Psychologie ... 1945, 1.1	Towarzystwo Lekarskie Warszawskie 1952, 1.1
Siliniewicz Barbara 1950, 1.1	Towarzystwo Naukowe Warszawskie 1952, 1.1
Soszek Stefan 1950, 1.1	Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej 1947-1949, 1.2 + zał.1
Statkiewiczowa Kalina 1945, 1.1	UNESCO 1947-1949, 1.4 + zał.1
Staniec M. 1949, 1.1	Uniwersytet Poznański 1952, 1.1
Stefkówna Janina 1951, 1.1	Uniwersytet Warszawski 1949-1952, 1.7 + zał.1
Suchodolski Bogdan 1948-1950, 1.2	Uniwersytet w Chicago 1948-1952, 1.4
Szaniawski Ignacy 1949, 1.2	Uniwersytet w Paryżu 1950, 1.2
Szczepaniakowa L.M. 1945, 1.1	Uniwersytet w Sztokholmie 1946, 1.1
Szewczuk Włodzimierz 1951, 1.1	Waleszyńska Jadwiga 1949, 1.1
Szlenks ks. 1944, 1.1	Wallon Henri 1950, 1.3
Szule Bolesław 1949, 1.1	Wasilewska Stefania 1949, 1.2
Szuman Stefan 1948, 1951-1952, 1.7	

Welliez Temmer Helena 1947, 1.1	Zakład Ubezpieczeń Społecznych 1950, 1.5 + zał.2
Witwicka Stefania 1951, 1.3	Zanowska K. 1951, 1.7
Witwicki Tadeusz 1949, 1.1	Zawadzki Bohdan 1945-1949, 1.3
Witwicki Władysław 1946, 1.1	Zarząd Miejski w Warszawie 1946, 1.1
Wojtczak Zofia 1949-1950, 1.2	Związek Nauczycielstwa Polskiego 1949-1951, 1.4 + zał.1
Wojtyński Wacław 1947, 1.1	Żabiński Jan 1951-1952, 1.3
Wójcik Zygmunt 1951, 1.1	Żebrowska Maria 1947-1951, 1.2
Wyczlińska Anna 1951-1952, 1.3 + zał.1	Listy od nierozpoznanych nadawców 1946-1952, 1.17
Wydawnictwo - The Journal of Educational Psychology 1949, 1.1	Karty z życzeniami i zaproszenia 1949-1952, 1.20
Wydawnictwo - Wiedza - Zawód - Kultura 1945-1951, 1.7 + zał.1	
Wydawnictwo - The Year Book of Education 1946-1947, 1.5 + zał.2	

A N E K S 5

J.140. Artykuły i wspomnienia obce w j.pol., ang. i franc.

1. Auderska Halina: L'enfant - victime de la guerre - 1946
2. Bardecki Adam: The development of intellect

3. Bardecki Adam: Pogwarka o różności kultur
4. Bardecki Adam: Rozważania psychologiczne o stopie urodzin
5. Bardecki Adam: Rozwój mowy u dzieci
6. Baumgarten-Tramer Franciszka: Jak należy pracować 1948
7. Chmieleńska Irena: Janusz Korczak - pedagog
8. Kreutz Mieczysław: Metody psychologii - konspekt rozdziału
9. Menteuffel Tadeusz: Uniwersytet Warszawski w latach okupacji
10. Meili Richard: Les perceptions des enfants et la psychologie de la Gestalt - 1931
11. Poznańska Ada:
 - 2 opowiadania: Wschód, Cicho dziecko śpi - 1943
 - 2 wspomnienia: O Zakładzie Psychologii Wychowawczej UW w pierwszych latach jego istnienia - 1947; O tych, których nie ma. Wspomnienie o Ligii Żółkiewskiej - 1947
12. Przezwański Roman: Zagadnienie selekcji - materiały pomocnicze - 1952
13. Radlińska-Skoszkiewicz Janina: Badania charakterologiczne
14. Szczawińska Maria: Próba oparcia wychowania charakteru na klasyfikacji postępków
15. Szyryński Wiktor: Poradnik o stosowaniu środków karności w szkołach i internatach
16. Witwicki Tadeusz: Badania nad kontrastem współczesnym w zależności od rozmiaru pola indukcyjnego
17. Wojciechowski Kazimierz: Oświata dorosłych w Polsce - 1946
18. Żabiński Jan: Wstęp do zoopsychologii - 1951

A N E K S 6

- J.141. Artykuły i wspomnienia autorów nieznanych w j.pol., ang. i franc.
1. Care for young and nest building in the white mouse
 2. Les centres Universitaires Polonais .
 3. Kinowe Kluby Dziecięce w W.Brytanii
 4. Młodzież podsądna w opinii rodzeństwa - ok. 1951
 5. Samokształcenie - wskazówki ogólne
 6. Sytuacja dziecka w Polsce - po 1945
 7. Wspomnienia z obozu w Ravensbrück - po 1945
 8. Opracowanie na temat metod analizy pracy /brak 1 i 2 strony/

Józef Mizikowski .

Warszawa

MATERIAŁY NATALII GĄSIOROWSKIEJ-GRABOWSKIEJ

Natalia Gąsiorowska urodziła się 20 maja 1881 r. w Orzycu koło Makowa Mazowieckiego, w rodzinie ziemiańsko-inteligentnej. Gimnazjum ukończyła w Warszawie, następnie studiowała na nielegalnych Kursach Pedagogicznych pod kierunkiem m.in. Ludwika Krzywickiego, Jana Karłowicza i Cecylii Śniegockiej. Pod koniec ubiegłego stulecia wstąpiła do Koła Kobiet, uczestnicząc w pracach sekcji nauczycielskiej, którą prowadziła Stefania Sempołowska.

W 1903 r., dzięki staraniom S. Michalskiego, Natalia Gąsiorowska uzyskała stypendium na studia uniwersyteckie za granicą i wyjechała do Heidelbergu, gdzie studiowała głównie historię. Po rocznym tam pobycie, dalsze studia kontynuowała na Sorbonie. Pod wpływem wykładów postępowego historyka francuskiego A. Aulard'a opracowała popularnonaukową pracę p.t. "Zarys dziejów Wielkiej Rewolucji Francuskiej /1789-1804/. Przyczyny powstania Rewolucji, przebieg jej i skutki". Warszawa 1906. W Paryżu wstąpiła do organizacji młodzieżowej "Spójnia", a następnie Paryskiej Sekcji PPS.

W związku z wybuchem rewolucji 1905 r. N. Gąsiorowska powróciła do kraju, gdzie podjęła pracę w szkołach warszawskich, przede wszystkim zaś w Towarzystwie Kultury Polskiej i Uniwersytecie Ludowym. Prowadziła kursy dla dorosłych analfabetów oraz wykłady dla młodzieży robotniczej. W latach rewolucji 1905-1907 czynnie uczestniczyła w ruchu nauczycielskim i w założeniu Związku Nauczycielstwa Polskiego. Była czterokrotnie więziona i kilkakrotnie wydalana z kraju przez władze carskie.

W latach 1906-1908 N.G. kontynuowała studia historyczne na Uniwersytecie Lwowskim. Uczęszczała na seminarium S. Askenazego i pod jego kierunkiem opracowała rozprawę, "Wolność druku w Królestwie Polskim 1815-1830" na podstawie której w 1910 r. uzyskała doktorat filozofii z zakresu historii. W 1906 r. wyszła za mąż za Edwarda Grabowskiego prawnika i ekonomistę.

Od 1906 r. N. Gąsiorowska była członkiem PPS-Lewicy i z jej ramienia uczestniczyła w 1907 r. w Kongresie sztutgardzkim II Międzynarodówki pod pseudonimem Michalska. Brała również udział w Pierwszym Międzynarodowym Kongresie Kobiet. Na zjeździe zjednoczeniowym SDKP i LiPPS Lewicy w grudniu 1918 r. wstąpiła w szeregi KPRP, zaś od 1951 r. była członkiem PZPR.

Równolegle do działalności oświatowej i politycznej N. Gąsiorowska prowadziła prace naukowo-badawcze w archiwach i bibliotekach krajowych i zagranicznych /Genewa i Zurych/.

W roku 1918/19 podjęła pracę w Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie, od 1926 r. w charakterze profesora historii gospodarczej; jednocześnie od 1926 r. prowadziła zajęcia

w oddziale Łódzkim WWP. W 1925 r. N.G. odbyła uzupełniające studia specjalistyczne w zakresie historii społeczno-gospodarczej w Hamburgu, a następnie w Szwajcarii i Paryżu. W 1928 r. habilitowała się na Uniwersytecie Warszawskim, uzyskując tytuł docenta.

W okresie międzywojennym N.Gąsiorowska opublikowała szereg prac, głównie z zakresu historii gospodarczo-społecznej, spośród których czołowe miejsce zajmuje "Górnictwo i hutnictwo w Królestwie Polskim 1815-1830".

N.Gąsiorowska brała udział w międzynarodowych kongresach historyków w Oslo /1928/, w Warszawie /1933/ i w Zurychu /1938/. Na kongresie warszawskim 1933 r. należała do inicjatorów powołania przy Międzynarodowym Komitecie Nauk Historycznych Komisji badań ruchów społecznych, której została sekretarzem.

W okresie okupacji hitlerowskiej przebywała w Warszawie uczestnicząc w tajnym nauczaniu jako profesor i dziekan Wydziału Humanistycznego konspiracyjnej Wolnej Wszechnicy Polskiej. Po upadku powstania warszawskiego wywieziona została jako jeniec do Berlina, gdzie pracowała przymusowo w jednej z fabryk.

Na wiosnę 1945 r. N.Gąsiorowska powróciła do kraju i wzięła bardzo czynny udział w odbudowie życia naukowego i szkolnictwa. Była współorganizatorką Uniwersytetu Łódzkiego, organizatorką Instytutu Historii tej uczelni. Zorganizowała też w Łodzi Wyższą Szkołę Pedagogiczną, której była rektorem oraz utworzyła Międzyuczelniane Studium Nauki o Polsce i Świecie Współczesnym. Pełniła funkcję przewodniczącej Zarzą-

du Głównego Polskiego Towarzystwa Historycznego /1955-1956/ i kierownika Łódzkiego oddziału Towarzystwa Wiedzy Powszechnej. Była członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

W 1952 r. N.Gąsiorowska objęła kierownictwo Katedry Historii Nowożytnej i najnowszej Polski Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego. W tymże roku została powołana na członka rzeczywistego Polskiej Akademii Nauk, a w 1954 r. wybrana na członka Prezydium PAN. Była też przewodniczącą Rady Naukowej Instytutu Historii PAN i Zakładu Historii Partii przy KC PZPR.

Mimo szerokiej działalności organizacyjno-dydaktycznej N.Gąsiorowska opublikowała szereg prac naukowych; pod jej redakcją powstały liczne wydawnictwa np.: "W stulecie Wiosny Ludów", "Źródła do dziejów rewolucji 1905-1907 w okręgu Łódzkim", "Materiały do historii miast, przemysłu i klasy robotniczej w okręgu Łódzkim" oraz "Materiały archiwalne do historii stosunków polsko-radzieckich".

N.Gąsiorowska czynnie uczestniczyła w naukowych sesjach krajowych, jak: Kołłątajowska, Mickiewiczowska, Rewolucji 1905 r. oraz w międzynarodowych: W stulecie Wiosny Ludów, X Kongres Nauk Historycznych w Rzymie w 1955 r.

Za całokształt pracy naukowej N.Gąsiorowska otrzymała w 1951 r. Nagrodę Państwową I Stopnia. Odznaczona była m.in. Orderem Budowniczego Polski Ludowej, Orderem "Sztandaru Pracy" I klasy, Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski.

Natalia Gąsiorowska-Grabowska zmarła w Warszawie 30 listopada 1964 r.

Spuściznę archiwalną Natalii Gąsiorowskiej otrzymało Archiwum PAN w darze od siostrzenicy, Alicji Ostrowskiej w 1966 r. Rozmiary spuścizny wynosiły około 1,20 mb. Obejmuje ona w zasadzie okres 1943-1964, gdyż materiały z okresu wcześniejszego spłonęły w 1939 r.

W trakcie prac porządkowo-inwentaryzacyjnych spuściznę rękopiśmienną podzielono na 7 grup.

W grupie I obejmującej materiały twórczości naukowej wprowadzono podział na podgrupy rzeczowe, odpowiadające poszczególnym rodzajom twórczości, z zastosowaniem wewnątrz porządku chronologicznego. Prace naukowe znajdujące się w spuściznie zachowały się głównie w formie maszynopisów z poprawkami rękopiśmiennymi. Przeważają prace z historii społeczno-gospodarczej, częściowo nie opublikowane. Na szczególną uwagę zasługują nie publikowane opracowania o charakterze podręcznikowym, jak: "Historia społeczno-gospodarcza Polski" /j.4/, "Historia społeczno-gospodarcza" /j.5 i 7/ oraz niektóre recenzje. Materiały warsztatowe reprezentują maszynopisy wydawnictwa źródeł do dziejów rewolucji 1905 w Łodzi oraz notatki i wypisy.

Materiałom grupy II dotyczącej różnorodnej działalności N.Gąsiorowskiej nadano układ rzeczowo-chronologiczny z podziałem na 5 podgrup odpowiadających poszczególnym dziedzinom działalności. Materiały te obrazują współpracę N.Gąsiorowskiej z wieloma instytucjami i towarzystwami naukowymi. W omawianej grupie na podkreślenie zasługują jej opinie o dorobku naukowym i działalności pracowników naukowych w związku ze zgłoszeniem kandydatów do nagród państwowych /j.68, aneks 1/.

Materiały biograficzne zawarte w grupie III to m.in. życiorys, autobiografia, dyplomy i odznaczenia oraz powołania i nominacje.

Szczupłą korespondencję zgrupowaną w grupie IV podzielono na 3 jednostki. Pierwsza zawiera listy wychodzące, druga przychodzące, trzecia zaś stanowi zbiór kondolencji nadesłanych po zgonie męża N.Gąsiorowskiej - E.Grabowskiego.

Ocena dorobku naukowego i działalności naukowo-społecznej znajduje odbicie w materiałach grupy V. Najbardziej reprezentatywną jest tutaj j.91 /aneks 4/ zawierająca recenzje i polemiki na temat prac N.Gąsiorowskiej.

Grupa VI - materiały rodzinne - zawiera artykuł o E. Grabowskim i wspomnienia Alicji Ostrowskiej z obozu hitlerowskiego.

Grupa VII - materiały osób obcych - obejmuje maszynopisy prac różnych autorów ułożone w porządku alfabetycznym oraz życiorysy i opinie o dorobku naukowym i działalności pracowników naukowych /j.96, aneks 5/.

Zespół nosi w Archiwum PAN sygnaturę III-152. Inwentarz obejmuje 102 jednostki i zaopatrzony został w 5 aneksów.

ŹRÓDŁA I BIBLIOGRAFIA

1. Spuścizna N.Gąsiorowskiej w Archiwum PAN, sygn.III-152, j.76-79, j.85
2. Biografie N.Gąsiorowskiej, Kormanowa 2., "Nauka Polska" 1956, nr 4

3. Jabłoński H., "Nauka Polska" 1965, nr 2
4. Kula W., "Kwartalnik Historyczny" 1965, z.2
5. Barszczewska A., /w/ "Sprawozdania z czynności i posiedzeń Łódzkiego Towarzystwa Naukowego" 1963-1970, Łódź 1972, s.254-256
6. Studia z historii nowożytnej i najnowszej. W pięćdziesięciolecie pracy naukowej Natalii Gąsiorowskiej. Warszawa 1956, s.3-22.

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	Pozycja inwentarza
I. Materiały twórczości naukowej	1 - 61
A. Prace, artykuły i referaty	1 - 32
B. Wykłady i konspekty	33 - 36
C. Recenzje	37 - 53
D. Materiały warsztatowe	54 - 61
II. Materiały działalności urzędowej, organizacyjno-naukowej, dydaktycz- nej, społecznej i politycznej	62 - 75
A. Działalność organizacyjno-naukowa	62 - 69
B. Działalność urzędowa na Uniwer- sytecie Łódzkim	70 - 71
C. Działalność dydaktyczna	72 - 73
D. Działalność społeczna	74
E. Działalność polityczna	75
III. Materiały biograficzne	76 - 86
IV. Korespondencja	87 - 89

V. Materiały o twórcy spuścizny	90 - 93
VI. Materiały rodzinne	94 - 95
VII. Materiały obce	96 - 102

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

A. Prace, artykuły i referaty

1. Górnictwo i hutnictwo w Królestwie Polskim w dobie i na terytorium okupacji niemieckiej 1914-1918
Ok. 1924, masz., l., k.285
2. Historia gospodarcza Polski
Ok. 1943, masz., l., k.91 + 103
3. Historia gospodarcza Polski
Ok. 1943, masz., sz., k.467 + 2
4. Historia społeczno-gospodarcza Polski
Ok. 1943, masz., l., k.472
5. Historia społeczno-gospodarcza. Średniowiecze. T.I, cz.1
1949, 2 egz. masz., l., k.215 + 209
6. Historia społeczno-gospodarcza. Średniowiecze, T.I, cz.1
1949, 2 egz. masz., l., k.214 + 198
7. Historia społeczno-gospodarcza. Epoka nowożytna. T.I, cz.II
1949, 2 egz. masz., l., k.269 + 262 + 2
8. Problem genezy kapitalizmu w literaturze historycznej ra-
dzieckiej
Fragment artykułu drukowanego
1949, masz., l., k.17

9. Podstawowe zagadnienia metodologiczne w historii wielkiego przemysłu i klasy robotniczej na odcinku górnictwa węglowego w Królestwie Polskim
Fragment referatu drukowanego
1950, masz. l., k.40
10. Kształtowanie się narodu burżuazyjnego na tle wytwarzania się stosunków kapitalistycznych w Polsce
Referat, tezy
1952, 3 egz. masz., l., k.228
11. Położenie i walka ekonomiczna i polityczna górników z okupantem niemieckim w Królestwie Polskim w czasie I wojny światowej /1914-1918/
Artykuł drukowany
1952, masz., l., k.31
12. Franciszek Bujak 1875-1953
Artykuł drukowany
1953, masz., l., k.13
13. Nauka historii w okresie 10-lecia Polski Ludowej
Referat drukowany
1954, masz., l., k.15
14. 10-lecie Wydziału Historycznego UW
Referat
1955, 2 egz. masz., l., k.22
15. Proces kształtowania się klasy robotniczej na ziemiach polskich
Artykuł
1955, 2 egz. masz., l. i sz., k.132
16. Polska rewolucja 1905 w powiązaniu ze współczesną rewolucją rosyjską
Fragment referatu wygłoszonego na Sesji polsko-białoruskiej
1955, masz., l., k.14

17. Rewolucja w Królestwie Polskim w latach 1905-1907 w historiografii polskiej
Artykuł
1956, rkp. i 3 egz. masz., l., k.104
18. Źródła do dziejów rewolucji 1905-1907 w okręgu łódzkim
Przedmowa do I tomu wydawnictwa źródłowego
Ok. 1957, masz., l., k.26
19. Przedmowa do 4-tomowego wydawnictwa źródeł do historii przemysłu i klasy robotniczej Łodzi oraz okręgu łódzkiego w latach 1815-1870
Fragmenty, 2 wersje
Ok. 1957, rkp. i 4 egz. masz., l., k.77
20. Materiały i dokumenty do kształtowania się kapitalistycznego przemysłu włókienniczego i burżuazji w Łodzi oraz okręgu przemysłowym łódzkim /1816-1875/
Koncepcja tomu III
Ok. 1957, masz., l., k.11
21. Życie i działalność Marii Koszutskiej
Ok. 1961, masz., l., k.223 + 49. Zob. też j.61
22. Od feudalizmu do kapitalizmu na ziemiach polskich 1764-1864. Cz.I. Rozkład poddaństwa i cechu 1764-1795
B.d., 2 egz. masz., l., k.1 + 92, 1 + 98
23. Franciszek Salezy Jezierski
Artykuł
B.d., 2 egz. masz., l., k.13 + 15
24. Kuźnica Koźłatajowska
Artykuł
B.d., 2 egz. masz., l., k.4 + 4
25. Sprawa chłopska w Rzeczypospolitej w świetle twórczości publicystycznej Staszica
Artykuł
B.d., 2 egz. masz., l., k.21 + 21

26. Myśl ekonomiczna w twórczości Fryderyka Skarbka
Artykuł
B.d., rkp., l., k.4
27. Ruchy społeczne w Poznaniu
Artykuł
B.d., masz., l., k.11
28. Historiografia polska w zakresie badań procesu formowania się układu kapitalistycznego na ziemiach polskich
Artykuł
B.d., rkp. i masz. l., k.55
29. O znaczeniu wydawnictw źródłowych we współczesnej historiografii z zakresu najnowszych dziejów polskich
Artykuł
B.d., masz., l., k.8
30. Do referatu o leninowskiej teorii rewolucji
B.d., masz., l., k.9
31. Uwagi o marksistowsko-leninowsko-stalinowskiej teorii narodu i kwestii narodowej /głos w dyskusji/
B.d., masz., l., k.4
32. Fragmenty prac
B.d., rkp. i masz., l., k.150

B. Wykłady i konspekty

33. Przemiany gospodarcze i społeczne między I i II rozbiorem Polski. Królestwo Polskie /1815-1830/
Wszelchnia Radiowa. Cykl: "Historia Polski"
1950, 1952, masz., l., k.60
34. Wszelchnia Radiowa. Cykl: "Historia Polski" oraz program wykładów do "Historii Polski" /do r. 1863/
1950, masz., druk., l., k.24

35. Proces kształtowania się elementów kapitalizmu na ziemiach polskich w warunkach zaborów, początki burżuazji i proletariatu. Historiografia zagadnienia. Ziemia polskie pod rządami Świętego Przymierza. Królestwo Polskie 1815-1830
1954-1955, masz. i masz. powiel., l. i sz., k.35 + 1 + 21
36. Konspekty i notatki do wykładów
1958-59 i b.d., rkp. i masz., l. i sz., k.313

C. Recenzje

37. W sprawie krytyki podręcznika historii dla szkoły podstawowej
1949, rkp. i 2 egz. masz., l., k.7 + 13
38. Kan S.B.: Dwa powstania tkaczy śląskich. 1793-1844
Fragmenty recenzji
1949, rkp., masz., l., k.30
39. Katz Henryk: Warunki historyczne powstania naukowego socjalizmu
1950, rkp. i masz., l., k.2
40. Program wykładów Historii Powszechnej w Instytucie Kształcenia Kadr Naukowych przy KC PZPR
2 wersje tekstu opinii
1952, rkp., masz., l., k.8
41. Rodziński Witold: Krach interwencji imperializmu amerykańskiego w Chinach w latach 1945-1949
1953, masz., l., k.9
42. Recenzja nierozpoznanej pracy
1953, masz., l., k.3
43. Korzec Paweł: Rewolucja 1905-1907 w Łodzi i w łódzkim okręgu przemysłowym
1954, masz., l., k.5

44. Pietrzak-Pawłowska Irena: Królestwo Polskie w początkach imperializmu
1954, masz., l., k.6
45. Uwagi do podręcznika: Istorija Polski, T.I, cz.IV, R.9
1955, rkp., 2 egz. masz., l., k.9
46. Szczechura Tomasz: Związek Nauczycielstwa Polskiego /zarys dziejów 1919-1939/
1957, rkp., sz., k.32
47. Zeszyty Wydziału Historii Partii KC PZPR
Z pola Walki T.II. Książka i Wiedza 1956
1957, masz., l., k.11
48. Kosmiński E.A.: Badania dziejów agrarnych w Anglii
XIII w.
B.d., rkp. i 2 egz. masz., l., k.26
49. Smirin M.M.: Rewolucja ludowa Tomasza Münzera i wielka wojna chłopska
B.d., rkp. i masz., l., k.4 + 9
50. Turlejska Maria: Rok przed klęską - oraz opinia o dorobku naukowym i działalności Józefa Kowalskiego
B.d., rkp. i masz., l. i sz., k.74
51. Zientara Benedykt: Dzieje małopolskiego hutnictwa żelaznego w XIV-XVIII w.
B.d., masz., l., k.3
52. Żarnowski Janusz: Polska Partia Socjalistyczna w latach 1935-1939
B.d., rkp., sz., k.15
53. Żychowski Marian: Rewolucja 1846
B.d., 2 egz. masz., l., k.18 + 12

D. Materiały warsztatowe

54. Rewolucja 1905-1907 w Łodzi i Łódzkim okręgu przemysłowym
T.II: Opadanie fali rewolucyjnej 1906-1907. Styczeń - kwiecień 1906
Materiały do wydawnictwa źródłowego
Ok. 1964, masz., l., k.39 + 317
55. J.w.
T.II: Opadanie fali rewolucyjnej 1906-1907. Kwiecień - lipiec 1906
Materiały do wydawnictwa źródłowego
Ok. 1964, masz., l., k.298
56. J.w.
T.II: Ofensywa kontrewolucji i cofanie się sił rewolucyjnych w Łodzi i w okręgu łódzkim. Sierpień 1906 - grudzień 1906
Materiały do wydawnictwa źródłowego
Ok. 1964, masz., l., k.376
57. J.w.
T.II
Styczeń - grudzień 1907
Materiały do wydawnictwa źródłowego
Ok. 1964, masz., l., k.349
58. Od feudalizmu do kapitalizmu na ziemiach polskich
Notatki i wypisy
Ok. 1950 i b.d., rkp., l. i sz., k.520
59. Stosunki społeczno-gospodarcze w Królestwie Polskim; Dzieje górnictwa
Notatki i wypisy
Ok. 1958 i b.d., rkp., l. i sz., k.332
60. Zagadnienia marksizmu-leninizmu, dzieje ruchu robotniczego oraz rewolucja 1905
Notatki i wypisy
1950 i b.d., rkp., l., k.400

61. Życie i działalność Stefani Sempołowskiej oraz Marii Koszutskiej

Notatki i wypisy

B.d., rkp., k.296 + 13, s. + 5 fot. Zob. też j.21

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI URZĘDOWEJ,

ORGANIZACYJNO-NAUKOWEJ, DYDAKTYCZNEJ, SPOŁECZNEJ

I POLITYCZNEJ

A. Działalność organizacyjno-naukowa

62. Łódzkie Towarzystwo Naukowe

Fragment referatu

1947, 1951 i b.d., masz., l., k.7

63. Polskie Towarzystwo Historyczne

Referaty i przemówienia na zjazdach, notatki z prac Zarządu, materiały dotyczące konferencji metodologicznej historyków

1950-1958 i b.d., rkp. i masz., l., k.87

64. Polska Akademia Nauk

Referaty i notatki z prac Instytutu Historii PAN oraz protokoły z posiedzenia Rady Naukowej IH. PAN

1951, 1957 i b.d., rkp. i masz., l., k.125

65. Rada Archiwalna przy Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych

Akty normatywne, zawiadomienia o posiedzeniu

1953, masz. powiel., l., k.4

66. Towarzystwo Wiedzy Powszechnej

Fragment sprawozdania z działalności w TWP, plan odczytów

1956 i b.d., masz., l., k.2

67. Zakład Historii Partii przy KC PZPR

Wykaz referatów oraz plan prac Zakładu

1956-1958, masz., l., k.4

68. Opinie o dorobku naukowym i działalności organizacyjno-naukowej i społecznej pracowników naukowych

1951-1954 i b.d., rkp. i masz., l., k.60 + 2. Zob. aneks 1

69. Korespondencja z różnymi instytucjami

1945-1956 i b.d., rkp. i masz., l., k.24. Zob. aneks 2

B. Działalność urzędowa na Uniwersytecie Łódzkim

70. Instytut Historyczny

Akty normatywne, projekt statutu IG. UL., sprawozdania i plany prac, projekty programów, protokoły z posiedzeń i notatki, lista stypendystów

1949-1951 i b.d., rkp., masz. i masz. powiel., l., k.152

71. Studium Nauki o Polsce i Świecie Współczesnym

Akty normatywne, projekt likwidacji Studium

1950, masz., l., k.4

C. Działalność dydaktyczna

72. Problemy Zjazdu Kół Naukowych Historii

1955, masz., l., k.10

73. Wykazy literatury do egzaminu z historii społeczno-gospodarczej

B.d., masz., l., k.7

D. Działalność społeczna

74. Referat na Międzynarodowy Dzień Kobiet
1959 i b.d., masz., l., k.11

E. Działalność polityczna

75. Powołanie N.G. na członka Okręgowej Komisji Wyborczej
Nr 8 przez Prezydium Rady Narodowej m. Łodzi oraz zaproszenia na zebrania PZPR
1952-1959, masz. i druk., l., k.6

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

76. Zezwolenie Kancelarii Generała Gubernatora Warszawskiego
na przyjazd do Warszawy z zagranicy Edwarda i Natalii
Grabowskich

Fotokopia z akt Kancelarii Generała Gubernatora z
AGAD

Ok. 1906-1907, k.1 + 9.fotokopii

77. Legitymacje i zaświadczenia
1944-1953, k.3 + 5 legitymacji
78. Umowy o pracę, powołania i nominacje
1945-1961, masz. i masz. powiel., l., k.40
79. Nagrody, odznaczenia, dyplomy
1948-1961, k.16 + 6 legitymacji

80. Życiorys, autobiografia z okresu 1903-1907 oraz odpis ankiety personalnej
B.d., rkp. i masz., l., k.15
81. Wspomnienia N.G. z obozu hitlerowskiego w Berlinie i drogi powrotnej
B.d., rkp., l., k.15
82. Artykuły i wywiady N.G. o charakterze autobiograficznym opublikowane na łamach prasy
1948-1958 i b.d., druk., l., k.4, k. + 56 s. + 22 s.
83. Gratulacje oraz przemówienie w związku z osiemdziesiątą rocznicą urodzin
1961, rkp., masz. i druk., l., k.56
84. Umowy autorskie
1945-1954, masz. powiel., l., k.50
85. Bibliografia prac N.G.
4 warianty
1955 i b.d., rkp. i masz., l., k.71
86. Fotografie
1946-1958 i b.d., k.5

IV. KORESPONDENCJA

87. Korespondencja wychodząca A-Z
Brudnopisy
1950-1960, rkp., l., k.9
88. Korespondencja przychodząca A-Z
1950-1951, 1957-1960 i b.d., rkp. i masz., l., k.22.
Zob. aneks 3
89. Kondolencje w związku ze zgonem Edwarda Grabowskiego
1961, rkp. i masz., l., k.11

V. MATERIAŁY O TWÓRCY SPUŚCIZNY

90. Józef Chałasiński: Uzasadnienie kandydatury N.G. do Państwowej Nagrody Naukowej
1951, masz., k.1
91. Recenzje i polemiki na temat prac N.G.
1950-1955, rkp. i masz., l., k.65. Zob. aneks 4
92. Artykuł Jana Górskiego: U Natalii Gąsiorowskiej, pismo autora do N.G., tekst artykułu oraz brudnopis odpowiedzi N.G.
1961, rkp. i masz., l., k.5
93. Artykuły, komunikaty oraz nekrologi o N.G. opublikowane w prasie
Wycinki
1947-1964 i b.d., druk., l., k.40 wyc. + 3 pełne egz.

VI. MATERIAŁY RODZINNE

94. Artykuł o Edwardzie Grabowskim
B.d., druk., k.1
95. Alicja Ostrowska: Wspomnienia z obozu w Berlinie i wędrówki powrotnej, sierpień 1944 - maj 1945
B.d., rkp., l., k.8

VII. MATERIAŁY OBCE

96. Opinie o dorobku naukowym i działalności organizacyjno-naukowej oraz życiorysy pracowników naukowych
1951-1952, b.d., masz., l., k.45. Zob. aneks 5
97. Ingłot Stanisław: Rozwój sił i stosunków wytwórczych w rolnictwie polskim od XVI-XVIII i jego wpływ na kształtowanie się burżuazyjnego narodu
Tezy referatu
1951, masz., l., k.3
98. Korzec Paweł: Rewolucja 1905-1907 w Łodzi i Łódzkim okręgu przemysłowym
Wstęp do monografii
B.d., masz., l., k.19
99. Kościński Tadeusz: Jak doszło do zbrojnego powstania w Zamościu 1918 r.
Korespondencje oraz fotografie
B.d., masz., l., k.34
100. Missalowa Gryzelda: Materiały do dziejów Łódzkiego okręgu przemysłowego XIX w.
Wstęp do wydawnictwa źródłowego
B.d., masz., l., k.48
101. Styś Wincenty: Rozwój sił wytwórczych i stosunków produkcji w Polsce w XIX w. i jego wpływ na kształtowanie się narodu burżuazyjnego
Tezy przemówienia
B.d., masz., l., k.3
102. Walka klasowa robotników w Polsce 1800-1864
Konspekt tomu materiałów źródłowych
1959, masz., l., k.4

A N E K S 1

J.68. Opinie o dorobku naukowym i działalności organizacyjno-naukowej i społecznej pracowników naukowych

Czapliński Władysław	Labuda Gerard
Dąbrowski Jan	Łowmiański Henryk
Grodecki Roman	Maleczyński Karol
Hensel Witold	Mark Bernard
Jabłoński Henryk	Pietrzak-Pawłowska Irena
Kieniewicz Stefan	Tymieniecki Kazimierz

A N E K S 2

J.69. Korespondencje z różnymi instytucjami

Instytut Wydawniczy "Nasza Księgarnia" 1947, 1.1	Państwowy Instytut Wydawniczy 1946, 1.1
Kuźnica 1945, 1.1	Przegląd Socjalistyczny 1946, 1.1
Łódzkie Towarzystwo Naukowe 1956, 1.1	Spółdzielnia Wydawnicza Książka 1946, 1.1
Łódzkie Towarzystwo Naukowe Wydział II - 1957, 1.1	Towarzystwo Uniwersytetu Robotniczego - Zarząd Główny 1946, 1.2
Ministerstwo Oświaty 1950, 1.1	Towarzystwo Wiedza Powszechna 1951, 1.1

Urząd Rady Ministrów, Biuro Kultury i Oświaty 1955, 1.1	Życie Nauki 1945, 1951, 1.3
Wydział Nauki i Szkolnictwa Wyższego KC PZPR 1951, 1.2	Życie Warszawy 1960, 1.1

A N E K S 3

J.88. Korespondencja przychodząca A-Z

Bobinska Cecylia 1951, 1.1	Małkowska Janina wspólnie z Dzik Faustynem 1960, 1.1
Boye Mira 1961, 1.1	Muszkat Marian 1945, 1.1
Deresiewicz Janusz 1952, 1.1	Pieszkowa Katarzyna 1955-61, 1.4
Dzik Faustyn wspólnie z Małkowską Janiną 1960, 1.1	Pietrzak-Pawłowska Irena 1958, 1.1
Katz Henryk 1951, 1.1	Prezydium Dzielnicowej Rady Narodowej - Stare Miasto 1959, 1.1
Kieniewicz Stefan 1951, 1.1	Voisé Waldemar 1951, 1.1
Łukasiewicz Witold 1957, 1.1	Wojtkowski Andrzej 1951, 1.1
Maleczyńska Ewa B.d., 1.1	Wyka Kazimierz 1951, 1.1
Maleczyński Karol 1951, 1.1	

A N E K S 4

J.91. Recenzje i polemiki na temat prac N.G.

Altman Henryk	Stebelski Adam
Kormanowa Zanna	Wojtkowski Andrzej
Leśnodorski Bogusław	

A N E K S 5

J.96. Opinie o dorobku naukowym i działalności organizacyjno-naukowej oraz życiorysy pracowników naukowych

Biliński Bronisław /Dziekan Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Wrocławskiego im. B.Bieruta

Chybiński Adolf /bez autora/

Dąbrowski Jan /bez autora/

Grabowski Edward /autobiografia z bibliografią, fragment/

Kott Jan /bez autora/

Labuda Gerard /Dziekanat Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu im. A.Mickiewicza w Poznaniu/

Lehr-Spławiński Tadeusz /bez autora/

Maleczyński Karol /Rada Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego im. B.Bieruta

Markiewicz Henryk /bez autora/

Sinko Tadeusz /bez autora i Seweryn Hammer/

Skalski Witold /autobiografia/

Starzyński Juliusz /bez autora/

Wyka Kazimierz /bez autora/

Maria Wrzosek

Warszawa

MATERIAŁY WINCENTEGO STYSIA

Wincenty Stys urodził się 30 lipca 1903 r. w Husowie, wsi położonej koło Łańcuta w woj. rzeszowskim, jako syn Jana i Salomei z domu Podolec. Pochodził z wielodzietnej rodziny małorolnych chłopów, dla utrzymania której, ojciec, jako samouk, zdobył i uprawiał zawód organisty w rodzinnej wsi.

Po ukończeniu 4 klas szkoły powszechnej w Husowie W. Stys uczęszczał do gimnazjum w Łańcutie, gdzie w 1922 r. uzyskał świadectwo dojrzałości. W tym samym roku podjął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Zarówno podczas nauki w gimnazjum, jak i w czasie studiów musiał zarabiać korepetycjami na własne utrzymanie. Studia prawnicze ukończył w 1928 r. uzyskując stopień magistra. Przez następne dwa lata pracował jako instruktor oświatowy w Małopolskim Towarzystwie Rolniczym. W 1930 r. rozpoczął pracę jako asystent przy Katedrze Ekonomii Społecznej Uniwersytetu Jana Kazimierza.

W 1931 r. W.Stys ogłosił w "Rocznikach Dziejów Społecznych i Gospodarczych" swój pierwszy artykuł pt. "Na margine-

sie rozprawy dr I.G.Triebego "Zehn Jahre polnischer Wahrung". Następna jego praca związana z historią gospodarczą, nosiła tytuł: Metryki gruntowe józefińskie i franciszkańskie jako źródła do historii gospodarczej Galicji, Lwów 1932. Doktorat uzyskał w lipcu 1932 r. na podstawie rozprawy pt. "Rozdrabnianie się gruntów chłopskich w b. zaborze austriackim w latach 1787-1931" Lwów 1934.

W latach 1932-1934 przebywał jako stypendysta Fundacji Rockefellera na studiach w Wiedniu, Bonn, Cambridge, Londynie, Paryżu i Rzymie.

Habilitował się w 1936 r. na Uniwersytecie Jana Kazimierza na podstawie pracy: "Wpływ uprzemysłowienia na ustrój rolny". Następne lata do 1939 r. poświęcił opracowaniu rozprawy pt. "Husów, wieś w Centralnym Okręgu Przemysłowym" wydanej dopiero w 1947 r. pt. "Drogi postępu gospodarczego wsi".

W.Styś należał do szkoły prof. F.Bujaka, który zapoczątkował badania historyczno-demograficzne w zakresie opisów społeczno-gospodarczych wsi galicyjskich. Ze szkoły tej przejął precyzję myśli i szacunek dla liczb, stosując jednak nowe, wypracowane przez siebie metody badawcze w zakresie źródeł do historii gospodarczej.

Od 1936 r. do wybuchu II wojny światowej W.Styś pełnił funkcje zastępcy profesora na Wydziale Rolniczo-Lasowym Politechniki Lwowskiej, wykładając ekonomię polityczną, politykę agrarną i handel ziemiopłodami. Równocześnie na Wydziale Prawa Uniwersytetu Lwowskiego pełnił funkcje starszego asystenta i wykładał historię gospodarczą Polski. Od 1936 r. był członkiem Towarzystwa Naukowego we Lwowie.

Od grudnia 1939 r. do czerwca 1940 r. pracował jako starszy pracownik naukowy w lwowskiej filii Akademii Nauk USSR. W okresie okupacji hitlerowskiej pracował zarobkowo na różnych stanowiskach w stacji traktorowej, Urzędzie Żywnościowym, spółdzielni "Społem". Uczestniczył też w tajnym nauczaniu na Wydziale Prawa UJK we Lwowie.

Po wyzwoleniu współpracował przy organizacji Państwowego Studium Administracyjnego w Rzeszowie, następnie przeszedł do pracy w Centralnym Urzędzie Planowania w Warszawie. W październiku 1945 r. przeniósł się do Wrocławia, gdzie wraz z grupą profesorów lwowskich podjął prace organizacyjne i dydaktyczne w nowoorganizujących się wyższych uczelniach wrocławskich. Na Wydziale Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego powołany został na profesora nadzwyczajnego ekonomii oraz kierownika Katedry Ekonomii Politycznej. Należał do grona organizatorów Wyższej Szkoły Handlowej, gdzie od października 1946 r. do czerwca 1949 r. był profesorem kontraktowym. Prowadził również wykłady na Wydziale Rolniczym Uniwersytetu Wrocławskiego, a także na Politechnice Wrocławskiej.

Był jednym z założycieli Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, zaś w latach 1947-1958 członkiem Prezydium Towarzystwa. Jako członek Rady Naukowej dla Zagadnień Ziem Odzyskanych w latach 1945-1948 nadzwyczaj aktywnie włączył się w akcję zasiedlania Ziem Zachodnich. Opracował koncepcję osadnictwa i ustroju rolnego na tych ziemiach, osobiście zaangażował się w sprowadzenie około 100 rodzin osadników ze stron rodzinnego Husowa i organizację w okolicach Wrocławia pierwszych w Polsce spółdzielni produkcyjno-osadniczych.

W 1949 r. W. Stys odwołany został z Katedry Ekonomii Politycznej; rozpoczął wykłady z historii gospodarczej na Wydziale Prawa. We wrześniu 1953 r. decyzją Ministra Szkolnictwa Wyższego przeniesiony został z Katedry Ekonomii Politycznej na Wydział Prawa na Katedrę Historii Polski na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego. Prowadził tam do końca 1956 r. wykłady z historii gospodarczej Polski i świata.

W latach 1950-1953 W. Stys był dyrektorem Oddziału Państwowego Wydawnictwa Naukowego we Wrocławiu. W roku akademickim 1955/1956 korzystał z rocznego urlopu naukowego udzielonego mu przez Ministerstwo na wykonanie pracy pt. "Współzależność rozwoju rodziny chłopskiej i jej gospodarstwa".

Lata 1956-1959 były dla W. Stysa okresem wytężonej i intensywnej pracy naukowej oraz aktywnej działalności organizacyjnej, dydaktycznej i wychowawczej. W październiku 1956 r. powrócił do zajęć w Wyższej Szkole Ekonomicznej we Wrocławiu; został jednocześnie jej pierwszym wybieralnym rektorem. W styczniu 1957 r. ponownie powołany został na Katedrę Ekonomii Politycznej na Wydziale Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego. W lutym 1958 r. uzyskał tytuł profesora zwyczajnego. W tym okresie pracował nad skryptami i podręcznikami z zakresu historii doktryn politycznych, historii gospodarczej Polski i powszechnej, z ekonomii politycznej i historii rolnictwa na Ziemiach Zachodnich.

Włączył się też ponownie do aktywnej pracy społecznej. Był prezesem Wrocławskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego oraz członkiem Zarządu Głównego PTE, przewod-

niczył Zespołowi Naukowo-Badawczemu przy Wojewódzkiej Radzie Narodowej we Wrocławiu, który organizował badania zagadnień ekonomicznych woj. wrocławskiego. Współpracował jako członek Rady Naukowej z Instytutem Śląskim w Opolu oraz Śląskim Instytutem Naukowym w Katowicach. Powołany też został na członka Komitetu Ekonomiki Rolnej PAN oraz Sekcji Rolniczej Rady Ekonomicznej przy Prezesie Rady Ministrów. W czerwcu 1956 r. uczestniczył w II Zjeździe Ekonomistów Polskich w Warszawie, a w 1957 r. w Ogólnopolskim Zjeździe Ekonomistów Rolnych we Wrocławiu. We wrześniu 1957 r. przebywał w Londynie, gdzie wziął udział w Polsko-Angielskim Seminarium zorganizowanym przez UNESCO dla socjologów i ekonomistów na temat skutków uprzemysłowienia.

Wincenty Stys zmarł w 57 roku życia, w dniu 20 kwietnia 1960 r. we Wrocławiu.

Odnaczony był Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski /1957 r./, był też laureatem nagrody naukowej m. Wrocławia na rok 1957. Przez całe swoje życie związany był ze środowiskiem, z którego wyszedł, troszczył się o sprawy wsi polskiej i o ludzi, z którymi wiązała go wspólność pochodzenia. Zaliczany jest obecnie do grona pierwszych socjologów wsi.

Materiały Wincentego Stysia zakupione zostały przez Archiwum Polskiej Akademii Nauk w marcu 1964 r. od jego żony Anieli. Materiały biograficzne uzupełnione zostały przez odbitki kserograficzne z akt osobowych W. Stysia przechowywanych w Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego. Rozmiar spuścizny wynosi 1,90 mb., po uporządkowaniu 153 jednostki.

Prace nad uporządkowaniem materiałów spuścizny przeprowadzone zostały w okresie od września 1975 r. do sierpnia 1976 r. przez podpisaną przy współudziale Łucji Litwowej.

Wynikiem szczegółowej segregacji akt połączonej z ich klasyfikacją, materiały spuścizny podzielono na 6 grup.

Do grupy I włączono materiały twórczości naukowej, wyróżniając w nich opracowania naukowe, wykłady, recenzje i opinie oraz materiały warsztatowe. Druga część materiałów tej grupy /ok. 40%/ dotyczy pracy: "Współzależność rozwoju rodziny chłopskiej i jej gospodarstwa". Materiały te ilustrują warsztat naukowy i metody pracy twórczej spuścizny. Dokumentacja pierwotna pracy znajduje się w podgrupie materiałów warsztatowych w formie ankiet głównych i pomocniczych. Ankietą w sprawie wpływu zamożności na rozrodność przeprowadzona została w 1948 r. w 20 wsiach woj. rzeszowskiego przy finansowej pomocy Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego. W zespole znajduje się 4038 kart ankietowych ułożonych alfabetycznie według nazw 18 wsi. Brak jest ankiet ze wsi Kosina i Sietesz. Ankietę główną uzupełnia ankietą pomocniczą w formie kartoteki liczącej 4997 kart; dotyczy ona struktury wieku ludności w grupach gospodarstw o wielkości 0-1 ha, 1-2 ha, 2-3 ha i ponad 3 ha. Kartoteka ta ułożona jest według grup gospodarstw. Do dokumentacji warsztatowej zaliczono wstępne obliczenia statystyczne, notatki, próbne diagramy i projekty tabel. W podgrupie prac i artykułów mieści się konspekt pracy i notatka informacyjna, 2 niekompletne wersje rękopisu, 2 redakcje maszynopisu pracy, korekta drukarska, statystyczne części opracowania w postaci diagramów i tabel w wersji

rękopiśmiennej i końcowej, w formie odbitek reprograficznych.

Z prac z okresu przedwojennego zachowała jest w rękopisie i częściowo w maszynopisie rozprawa doktorska W. Stysia "Rozdrabnianie się gruntów chłopskich w b. zaborze austriackim od 1787 r. do 1931 r.". Dwie inne prace: "Wpływ przemysłowienia na ustrój rolny" i "Husów wieś w Centralnym Okręgu Przemysłowym" - zachowały się tylko we fragmentach.

Kilkanaście opracowań, głównie w formie artykułów i referatów z lat 1945-1958, dotyczy przede wszystkim zagadnień związanych z zagospodarowaniem Ziemi Zachodnich, rozwojem rolnictwa, zakładaniem spółdzielni parcelacyjno-osadniczych.

Podgrupa wykładów jest dosyć bogata; zawiera teksty, konspekty i fragmenty skryptów z wykładów wygłoszonych w latach 1936-1939 na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie i Wydziale Rolniczo-Lasowym Politechniki Lwowskiej. Ponadto są tu tezy, notatki, częściowo teksty wykładów z ekonomii politycznej, historii doktryn politycznych i historii gospodarczej, prowadzonych w latach 1945-1959 na Uniwersytecie Wrocławskim i w Wyższej Szkole Ekonomicznej /dawniej Handlowej/ we Wrocławiu. Teksty wykładów uzupełniają tablice z wykresami i tabelami.

W podgrupie recenzji i opinii mieszczą się artykuły W. Stysia polemizujące z recenzjami: A. Brzozy, B. Minca, S. Schmidta, J. Wachowicza, M. Mieszczankowskiego, H. Steinhausa i J. Łukasiewicza. Ponadto znajduje się tu szereg recenzji wydawniczych oraz opinii i uwag W. Stysia o pracach magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych.

W materiałach warsztatowych oprócz dokumentacji związanej z pracą "Współzależność rozwoju rodziny chłopskiej i jej gospodarstwa", zachowało się dość dużo wypisów źródłowych i notatek z literatury z zakresu ekonomii, historii gospodarczej powszechnej i historii wsi polskiej. Duża część tych notatek pochodzi z okresu przed 1939 r. Podgrupę uzupełniają wykresy, pomocnicze obliczenia i zestawienia statystyczne sporządzone w toku opracowywania niektórych prac.

Grupa II - materiały działalności organizacyjno-naukowej - dotyczą współpracy twórcy spuścizny po 1945 r. z Polskim Towarzystwem Ekonomicznym, Wrocławskim Towarzystwem Naukowym, Instytutem Śląskim w Opolu, Głównym Urzędem Statystycznym, Ministerstwem Rolnictwa, z zespołem Organizacji Badań Naukowych przy Prezydium Woj. Rady Narodowej we Wrocławiu. Uwagę zwraca jednostka 124, zawierająca materiały współpracy z Głównym Urzędem Planowania Przestrzennego przy Ministerstwie Odbudowy dotyczące odbudowy rolnictwa i zakładania wsi doświadczalnych m.in. wsi Wilczkowiec w pow. wrocławskim.

Do szczególnie ważnych materiałów tej grupy zaliczyć należy fragment akt Rady Naukowej dla Zagadnień Ziemi Odzyskanych działającej przy Ministerstwie Ziemi Odzyskanych w latach 1945-1948. Akta Rady znajdują się w zespole akt Ministerstwa Ziemi Odzyskanych przechowywanych w Archiwum Akt Nowych. W spuściźnie zachowały się częściowo akta organizacyjne Rady oraz materiały z obrad Sesji II, III i IV. Są to programy sesji, tezy referatów, wnioski, rezolucje, opracowania, m.in. dane dotyczące obszaru, zaludnienia, struktury gospodarstw rolnych na Ziemiach Zachodnich z kwietnia 1946 r. te-

zy, wnioski i uchwały z zebrań Komisji Osadnictwa Wiejskiego i Miejskiego oraz Komisji Finansowej, dotyczące akcji przesiedleńczej i osadnictwa na Ziemiach Odzyskanych.

Materiały działalności dydaktycznej są fragmentaryczne i tylko częściowo obrazują działalność W. Stysia na Uniwersytecie Wrocławskim i w Wyższej Szkole Ekonomicznej. Wiążą się one częściowo z organizacją Uniwersytetu Wrocławskiego w pierwszych latach powojennych, następnie materiały do ćwiczeń i seminariów, pytania egzaminacyjne z historii gospodarczej Polski, tezy dotyczące kształcenia ekonomistów na poziomie wyższym, przemówienie inauguracyjne wygłoszone w Wyższej Szkole Ekonomicznej, projekty planu studiów ekonomicznych.

Materiały biograficzne zawierają: autożyciorysy, dokumenty pracy jak: powołania, nominacje, ankiety personalne, recenzje i opinie o działalności naukowej. Ponadto pamiętnik napisany w 1953 r., obejmujący zaledwie pierwsze 11 lat życia autora, lecz zawierający szeroki opis środowiska wiejskiego, z którego wywodził się autor i jego przodkowie. Zachowane są w tej części spuścizny notatki z wykładów z prawa politycznego, administracyjnego, skarbowego i ze statystyki wysłuchanych przez W. Stysia w roku 1924 na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie.

Szczupła korespondencja podzielona została na wychodzącą i wpływającą. Listy ułożono alfabetycznie, przy czym sporządzono 2 aneksy zawierające spisy alfabetyczne nazwisk odbiorców i nadawców. Korespondencja zawiera listy m.in.: Fr. Buja, J. Czekanowskiego, S. Inglota, W. Skrzywana, H. Steinhausa.

W grupie materiałów o twórcy spuścizny znajdują się opinie o pracach W.Stysia pióra J.Czekanowskiego, J.Lutosławskiego i S.Schmidta.

Materiały Wincentego Stysia otrzymały w Archiwum PAN sygnaturę III-136. Inwentarz zespołu uzupełnia 8 aneksów.

ŹRÓDŁA I BIBLIOGRAFIA

1. Materiały Wincentego Stysia, Archiwum PAN, III-136, j.141-143
2. Minerwa Polska, Archiwum PAN, I-8, p.IV
3. Dziedzic Franciszek: Profesor dr Wincenty Styś /1903-1960/. "Zagadnienia Ekonomiki Rolnej", 1960, nr 4, s.1-5
4. Popkiewicz Józef: Wincenty Styś /1903-1960/. "Kwartalnik Historyczny, 1960, nr 3, s.888-890
5. Popkiewicz Józef: Wspomnienie o profesorze Wincentym Styś - Roczniki i Sprawozdania Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Oddział w Poznaniu, t.8: 1959/1960, s.176-182.

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	Pozycja inwentarza
I. Materiały twórczości naukowej	1-118
1. Prace i artykuły	1-45
2. Wykłady	46-67
a/ Teksty wykładów	46-60

b/ Tabele i wykresy do wykładów	61 - 66
3. Recenzje i opinie	67 - 69
4. Materiały warsztatowe	70-118
II. Materiały działalności organizacyjno-naukowej i dydaktycznej	119-140
1. Działalność organizacyjno-naukowa	119-134
2. Działalność dydaktyczna	135-140
III. Materiały biograficzne	141-147
IV. Korespondencja	148-149
1. Wychodząca	148
2. Wpływająca	149
V. Materiały o twórcy spuścizny	150
VI. Materiały obce	151-153

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

1. Prace i artykuły

1. Współzależność rozwoju rodziny chłopskiej i jej gospodarstwa
Notatka informacyjna w 3 egz., list z PWN i konspekt pracy
1953, rkp. 1 masz., 1. k.15
2. Współzależność rozwoju rodziny chłopskiej i jej gospodarstwa
Praca - I wersja robocza rękopisu /niekompletna/
1952-1956, rkp., 1., k.242 /1-242/

3. Współzależność rozwoju rodziny chłopskiej i jej gospodarstwa
Praca - I wersja robocza rękopisu /niekompletna/ -
c.d.
1952-1956, rkp., l., k.185 /243-427/
4. J.w.
Praca - fragmenty II wersji rękopisu
1952-1956, rkp. i masz., l. k.104
5. J.w.
Praca - I redakcja maszynopisu
1956, masz., l., k.309 /1-309/
6. J.w.
J.w., c.d.
1956, masz., l., k.362 /310-671/
7. J.w.
Praca - II redakcja maszynopisu
1956, masz., l., k.426 /1-426/
8. J.w.
1956, masz., l., k.426 /427-852/
9. J.w.
Praca - korekta drukarska
1959, druk., l., k.283 /1-283/
10. J.w.
J.w., c.d.
1959, druk., l., k.249 /284-532/
11. J.w.
Diagramy do pracy - I wersja rękopiśmienna
1952-1956, rkp., l., k.44
12. J.w.
Diagramy do pracy - II wersja w formie odbitki re-
prograficznej
1956, rkp. i powiel., l., k.43
13. J.w.
Tabele do pracy
1956, masz. i fot., j.pol. i ang., l., k.59

14. Współzależność rozwoju rodziny chłopskiej i jej gospodarstwa
Artykuł
Ok. 1956, masz., l., k.34 /brak początkowych 6 s./
15. Rozdrabnianie się gruntów chłopskich w byłym zaborze
austriackim od 1787 do 1931 r.
Praca - I egz.
1934, rkp. i masz., l., k.198 /1-198/
16. J.w.
J.w., c.d.
1934, rkp. i masz., l., k.253 /199-451/
17. J.w.
Praca - II egz. niekompletny
1934, masz., l., k.204
18. Szkice i plany do pracy o rozdrabnianiu gruntów chłop-
skich
Ok. 1934, rkp., l., k.27
19. Wpływ uprzemysłowienia na ustrój rolny
Streszczenie i fragmenty pracy
Ok. 1936, rkp., l., k.27
20. Husów, wieś w Centralnym Okręgu Przemysłowym
Streszczenie pracy, plan
Przed 1939, rkp., l., k.19
21. J.w.
Fragmenty pracy, szkice
Przed 1939, rkp. i masz., l., k.84
22. Fragmenty pracy z ekonomiki rolnictwa
Przed 1939, rkp., l., k.59
23. Fragmenty pracy z ekonomii na temat płac roboczych; mię-
dzy wierszami: projekt uregulowania stosunków polsko-ukra-
ińskich po 1939 r.
Przed 1939 i 1940, rkp., l., k.10
24. Struktura rolna - rozdział II nierozpoznanej pracy doty-
czącej Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej
1940, rkp., l., k.109

25. Rolnictwo lwowskiej obłasti
Rolnictwo w obłastach: Łuckiej i rówieńskiej
Opracowania
1940, rkp., l., k.7 + 10
26. Fragmenty opracowania dotyczącego historii Anglii w
XVIII i XIX w.
Po 1945, rkp., l., k.9
27. Na marginesie ustawy o upaństwowieniu przemysłu
Artykuł, materiały, wycinki prasowe
1946, rkp., masz. i druk, l., k.15
28. Dotychczasowe doświadczenia spółdzielni parcelacyjno-
osadniczych na Dolnym Śląsku
Referat i tezy
Ok. 1946, masz. i fragm. rkp., l., k.42
29. Zasiedlenie, odbudowa i zagospodarowanie miasta Wrocława
w latach 1945-1946
Część tekstu, notatki i materiały do rozprawy
1946-1947, rkp., masz. i druk, l., k.112
30. Biologiczne uwarunkowanie struktury rolnej
Referat - I i II redakcja
Po 1946, rkp. i masz., l., k.19 + 10
31. Zagadnienie niepodzielności gospodarstw chłopskich na
Ziemiach Odzyskanych
Artykuł - I i II redakcja
1947, rkp. i masz., l., k.19 + 19
32. Ocena różnych typów spółdzielni parcelacyjno-osadniczych
Referat i tezy
Po 1947, rkp. i masz., l., k.30
33. Marksistowska filozofia
Artykuł
Po 1947, masz., l., k.33
34. Odczyt na temat optymalnej wielkości gospodarstw
Ok. 1948, rkp., j.ang. i pol., l., k.20

35. Inwestycje przemysłowe w planie 6-letnim
Referat
Po 1949, rkp., l., k.16
36. Prawa ekonomiczne socjalizmu
Referat
1950, 3 egz. masz., sz., k.16 + 16 + 16
37. Siły zwarstwiają i rozwarstwiają w ustroju rolnym
południowej Polski
Artykuł
Po 1950, masz., l., k.35
38. Rozwój sił i stosunków wytwórczych w rolnictwie polskim
w XIX w. i jego wpływ na kształtowanie się narodu burżuazyjnego
Referat i tezy na I Konferencji Metodyczną Historyków Polskich
1953, rkp. i masz., l., k.18
39. Uwagi i instrukcje W.S. do tez określających zakres opracowania pt. "Charakterystyka powiatu dotycząca lat 1939, 1945-1955"
1955-1956, rkp. i masz. powiel., druk, l., k.47
40. Aktualne zagadnienia ludnościowe świata
Referat
Po 1956, rkp., l., k.11
41. Zagadnienie intensywności i opłacalności produkcji rolnej
Koreferat
Po 1956, rkp., l., k.26
42. Złudzenia statystyczne wywołane przez upływ czasu w badaniach zjawisk demograficznych w ich ruchu i rozwoju
Artykuł, streszczenie i tezy
1956-1957, rkp., masz. i druk., k.10 + 40 + 50 + 21
43. Influence of economic conditions secundity of peasant women
Artykuł - 3 redakcje
Ok. 1957, rkp. i masz., j.ang., l., k.4 + 6 + 13 + 19

44. Model dydaktyczny do obrazu ekonomicznego Franciszka Quesney'a
 Artykuł i wycinek z prasy francuskiej
 Ok. 1958, 2 egz. masz. i druk., j.franc., l., k.21
 + 20 + 1
45. Drobne prace i opracowania z zakresu ekonomii
 Przed 1939, 1946-1957, rkp. i masz., l., k.144.
 Zob. aneks 1

2. Wykłady

a. Teksty wykładów

46. Ekonomia
 Fragment skryptu z wykładów na Wydziale Rolniczo-Lasowym Politechniki Lwowskiej
 1936-1939, masz. powiel., l., k.20
47. Siły gospodarcze Polski
 Wykład na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie
 1936-1939, rkp., l., k.90
48. Ekonomia społeczna
 Wykład na Wydziale Rolniczo-Lasowym Politechniki Lwowskiej
 1937-1939, rkp., l., k.139
49. Polityka agrarna
 Wykład na Wydziale Rolniczo-Lasowym Politechniki Lwowskiej
 1937-1939, rkp., l., k.108
50. Handel międzynarodowy
 Wykład na Wydziale Rolniczo-Lasowym Politechniki Lwowskiej
 1938/1939, rkp., l., k.26

51. Zagadnienie przebudowy ustroju rolnego
 Wykład na Wydziale Rolniczo-Lasowym Politechniki Lwowskiej
 1939, rkp., l., k.14
52. Ekonomia społeczna
 Fragmenty wykładu i notatki do wykładu na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie
 1939, rkp., l., k.12
53. Ekonomia
 Skrypt z wykładów I roku Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego
 1946, masz., sz., k.36
54. Ewolucja ustrojów społeczno-gospodarczych
 Ewolucja ustroju rolnego w Polsce
 Streszczenie wykładów dla I i II roku Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego
 1946-1949, masz., l., k.4
55. Ekonomia polityczna
 Streszczenie wykładów dla II roku Wyższej Szkoły Handlowej we Wrocławiu i II roku Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego
 1946-1949, rkp. i masz., l., k.8
56. Wstęp do ekonomii
 Program i notatki do wykładu na Wydziale Prawa Uniwersytetu i Wyższej Szkoły Handlowej we Wrocławiu
 1946-1949, masz. i rkp., l., k.21
57. Historia doktryn ekonomicznych
 Tezy wykładów dla I roku prawa Uniwersytetu i I roku Wyższej Szkoły Handlowej we Wrocławiu
 1946-1949, rkp. i masz., l., k.7
58. Manifest Komunistyczny
 Wykład
 Po 1949, rkp., l., k.10

59. Historia gospodarcza
Tezy i tekst wykładu dla I roku Prawa Uniwersytetu
Wrocławskiego
1949-1953, masz., sz. i l., k.11 + 82
60. Rozwój myśli ekonomicznej. Elementy marginalnej analizy
ekonomicznej
Fragmenty wykładów i notatki dla II i V roku Prawa
Uniwersytetu Wrocławskiego
1959/1960, rkp., l., k.38

b. Tabele i wykresy do wykładów

61. Tabele do wykładów pt. "Współzależność rozwoju rodziny
chłopskiej i jej gospodarstwa"
1952-1956, rkp., rulon, k.6
62. Diagramy do wykładów pt. "Współzależność rozwoju rodziny
chłopskiej i jej gospodarstwa"
1952-1956, rkp., rulon, k.6
63. Tablica ekonomiczna przedstawiająca proces reprodukcji
Ok. 1958, rkp., rulon 1
64. Tablica ekonomiczna przedstawiająca podział dochodu
Ok. 1958, rkp., rulon 1
65. Schemat tablic ekonomicznych Quesnay'a
1958, rkp., rulon, k.2
66. Tabele i wykresy do wykładów z ekonomii i historii gos-
podarczej
1946-1960, rkp., rulon, k.9

3. Recenzje i opinie

67. Odpowiedzi recenzentom i artykuły polemiczne
1948-1958, rkp. i masz. l., k.81. Zob. aneks 2

68. Recenzje i opinie o pracach wydanych lub przeznaczonych
do druku
Po 1945, rkp. i masz., l., k.77. Zob. aneks 3
69. Recenzje i opinie związane z nadawaniem stopni nauko-
wych
1955-1959, rkp. i masz., l., k.45. Zob. aneks 4

4. Materiały warsztatowe

70. Materiały organizacyjne dotyczące przeprowadzenia ankiet
w sprawie wpływu zamożności na rozrodczość
Wzory druków, instrukcje
1948, rkp., masz. i druk, l., k.10
71. Ankiety Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego w sprawie
wpływu zamożności na rozrodczość we wsi Albignowa
1948, druk i rkp., l., k.61
72. J.w. we wsi Brzezówka
1948, druk i rkp., l., k.157
73. J.w. we wsi Chodakówka
1948, druk i rkp., l., k.71
74. J.w. we wsi Cierpisz
1948, druk i rkp., l., k.138
75. J.w. we wsi Czarna
1948-1949, druk i rkp., l., k.330
76. J.w. we wsi Dębina
1948-1949, druk i rkp., l., k.144
77. J.w. we wsi Handzlówka
1948, druk i rkp., l., k.154
78. J.w. we wsi Gać
1948-1949, druk i rkp., l., k.217 /1-217/
79. J.w. we wsi Gać /c.d./
1948-1949, druk i rkp., l., k.210 /od 218-427/

80. Ankiety Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego w sprawie wpływu samożoności na rozrodczość we wsi Markowa
1948, druk i rkp., l., k.310 /1-310/
81. J.w. we wsi Markowa /c.d./
1948-1949, druk i rkp., l., k.315 /od 311-625/
82. J.w. we wsi Markowa /c.d./
1948-1949, druk i rkp., l., k.323 /od 626-948/
83. J.w. we wsi Palikowska
1948, druk i rkp., l., k.169
84. J.w. we wsi Rogoźno
1948, druk i rkp., l., k.150
85. J.w. we wsi Sonina
1948-1949, druk i rkp., l., k.324
86. J.w. we wsi Strażów
1948, druk i rkp., l., k.191
87. J.w. we wsi Wola Mała
1948-1949, druk i rkp., l., k.137
88. J.w. we wsi Wola Rafałowska
1948, druk i rkp., l., k.284
89. J.w. we wsi Witkowice
1948-1949, druk i rkp., l., k.163
90. J.w. we wsi Zabratówka
1948, druk i rkp., l., k.190
91. Materiały pomocnicze do ankiet z 20 wsi woj. rzeszowskiego
Kartoteka dotycząca struktury wieku ludności w grupie gospodarstw od 0-1 ha
Ok. 1948, druk i rkp., l., k.1005
92. J.w.
J.w. - w grupie gospodarstw od 1-2 ha
Ok. 1949, druk i rkp., l., k.734 /1-734/
93. J.w.
J.w. - w grupie gospodarstw od 1-2 ha /c.d./
Ok. 1949, druk i rkp., l., k.760 /735-1494/

94. Materiały pomocnicze do ankiet z 20 wsi woj. rzeszowskiego
Kartoteka dotycząca struktury wieku ludności w grupie gospodarstw od 2-3 ha
Ok. 1949, druk i rkp., l., k.716 /1-716/
95. J.w.
J.w. - w grupie gospodarstw od 2-3 ha /c.d./
Ok. 1949, druk i rkp., l., k.694 /717-1410/
96. J.w.
J.w. - w grupie gospodarstw od 3 ha
Ok. 1949, druk i rkp., l., k.1093
97. Współzależność rozwoju rodziny chłopskiej i jej gospodarstwa
Wstępne obliczenia do opracowania tabel i diagramów, notatki, wstępne diagramy
1952-1956, rkp. i masz., l. i sz., k.113
98. J.w.
Materiały pomocnicze do opracowania tabel i diagramów dotyczące wielkości gospodarstw i ilości dzieci w 20 wsiach objętych ankietą
1952-1956, rkp., l., k.86
99. J.w.
J.w.
1952-1956, rkp., l., k.135
100. J.w.
Materiały pomocnicze do opracowania tabel i diagramów dotyczące płodności kobiet w 20 wsiach objętych ankietą
1952-1956, rkp., l., k.114
101. J.w.
Materiały pomocnicze do opracowania tabel i diagramów dotyczące podziałów ziemi i obrotów ziemią w 20 wsiach objętych ankietą
1952-1956, rkp., l., k.97

102. Ankieta dotycząca ilości członków rodziny i wielkości gospodarstw we wsiach Chwałów i Komorze pow. Jarocin

Po 1956, rkp., l., k.117

103. Wzory ankiet dla opisu gospodarczego pojedynczego gospodarstwa rolnego

Ok. 1956, masz., l., k.23

104. Notatki i wypisy z literatury dotyczące historii gospodarczej i ekonomii

Ok. 1931, rkp., sz. i l., k.110

105. Rozdrabnianie się gruntów chłopskich w b. zaborze austriackim od 1787-1931 r.

Notatki, obliczenia i zestawienia statystyczne
1934, rkp., l. i sz., k.111

106. Husów, wieś w Centralnym Okręgu Przemysłowym

Wypisy źródłowe, sprawozdania z Kasy Stefczyka i Spółdzielni Mleczarskiej z Husowa i Handzlówki, notatki, obliczenia statystyczne
Przed 1939, rkp. i druk, l., k.291

107. Szkice map do pracy o Legionach

Przed 1939, rkp., l., k.15

108. Wypisy źródłowe i notatki z literatury do historii wsi polskiej

Przed 1939, rkp., l., k.510

109. Notatki i wypisy z literatury z zakresu ekonomii

Przed 1939, rkp., l., k.492

110. Notatki i wypisy z literatury z zakresu ekonomii

Przed 1939 i po 1945, rkp., l., k.232

111. Notatki z literatury dotyczące historii gospodarczej Anglii

Przed 1939 i po 1945, rkp., l., k.191

112. Notatki z literatury dotyczące historii gospodarczej Niemiec

Przed 1939, rkp., l., k.135

113. Notatki z literatury dotyczące historii gospodarczej Stanów Zjednoczonych, Francji, Włoch, Grecji, Węgier, Rumunii, Jugosławii, Bułgarii, Rosji i Hiszpanii

Przed 1939 i po 1945, rkp., l., k.116

114. Mapy gruntów i tabele ugrupowań gospodarstw na zachodnich ziemiach Polski w latach 1882-1933

Po 1945, rkp., l., k.30

115. Mapy kalkowe podziału gruntów w Husowie

1947, rkp., rulon, k.2

116. Tabele porównawcze i mapy plonów i zasiewów w Polsce w latach 1909-1913 i 1934-1938

Po 1948, rkp., l., k.37

117. Wypisy i bibliografia dotycząca historii gospodarczej Śląska

Ok. 1955, rkp. i masz., l., k.13

118. Złudzenia statystyczne wywołane przez upływ czasu w badaniach zjawisk demograficznych w ich ruchu i rozwoju
Wykresy i obliczenia pomocnicze

1956-1957, rkp., masz. i druk, l., k.71

III. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACYJNO-NAUKOWEJ

1 DYDAKTYCZNEJ

1. Działalność organizacyjno-naukowa

119. Korespondencja i komunikaty związane z działalnością naukową W.S. we Lwowie

1938-1939, masz., masz. powiel. i druk, l., k.21

120. Współpraca z towarzystwami i instytucjami naukowymi

Korespondencja, referaty, protokoły, zaproszenia
1937, 1948-1959, rkp., masz. i masz. powiel., l., k.59. Zob. aneks 5

121. Rada Naukowa dla Zagadnień Ziem Odzyskanych przy Biurze Studiów Osadniczo-Przesiedleńczych Ministerstwa Ziem Odzyskanych

Materiały organizacyjne, regulaminy, komunikaty, sprawozdania

1945-1948, masz. i masz. powiel., l., k.153

122. J.w.

II Sesja - 16-18.XII.1945

Program, tezy i referaty, sprawozdania i wnioski
1945, masz. i masz. powiel., l., k.117

123. J.w.

III Sesja - 16-19.VI.1946

Program, tezy referatów, wnioski i resolucje
1946, masz., masz. powiel., l., k.101

124. J.w.

IV Sesja - 18-21.XII.1946

Zaproszenie, program
1946, masz. i masz. powiel., l., k.5

125. J.w.

Posiedzenie Komisji Osadnictwa Wiejskiego i Miejskiego 15 i 16.X.1945

Program, wnioski, uchwały
1945, masz. powiel., l., k.28

126. J.w.

Posiedzenie Komisji Osadnictwa Wiejskiego i Miejskiego i Komisji Finansowej 5-8.III.1946

Program, wnioski, uchwały, tezy do statutu spółdzielni osadniczej
1946, masz. powiel., l., k.28

127. J.w.

Posiedzenie Komisji Osadnictwa Miejskiego i Komisji Finansowej 7 i 8.VII.1946

Program, wnioski, sprawozdanie
1946, masz. powiel., l., k.15

128. Rada Naukowa dla Zagadnień Ziem Odzyskanych przy Biurze Studiów Osadniczo-Przesiedleńczych Ministerstwa Ziem Odzyskanych

Posiedzenie Komisji Osadnictwa Wiejskiego i Miejskiego i Komisji Finansowej 26-28.X.1946

Program, tezy i referaty, wnioski
1946, masz. powiel., l., k.41

129. J.w.

Referaty na posiedzenie Komisji Osadnictwa Wiejskiego

1947, masz., l., k.117

130. Polskie Towarzystwo Ekonomiczne i b. Towarzystwo Popierania Nauk Ekonomiczno-Handlowych

Statut, regulaminy, protokoły, korespondencja, zaproszenia

1948-1959, masz. i masz. powiel., l., k.36

131. Wrocławskie Towarzystwo Naukowe

Zaproszenia, korespondencja wydawnicza

1952-1959, rkp. i masz., l., k.15

132. Instytut Śląski w Opolu

Zaproszenia, protokoły, korespondencja

1957-1959, masz. i masz. powiel., l., k.53

133. Główny Urząd Planowania Przestrzennego przy Ministerstwie Odbudowy

Materiały dotyczące budowy wsi doświadczalnych i odbudowy rolnictwa na Ziemiach Odzyskanych

1947-1948, masz. i masz. powiel., l., k.130

134. Seminarium polsko-angielskie pod protektorem UNESCO
The Social Effects of Industrialism, Londyn 10-20.IX. 1957

Program, listy uczestników, streszczenia referatów, komunikaty

1957, masz. powiel. i druk w j.ang., l., k.81

2. Działalność dydaktyczna

135. Uniwersytet i Politechnika we Wrocławiu
Korespondencja, projekty statutu i regulaminu, sprawozdanie z pracy katedry ekonomii politycznej, materiały dotyczące ćwiczeń i seminariów
1946-1956, rkp., masz. i masz. powiel., l., k.46
136. Uniwersytet Wrocławski
Protokoły i uwagi w sprawie wyników kontroli finansowej uczelni w okresie od 13.XII.1958 - 17.IV. 1959
1959, fot. i masz., l., k.78
137. Wyższa Szkoła Ekonomiczna we Wrocławiu
Przemówienie inauguracyjne, projekty planu studiów, plan wydawniczy, informacje Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego
1957-1959, masz. i masz. powiel., l., k.66
138. Pytania egzaminacyjne z historii gospodarczej Polski dla studentów Uniwersytetu i Wyższej Szkoły Ekonomicznej we Wrocławiu
1947 i 1953, rkp., l., k.34
139. Tezy ogólne do zagadnienia kształcenia ekonomistów na poziomie wyższym zawodowym i akademickim
Ok. 1949, masz., l., k.7
140. Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu - Doradczy Komitet Organizacyjny Wydziału Prawa
Korespondencja
1957-1958, rkp. i masz., l., k.9

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

141. Dokumenty pracy w szkolnictwie wyższym
Powołania, odznaczenia, nominacje
1938, 1945-1960, masz. i kserokopia, l., k.80
142. Autozyciorysy
1932-1957, rkp., l., k.13
143. Pamiętnik z lat 1903-1914
1953, masz., l., k.110
144. Notatki z wykładów z polskiego prawa politycznego, administracyjnego, skarbowego i statystyki - wysłuchanych podczas studiów na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie
1924, rkp., sz., k.203
145. Notatki do przemówień i wykładów na zebraniach i Kursach Związku Młodzieży Wiejskiej "Wici" oraz programy
1931-1938, rkp. i masz., l., k.42
146. Zawiadomienie i gratulacje z okazji promocji doktorskiej oraz pisma dotyczące wyjazdu na stypendium zagraniczne
1931-1934, rkp. i druk, l., k.13 + s.18
147. Sprawy finansowe, notatki osobiste, zaświadczenia, nekrolog
1932-1960, rkp. i masz., l., k.21

IV. KORESPONDENCJA

1. Korespondencja wychodząca

148. Osoby i instytucje A-Z
1930-1955, rkp. i masz., j.pol. i niem. l., k.16.
Zob. aneks 6

2. Korespondencja wpływająca

149. Osoby i instytucje A-Z
1930-1960, rkp. i masz., j.pol., ang., niem., l.,
k.68. Zob. aneks 7

V. MATERIAŁY O TWÓRCY SPUSCIZNY

150. Opinie i recenzje Jana Czekanowskiego, Jana Lutosławskiego i Stefana Schmidta o pracach W.Stysia
1948-1957, masz., l., k.46

VI. MATERIAŁY OBCE

151. Artykuły, referaty i skrypty autorów obcych
1947-1958, masz., masz.powiel. i druk., l. i sz.,
k.256. Zob. aneks 8
152. J.w., c.d.
1939, 1947-1959, masz., masz. powiel. i druk., l.,
k.255. Zob. aneks 8
153. Wydawnictwa:
"Osadnik na Ziemiach Odzyskanych" - nr 3, 4 i
5 z 1946 r. i "Księga pamiątkowa Dolnośląskiego
Wojewódzkiego Urzędu Ziemskiego" za 1945 i
1946 r.
1946, druk., l. i sz., k.55

A N E K S 1

J.45. Drobne prace i opracowania z zakresu ekonomii

1. Dobrobyt ludności rolniczej - fragment referatu, ok.
1946
2. Gospodarczy rozwój Polski w okresie kapitalizmu -
tezy pracy, po 1946
3. The growth of the efficiency of peasant farming in
Southern Poland - artykuł w j.ang., ok. 1957
4. Klasycy marksizmu o socjalistycznej przebudowie
rolnictwa - artykuł, po 1950
5. Kolektywizacja wsi - tezy referatu, po 1946
6. Metody walki z kryzysem - artykuł bez zakończenia,
przed 1939
7. Narodowy plan gospodarczy - artykuł, 1946
8. Optymalna wielkość gospodarstw rolnych - tezy do re-
feratu, po 1946
9. Osadnictwo wiejskie na Ziemiach Odzyskanych - arty-
kuł, ok. 1946
10. Perspektywy ludnościowe Polski - artykuł i notatki,
1946
11. Perspektywy ustrojowe naszego rolnictwa - artykuł,
ok. 1956
12. Powszechny Niemiecki Związek Robotników 1825-1864 -
artykuł, po 1955
13. The problem of knowledge of economic laws and of
their application in the economy of the Polish Po-
pular Republic - artykuł w j.ang., po 1948
14. Radziecka gospodarka planowa widziana oczyma plani-
sty - referat, po 1946

15. Rewolucja demograficzna w Polsce Ludowej - referat, po 1950
16. The Roads of Peasant's Economic Progress - streszczenie pracy pt. "Drogi postępu gospodarczego wsi" w j. ang., 1947
17. Rozwój spółdzielni produkcyjnych założonych przez chłopów hucuskich na Dolnym Śląsku w latach 1950-1954 - konspekt artykułu, po 1954
18. Spółdzielczość gospodarstwa rolne w zachodniej Polsce - artykuł, po 1947
19. Struktura rolna jako czynnik planowania - tezy do artykułu, ok. 1946
20. Uwagi W.S. w sprawie statutów spółdzielni produkcyjnych, po 1946
21. Wpływ uspołecznienia na produkcję rolną - tezy referatu, po 1947
22. Wypowiedź W.S. o roli cen w gospodarce planowej, po 1946
23. Znaczenie gospodarstwa wiejskiego Śląska dla całej Polski - artykuł, ok. 1947

A N E K S 2

J.67. Odpowiedzi recenzentom i artykuły polemiczne

1. Recenzentowi w odpowiedzi - replika na recenzję A. Brzozy dotyczącą pracy pt. "Drogi postępu gospodarczego wsi", 1948
2. Odpowiedź na uwagi krytyczne dotyczące artykułu pt. "Zagadnienia mechanizacji rolnictwa", 1949
3. Polemika z prof. S. Schmidtem dotycząca referatu o prawie malejącego przychodu w rolnictwie, 1957

4. Na marginesie uwag prof. B. Minca - polemika z wypowiedzią zamieszczoną w "Ekonomiście" nr 4 z 1957 r., 1957
5. W sprawie ścisłości statystyki plonów - artykuł polemiczny wysłany do "Trybuny Ludu", w odpowiedzi J. Wachowiczowi, 1957
6. W sprawie ścisłości naszej statystyki plonów - wypowiedź przesłana do redakcji "Sygnałów", 1957
7. Czy w rolnictwie południowej Polski istniała w obecnym stuleciu koncentracja - odpowiedź na artykuł M. Mieszczańskowskiego zamieszczony w "Życiu Gospodarczym" nr 6 z 1958 r.
8. Jeszcze raz o rzekomej koncentracji w rolnictwie południowej Polski - artykuł polemiczny, 1958
9. Polemika z prof. H. Steinhausenem i J. Łukasiewiczem dotycząca pracy pt. "Współzależność rozwoju rodziny chłopskiej i jej gospodarstwa", ok. 1959

A N E K S 3

J.68. Recenzje i opinie o pracach wydanych lub przeznaczonych do druku

1. Brzoza Anatol: Zagadnienie opłacalności produkcji rolniczej w gospodarce chłopskiej
2. Burszta Józef: Od osady słowiańskiej do wsi współczesnej. O tworzeniu się krajobrazu osadniczego ziem polskich i rozplanowaniu wsi
3. Grodek Andrzej, Kostrowicka Irena, Chmura Andrzej: skrypt pt. Historia gospodarcza Polski
4. Kwaśny Zbigniew: Huta szkła "Józefina" w Szklarskiej Porębie w latach 1841-1864

5. Nieduszyński Mieczysław: Cena w rozwoju historycznym
6. Popkiewicz Józef: Spółdzielczość na przełomie
7. Popkiewicz Józef i Ryszka Franciszek: Przemysł ciężki Górnego Śląska w gospodarce Polski międzywojennej /1922-1933/. Studium historyczno-gospodarcze
8. Wyszechowski Seweryn: fragment recenzji i pracy o rolnictwie Śląskim

A N E K S 4

J.69. Recenzje i opinie związane z nadawaniem stopni naukowych

1. Jońca Karol - recenzja pracy doktorskiej pt.: "Położenie robotników w przemyśle górniczo-hutniczym na Śląsku w latach 1889-1914"
2. Popiel Julian - recenzja pracy doktorskiej pt.: "Miejszenie stopy życiowej"
3. Prandota Wiktor - recenzja pracy doktorskiej pt.: "Produkcja rolnicza w spółdzielniach starostwa sochaczewskiego w XVI i XVII wieku"
4. Skrzywan Wacław - ocena działalności naukowej w związku z wnioskiem o przyznanie tytułu profesora nadzwyczajnego
5. Wawrzyńczyk Alina - recenzja pracy habilitacyjnej pt.: "Rozwój wielkiej własności na Podlasiu w XV i XVI wieku"
6. Ocena prac magisterskich lub dyplomowych uczniów W. Stysia

A N E K S 5

J.120. Współpraca z towarzystwami i instytucjami naukowymi

1. Główny Urząd Statystyczny, 1957
2. Ministerstwo Rolnictwa - Komisja Ekonomiki Rolniczej, 1946-1948
3. Spółdzielczy Instytut Badawczy, 1958
4. Towarzystwo Rozwoju Ziemi Zachodnich, 1957-1959
5. Zespół Organizacji Badań Naukowych przy Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu, 1957
6. Związek Nauczycielstwa Polskiego, 1957-1959
7. Związek Polskich Towarzystw Naukowych, 1937

A N E K S 6

J.148. Korespondencja wychodząca

Bank Spółek Zarobkowych Lwów 1932, 1.1	Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego 1955, 1.1
Izba Skarbowa we Lwowie 1930, 1.1	Redakcja "Nowe Drogi" 1948, 1.1
Knakiewicz Zenobia 1949, 1.1	Steinhaus Hugo 1955, 1.1
Landrin Przed 1939, 1.1, j.niem.	Zakład Narodowy im. Ossolińskich 1951, 1.1
Madurowicz Halina 1948, 1.1	Listy do nierozpoznanych adresatów 1946, 1.1
Mejer Eugeniusz 1938, 1.1	

A N E K S 7

J.149. Korespondencja wpływająca

Ambasada Polska przy Stolicy Apostolskiej 1934, 1.1	Książnica Atlas 1947, 1.1
Augustyński Stanisław 1932, 1.1	Księgarnia R.Schweitzer 1937, 1.1
Bertisch Roman 1956, 1.2	Łach Wiktor 1960, 1.1
Bujak Franciszek 1938-1939, 1.2	Madurowicz Halina 1948, 1.1
Ciriacy-Wantrup S. 1935, 1.1, j.niem.	Młynek Franciszek 1960, 1.1
Cutten Salie 1935, 1.1, j.ang.	Państwowy Zakład Ubez- pieczeń 1959, 1.1
Czekanowski Jan 1952, 1.1	Polskie Towarzystwo Lu- dosznawcze 1958, 1.1
Inglot Stefan 1944, 1.1	Polski Instytut Spraw Międzynarodowych /na od- wrocie kopia listu do Rady Społecznej Osadnic- twa Spółdzielczego Mini- sterstwa Ziem Odzyska- nych/ 1947, 1.1
Instytut Zachodni w Poznaniu 1958, 1.1	Redakcja "Ekonomista" 1957, 1.1
Komitet Osiedleńczy wsi Husów 1948, 1.1 + zał.2	Redakcja "Życie Nauki" 1952, 1.2
Kot Eugeniusz 1948, 1.1	
Kotula Franciszek 1948, 1.1	

Rusiańska Danuta 1956, 1.1	Wyższa Szkoła Ekono- miczna w Katowicach 1957, 1.1
Skrzywan Wacław 1949, 1.1 + zał.1	Wyższa Szkoła Ekono- miczna w Łodzi 1957, 1.1
Steinhaus Hugo 1948-1955, 1.3	Zubrzycki Dionizy 1955, 1.1
Stowarzyszenie "Pax" 1959, 1.1	Listy od nierozpozna- nych nadawców 1932-1957, 1.8
Szczerepa Józef 1938, 1.1 + zał.1	Zaproszenia 1930-1958, k.8
Szust Zenon 1957, 1.1	
Wojewódzkie Archiwum Państwowe we Wrocławiu 1954, 1.1 + zał.2	

A N E K S 8

J.151. Artykuły, referaty i skrypty autorów obcych

1. Aleksandrow A.D. O idealizmie w matematyce /tłuma-
czenie z j.ros./, b.d.
2. Bertisch Roman: Osadnictwo reemigrantów chłopów na
Dolnym Śląsku w latach 1946-1958, 1956
3. Boczar Kazimierz: Spółdzielczość w planach i pro-
gramach nauczania Wyższych Szkół Ekonomicznych
/projekt tez/, b.d.
4. Bodnar Artur i Gorzelak Eugeniusz: Zagadnienia ra-
chunku efektywności nakładów inwestycyjnych i eks-
ploatacyjnych w produkcji żywca trzody chlewnej
przy różnych rozwiązaniach w bazie paszowej, b.d.

5. Chodkiewicz Zygmunt i Sadowski Zdzisław: Zagadnienie doboru literatury do wykładów z "Historii myśli ekonomicznej", 1959
6. Czerniewska Maria: Budżety członków spółdzielni produkcyjnych w 1954 r. na tle wyników rachunkowości rolnej średniackich gospodarstw indywidualnych w 1953/54 r., 1956
7. Deuran D.R.: Problemy dzierżawy ziemi w W. Brytanii /tłumaczenie z j. ang./, ok. 1956
8. Dobrzański Walenty: Badania dialektologiczne w powiecie niemodlińskim, 1958
9. Dygacz Adolf: Opolskie pieśni ludowe, 1958
10. Dzierżyc Józef: Wyniki wstępnej analizy i rejonizacji kierunków produkcji w województwie opolskim, ok. 1957
11. Falewicz Jan: Koszty własne jednostkowe a porównanie mięsyzakładowe, ok. 1947
12. Falewicz Jan: O potrzebie nowych metod badania kosztów własnych, ok. 1947
13. Grochowski Zdzisław: Przyczyna dotychczasowej niskiej opłacalności spółdzielni produkcyjnych, ok. 1956
14. Hefta Kazimierz: Plan pracy wydziału studiów ekonomicznych rynku, 1948
15. Jońca Karol: Problemy historyczne Górnego Śląska na łamach zachodnioniemieckiego "Unser Oberschlesien" w 1956 r., ok. 1956
16. Jońca Karol: Przyczynek do położenia robotników w śląskim przemyśle górniczo-hutniczym w okresie międzywojennym, ok. 1958
17. Kreysa Mirosław: Metody i wyniki akcji osadniczo-przesiedleńczych w Czechosłowacji, 1947

18. Łach Wiktor: Kierunki ewolucji demograficzno-zawodowej ludności wiejskiej w świetle ankietowych badań w województwie wrocławskim, 1959
19. Nowiński Czesław: Materializm dialektyczny i historyczny /notatki z wykładów/, 1949
20. Oyrzanowski Bronisław: Polityka ekonomiczna, 1947
21. Fluta Feliks: Badania dialektologiczne na obszarze powiatu prudnickiego i terenach przyległych, 1958
22. Polackówna Helena: Zarys dziejów, Kańczugi, b.d.
23. Popkiewicz Józef: Terenowe badania ankietowe gospodarki województwa opolskiego, 1958
24. Rosset Edward: Analiza wyników rekrutacji na I rok studiów w Wyższych Szkołach Ekonomicznych, 1958
25. Weiner Rudolf: Zmiany w strukturze indywidualnej gospodarki chłopskiej w powiecie raciborskim w latach 1950-1957, 1958
26. Sokołowski Mieczysław: Międzynarodowa współpraca gospodarcza po drugiej wojnie światowej, 1955
27. Schmidt Stefan: Wpływ obłady zwierząt na wydajność ziemiopłodów, ok. 1956
28. Żurawicki Seweryn: Rola wykładców z historii myśli ekonomicznej, b.d.
29. Wspomnienie pośmiertne o Marianie Karpińskim /wy-cinek prasowy/, 1939

SPRAWOZDANIE ARCHIWUM PAN ZA ROK 1977

I. S p r a w y o g ó l n e

A. O r g a n i z a c y j n e. Od dnia 1.I.1977 r. Archiwum PAN, podlegające dotychczas Biuru Prezydialnemu PAN, zostało podporządkowane organizacyjnie Wydziałowi I PAN.

Prowadzone były prace związane z przygotowaniem zarządzenia Sekretarza Naukowego PAN w sprawie organizacji i działania sieci archiwów PAN. Opracowano projekt tego zarządzenia, którego ogłoszenie zostało wstrzymane w oczekiwaniu na uchwalenie nowej ustawy o materiałach archiwalnych i archiwach.

W okresie sprawozdawczym 11 pracowników Archiwum uzyskało podwyżkę uposażeń; w 2 przypadkach wiązało się to z awansem służbowym.

Prowadzone były wstępne prace zmierzające do zorganizowania Działu Audiowizualnego /Filmoteki Nauki Polskiej/.

B. L o k a l o w e. W Archiwum PAN w Warszawie warunki lokalowe nie uległy poprawie. Pracownikom nadal utrudnia pracę ciasnota i duszność pomieszczeń niezatwych do wywietrzenia. Warunki udostępniania materiałów archiwalnych i księgozbioru są nieodpowiednie - interesanci pracują w pomieszczeniach przechodnich, nie ma możliwości zapewnienia koniecznej dla korzystających ciszy. Warunki te powodowały

już niejednokrotnie skargi osób korzystających ze zbiorów Archiwum.

Przepełnienie magazynów powoduje konieczność składania napływających materiałów na podłozde. Również magazyny Oddziałów /z wyjątkiem Oddziału w Zabrzu/ i magazyn terenowy Archiwum PAN ulegają stopniowemu zapełnieniu. Konieczność wielokrotnego sprowadzania dla korzystających materiałów archiwalnych złożonych w magazynie terenowym pochłania dużo czasu i energii pracowników Archiwum w Warszawie.

C. S t a n e t a t ó w nie uległ zwiększeniu i wynosi 24. Personel Archiwum składał się z 4 pracowników naukowych /1 profesor nadzwyczajny, 1 docent dr habilitowany, 2 adiunktów/, 7 dyplomowanych pracowników dokumentacji naukowej /5 st.dokumentalistów, 1 dokumentalista, 1 adiunkt/, 2 osób na etatach bibliotekarskich, 9 archiwistów /1 kustosz, 3 st. archiwistów, 4 archiwistów, 1 mł. archiwista/, 1 st. referenta administracyjnego i 1 magazyniera. Nadto 5 osób pracowało w niepełnym wymiarze godzin.

D. R a d a n a u k o w a Archiwum pod przewodnictwem prof. dr Ludwika Bazyłowa odbyła 1 posiedzenie /25.II/ poświęcone zatwierdzeniu sprawozdania placówki za rok 1976.

E. K o l e g i u m sprawujące funkcje doradcze w sprawach związanych z działalnością placówki odbyło 2 posiedzenia /7.II i 4.V/.

II. Z a s ó b Archiwum powiększył się po uwzględnieniu wszelkich zmian o ok. 111,70 mb. W Warszawie przybyło na podstawie 23 spisów zdawczo-odbiorczych ok. 48,60 mb. materiałów pochodzenia kancelaryjnego i ok. 11,40 mb. materiałów pochodzenia prywatnego /dary i zakupy/.

Do Oddziałów Archiwum PAN wpłynęło łącznie materiałów obu kategorii: w Krakowie ok. 20 mb. /wybrakowano jednocześnie ok. 15 mb. przybyło więc ok. 5 mb./; w Poznaniu ok. 4,70 mb.; w Zabrzu ok. 2 mb.

Nadto na podstawie odpowiednich specyfikacji przyjęto 1553 pozycje książkowe /każda w 3 egz./, łącznie ok. 40 mb. do rezerwy wieczystej PAN.

W związku z powyższym zasób Archiwum osiągnął w końcu 1977 r. stan ok. 1556,70 mb. materiałów archiwalnych, z czego w Warszawie oraz w magazynie terenowym ok. 1076,50 mb., w Krakowie ok. 328,50 mb., w Poznaniu ok. 122,20 mb., w Zabrzu ok. 29 mb. Ponadto zasób rezerwy wieczystej wydawnictw PAN po opracowaniu wynosi ok. 949 mb. Łącznie zasób Archiwum wynosi więc ok. 2505,70 mb.

Zestawienie pozyskanych materiałów podaje załącznik 1. Zakupów dokonano na podstawie decyzji Komisji Oceny Zakupów, która odbyła 1 posiedzenie /21.V/.

Nadal gromadzono teczki biograficzne /m.in. z wycinków prasowych/ i zagadnieniowe, których liczba doszła do 410 oraz medale i plakiety, których przybyło 25, osiągając stan 584 sztuki.

III. Naukowo - techniczne opracowanie materiałów archiwalnych

W Warszawie opracowano i zinwentaryzowano spuścizny Wł.Dybowskiego /70 j./, B.Łozińskiego /81 j./, S.Westfala /65 j./. Zakończono także ostatecznie porządkowanie i inwentaryzację spuścizn B.Nawroczyńskiego /49 j./ i J.Tokarskiego /228 j./.

W opracowaniu znajdują się materiały A.Grodka, T.Man-teuffla, J.Piotrowskiego M.Walickiego. Sporządzono spisy materiałów J.Starzyńskiego i P.Bańkowskiego oraz wyodrębnioną z tej ostatniej spuścizny korespondencję z lat 1885-1915 F. Olszewskiego - redaktora "Kuriera Warszawskiego".

Kontynuowano opracowywanie scalonej kartoteki korespondencji zawartej w spuściznach uczonych w Archiwum PAN. Uzupełniano na bieżąco kartotekę inwentarzy w miarę kończenia prac inwentaryzacyjnych nad poszczególnymi zespołami. Nadal sporządzano karty zespołów.

Komisia brakowania akt udzieliła placówkom PAN 30 zezwoleń na oddanie na makulaturę akt, o łącznym rozmiarze ponad 310 mb. materiałów kancelaryjnych. Przeprowadzono przy tym 7 ekspertyz akt przeznaczonych do wybrakowania.

W ramach opieki nad narastającym zasobem archiwalnym przeprowadzono 20 wizytacji w placówkach i komórkach PAN, towarzystwach naukowych w Warszawie i Gdańsku. Udzielono wielu konsultacji w zakresie prawidłowego prowadzenia kancelarii systemem bezdziennikowym, opracowywania instrukcji kancelaryjnych i wykazów akt, a także porządkowania i brakowania akt oraz ich przekazywania do Archiwum PAN.

Zakończono prace /prowadzone przy udziale Biura Administracyjnego i Spraw Socjalnych PAN/ nad znowelizowaną instrukcją kancelaryjną oraz wykazem akt Sekretariatu Administracyjnego PAN. Instrukcja została wprowadzona w życie zarządzeniem Sekretarza Naukowego PAN nr 4/77 z 17.IV.1977 r.

IV. Dział Mikrofilmów, Fotokopii i Fotografii. Korzystając z usług Stacji Reprograficznej Ośrodka Informacji Naukowej PAN w Rembertowie wykonywał głównie reprodukcje fotograficzne do zbiorów Archiwum dla potrzeb wystawowych oraz - w większym niż dotychczas zakresie - dla potrzeb kwerend.

Wykonano łącznie 1200 klasek mikrofilmów negatywowych 7960 klasek pozytywnych, 3313 sztuk kserokopii, ponad 480 sztuk reprodukcji i powiększeń fotograficznych. Ogółem zbiory Działu wraz z Oddziałami poza Warszawą osiągnęły stan ponad 756.550 klasek negatywów i 2.125.000 klasek pozytywnych mikrofilmowych, ok. 23.700 sztuk fotografii i fotokopii, ok. 870 kserokopii, 40 sztuk muleży wystawowych oraz 3 nadesłane taśmy filmowe dotyczące Roku Nauki Polskiej /2/ i Polskiego Wydziału Lekarskiego przy Uniwersytecie w Edynburgu /1/.

Dla potrzeb 20 kwerend wykonano ponad 2000 klasek mikrofilmowych, 50 reprodukcji fotograficznych i ponad 7000 kserokopii.

Udostępniono w czytelni kilkanaście mikrofilmów, wypożyczono na zewnątrz osobom i instytucjom ponad 250 sztuk fotografii i kserokopii. Dział uczestniczył aktywnie w przygotowaniu kilku wystaw archiwalnych /zob.s.161/, prowadząc w tym celu m.in. kwerendy w muzeach warszawskich, a także we wstępnych pracach dotyczących projektowanego wydania przez Instytut Sztuki PAN albumu pt. "Uczni polscy w sztuce". Dla potrzeb tych wyszukano łącznie około 800 fotografii. Dział wyszukał też ponad 200 fotografii do przygotowywanej przez dr M. Walczaka książki o działalności uczonych polskich w cza-

sie okupacji hitlerowskiej oraz dla wydawnictwa "Wiedza Powszechna".

V. W Dziale Inwentarza Centralnego materiałów źródłowych do dziejów nauki i techniki polskiej i kartotek pomocniczych kontynuowano prace nad indeksem, sporządzając około 4000 kart. Prace w tym dziale - ze względu na szczupłość funduszy przeznaczonych na kwerendy - prowadzone są w wąskim zakresie.

W kartotece wykazu uczonych polskich prowadzono korektę i uzupełnianie zapisów na ok. 2000 kart. Nawiązano korespondencję z kilkudziesięcioma instytucjami w sprawie uściślenia danych dotyczących pracowników naukowych, których nazwiska mają się znaleźć w kartotece.

VI. Biblioteka powiększyła się o 170 vol. druków zwartych oraz 160 vol. czasopism, co zwiększyło ogólny stan zbiorów do liczby 15.960 vol. /10.365 vol. druków zwartych i 5595 vol. - 661 tytułów czasopism/. Wszystkie napływające w ciągu roku druki zwarte i czasopisma były na bieżąco opracowywane. Oprócz tego w roku 1977 założono oddzielną księgę inwentarzową, do której wpisano wszystkie wydawnictwa Towarzystwa Naukowego Warszawskiego znajdujące się w księgozbiorze Archiwum. Ogółem wpisano do inwentarza TNW 190 tytułów druków zwartych /225 vol./ i 3 tytuły czasopism /109 vol./. Wszystkie te publikacje zostały skatalogowane.

W ramach porządkowania czasopism do inwentarza wpisano razem 362 tytuły czasopism /2714 vol./.

W zakresie udostępniania księgozbioru wypożyczono na rewersy 319 vol. druków zwartych i 597 vol. czasopism, nie licząc wydawnictw encyklopedycznych i informacyjnych, z których czytelnicy korzystali na zasadzie wolnego dostępu do półek. Do innych bibliotek wypożyczono 12 vol. druków zwartych i 17 vol. czasopism; z innych bibliotek sprowadzono 17 vol. druków zwartych i 21 vol. czasopism. W ciągu roku sporządzono 56 opisów katalogowych druków zwartych z zakresu naukoznawstwa. Karty te co kwartał przekazywano do Biblioteki PAN w Warszawie.

VII. U d o s t ę p n i a n i e i p o p u l a r y z a c j a z a s o b u .

W pracowni naukowej w Warszawie zanotowano 272 odwiedziny osób korzystających z materiałów archiwalnych i księgozbioru. 18 razy wypożyczano materiały archiwalne na zewnątrz, 10 razy sprowadzano do Archiwum PAN materiały z Oddziałów lub innych zbiorów. Załatwiono 18 kwerend, w tym 5 zagranicznych.

W druku znajduje się nowe, rozszerzone wydanie "Przewodnika po zespołach i zbiorach Archiwum PAN". Przygotowano do niego szereg dodatkowych not o materiałach nabytych w roku 1976. W druku znajduje się również kolejny, 20 nr "Biuletynu Archiwum PAN", w którym zamieszczono rezolucję leningradzkiej narady przedstawicieli archiwów akademii nauk dotyczącą wspólnego wydawnictwa "Bibliografii", 3 inwentarze archiwalne materiałów J.Dembowskiego, M.Gieysztora i T.Marchlewskiego oraz sprawozdanie Archiwum za 1976 r. Z okazji 25-lecia do numeru włączono wkładkę zawierającą reprodukcję

dokumentów powołujących I skład członków PAN oraz I Prezydium PAN. Opublikowano w "Kwartalniku Historii Nauki i Techniki" informację o nabytkach archiwalnych 1976 r.

Archiwum zorganizowało kilka wystaw i pokazów: w lutym pokaz materiałów dotyczących dziejów polskiej fizyki /zwłaszcza poświęconych pamięci Cz.Witoszyńskiego i M.Wolfkego/ z okazji sesji Polskiego Towarzystwa Fizycznego; w maju i czerwcu wystawę pt. "Tradycje organizacji nauki polskiej" w 25-lecie PAN /przy udziale Biblioteki PAN i Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki/; we wrześniu pokaz materiałów archiwalnych związanych z działalnością uczonych w okresie okupacji hitlerowskiej; w październiku pokaz materiałów archiwalnych związanych z 60 rocznicą Rewolucji Październikowej. Przygotowano też dokumenty i eksponaty dla Izby Pamięci ZBOWiD przy PAN.

VIII. S z k o l e n i e w e w n ę t r z n e .

W Archiwum odbywali cotygodniowe praktyki archiwalne w kilku grupach /łącznie 40 osób/ słuchacze Pomaturalnego Studium Archiwistyki. Dwie osoby spośród tych słuchaczy przygotowały w Archiwum prace dyplomowe. W sierpniu i wrześniu odbyła czterotygodniową praktykę archiwalną II stopnia 7-osobowa grupa studentów Zakładu Archiwistyki Uniwersytetu M.Kopernika w Toruniu. Odbyły się 2 seminaria wewnętrzne dla pracowników Archiwum PAN poświęcone omówieniu stanu źródeł i literatury dotyczących zagadnień opracowywanych przez pracowników Archiwum: Tadeusza Czackiego /dr J.Zimińska/ i szkolnictwa wyższego Warszawy w latach 1915-1939 /mgr J.Mizikowski/.

IX. Łączność z zagranicą. W dniach 28.III- 1.IV w Leningradzie prof. Z.Kolankowski i dr S.Chankowski wzięli udział w sesji grupy roboczej do spraw wydania "Bibliografii archiwów akademii nauk krajów socjalistycznych". Po zakończeniu sesji prof. Z.Kolankowski przebywał kilka dni w Moskwie, gdzie prowadził rozmowy w Archiwum Akademii Nauk ZSRR.

Przygotowano i przekazano do tegoż Archiwum materiały bibliograficzne Archiwum PAN do III tomu wspólnej "Bibliografii archiwów akademii nauk krajów socjalistycznych". Prowadzono również wstępne prace do drugiego rozszerzonego wydania "Materiałów do słownika terminologii archiwalnej krajów socjalistycznych".

X. Współpraca z placówkami PAN i innymi instytucjami obejmowała Bibliotekę PAN w Warszawie i inne biblioteki sieci PAN, Ośrodek Informacji Naukowej PAN, Komitet Historii Nauki i Techniki PAN, Instytut Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN, Instytut Historii PAN oraz parę innych placówek i komórek Akademii, ponadto Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych, Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej, Uniwersytet M.Kopernika w Toruniu.

Z instytucjami tymi współpracowali w różnym zakresie pracownicy Archiwum, a zwłaszcza prof.dr Z.Kolankowski jako członek kilku rad naukowych oraz przewodniczący Komisji Egzaminacyjnej dla dyplomowanych pracowników Dokumentacji Naukowej.

XI. Prace indywidualne pracowników Archiwum dotyczyły głównie historii nauki i kultury polskiej i w dużej mierze miały na celu uzyskanie wyższych stopni naukowych. Badania prowadzili prawie wszyscy pracownicy. Szczegółowe zestawienie prowadzonych prac i publikacji podaje załącznik 2.

Oddział Archiwum PAN w Krakowie

I. Sprawy ogólne

A. Organizacyjne. Obsada Oddziału nadal składała się z 3 osób. Kierownik Oddziału mgr Jan Poradzisz uzyskał z dniem 1.I.1977 r. awans na starszego dokumentalistę oraz podwyżkę uposażenia.

14.II Oddział wizytował mgr J.A.Igielski, zaś 13 i 14.VI przebywała w Oddziale mgr M.Wrzeskowska, która konsultowała sprawy związane z melioracją zespołu PAU. Z ramienia Rady Naukowej Archiwum PAN opiekę nad Oddziałem sprawował nadal doc.dr A.Kamiński.

B. Lokalowe. W sytuacji lokalowej Oddziału nie zaszły istotne zmiany. Tymczasowe pomieszczenie przy ul. Senackiej 3, obszerne, lecz ze względu na słabe stropy nie przystosowane do potrzeb Archiwum, jest w swej części magazynowej przepełnione. Napływ nowych materiałów powoduje konieczność uciążliwych przemieszczeń oraz składanie przybytków na stopy na podłodze, co utrudnia do nich dostęp. W tej sytuacji Oddział zmuszony był ograniczyć przyjmowanie nowych materiałów.

Restauracja przewidzianego dla Oddziału zabytkowego budynku przy ul. Św. Jana 26 przeciąga się i oddanie go do użytku spodziewane jest w roku 1979. W związku z tym Oddział zmuszony był sporządzić zaktualizowane zestawienie kosztów wyposażenia przyszłych pomieszczeń, które zostało uwzględnione w ogólnym zestawieniu kosztów sporządzonych przez Pracownię Konserwacji Zabytków i zatwierdzone przez władze PAN w Warszawie.

II. Z a s ó b Oddziału powiększył się o 20 mb. przybytków, w tym ok. 0,15 mb. materiałów spuścizn. Jednak wobec wybrakowania ok. 15 mb. materiałów kancelaryjnych kategorii B realny przyrost zasobu wynosi ok. 5 mb. Zestawienie nabytków podaje załącznik 1.

III. N a u k o w o - t e c h n i c z n e o p r a c o w a n i e m a t e r i a ł ó w a r c h i w a l n y c h

Kontynuowano prace zabezpieczające nad najstarszą i najbardziej zniszczoną częścią zespołu Polskiej Akademii Umiejętności oraz, po otrzymaniu odpowiednich materiałów, przystąpiono do laminowania uszkodzonych akt. W toku tych żmudnych i czasochłonnych prac przeprowadzono laminację 858 kart. W ramach melioracji zespołu akt PAU włączono do korespondencji Sekretariatu Generalnego akta 124 t.zw. funduszy i fundacji przy czym uprzednio je zindeksowano, włączając nowe zapisy do będących na ukończeniu indeksów Sekretariatu Generalnego PAU. Rozpoczęto sporządzanie indeksów do dzienników podawczych AU, co uchroni akta przed zbędnym wertowaniem. Prace te prowadziła dla Oddziału studentka-praktykantka pod

nadzorem jego pracowników. Dotychczas zindeksowano lata 1873-1883.

Przeprowadzono segregację i ułożono w pudłach ochronnych akta przekazane przez komórki Zarządu Oddziału PAN w Krakowie.

Przeprowadzono segregację i sporządzono spis kartkowy materiałów dr E. Panowa, przekazanych przez prof. W. Kracha. Kontynuowano porządkowanie spuścizny J. Pileckiego. Sporządzono wstęp do inwentarza materiałów W. Demetrykiewicza uporządkowanych w 1976 r.

Prowadzono rozmowy w sprawie nabycia, a następnie przygotowano do zakupu dalsze materiały pochodzenia prywatnego.

IV. U d o s t ę p n i a n i e i p o p u l a r y z a c j a z a s o b u

Zanotowano 146 odwiedzin 63 czytelników. Opracowano 51 kwerend. Trzykrotnie wypożyczano materiały Oddziału do Archiwum PAN w Warszawie, dwukrotnie sprowadzano materiały z innych zbiorów. Na wystawę z okazji 25-lecia PAN wypożyczono wybrane materiały, obrazujące udział PAU w organizacji nauki polskiej.

V. M i k r o f i l m o w a n i e i f o t o g r a f o w a n i e

Oddział udzielił pomocy i współdziałał przy sporządzaniu zdjęć portretów uczonych polskich na wspomnianą wyżej wystawę.

VI. Opieka nad narastającym zasobem archiwalnym

Przeprowadzono 5 wizytacji w placówkach PAN i towarzystwach dotowanych przez PAN w celu skontrolowania zasad prowadzenia kancelarii, warunków przechowania akt i przekazywania ich do Archiwum. Udzielono w tych sprawach konsultacji i zaleceń. Przeprowadzono szkolenie dwóch pracowników opiekujących się aktami Zakładu Ochrony Przyrody PAN.

VII. Biblioteka podręczna Oddziału zwiększyła się o 60 vol. /w tym 7 stanowi depozyt APAN w Warszawie/, osiągając stan 1298 vol. Dla lepszego wykorzystania regałów i ułatwienia korzystania wprowadzono nowy układ księgozbioru według grup tematycznych. Przeprowadzono skontrolum całego księgozbioru.

VIII. Zebrania

Mgr J.Poradzisz brał udział w posiedzeniach Kolegium APAN w Warszawie, zaś 6.VI jeździł do Warszawy dla omówienia spraw Oddziału.

IX. Współpraca z innymi instytucjami na terenie Krakowa, zwłaszcza podległymi Oddziałowi PAN rozwijała się pomyślnie. W szczególności dotyczy to Zarządu Oddziału PAN i Biblioteki PAN w Krakowie.

Oddział Archiwum PAN w Poznaniu

I. Sprawy ogólne

A. Organizacyjne

Obsada personalna Oddziału pozostawała bez zmian: 3 pełne etaty i jedno niepełne zatrudnienie. Jest ona nie wystarczająca wobec rosnących zadań Oddziału, co zmusiło do ograniczenia liczby wizytacji w kancelariach placówek PAN w Poznaniu.

Z dniem 1.I.1977 r. kierownik Oddziału mgr Anna Marciniak uzyskała awans na stopień dokumentalisty dyplomowanego z równoczesną podwyżką pborów. Podwyżki uzyskali również mgr J.Latze i ob.Danuta Samberger.

15.II wizytował Oddział mgr J.A.Igielski, zaś 28.IV dyrektor Archiwum PAN prof. dr Z.Kolankowski. Z ramienia Rady Naukowej opiekę nad Oddziałem sprawował nadal prof.dr Kazimierz Ślaski.

B. Lokalne

Oddział odczuwa już brak miejsca w magazynie; niezbędne jest uzyskanie nowych regałów. Nie udało się dotychczas niestety uzyskać nowego pomieszczenia na magazyn.

II. Zasób Oddziału wzrósł o ok.4,70 mb. materiałów pozyskanych w formie darów, zakupów, depozytów. Zestawienie darów i zakupów podaje załącznik 1.

III. Naukowo - techniczne opracowanie materiałów archiwalnych

Uporządkowano i zinventaryzowano /wraz ze wstępem/ spuściznę S.Kozierowskiego /405 jednostek/; kontynuowano porządkowanie materiałów K.Kaczmarczyka. Przystąpiono do porządkowania spuścizny M.Kwinichidze. Opracowano suplement do inwentarza materiałów P.Terlikowskiego /24 j./ oraz rotulusy do uporządkowanych wcześniej materiałów redakcji "Wielkopolskiego Słownika Biograficznego", kontynuowano bieżąco ewidencję kartkową tzw. "Helosztynianów"; opracowano także przybytki z lat ostatnich.

Kontynuowano gromadzenie teczek biograficznych i zagadnieniowych.

Przygotowano do zakupu /wstępna segregacja i spisanie/ 3 spuścizn.

VI. Opieka nad narastającym zasobem archiwalnym

Przeprowadzono 7 wizytacji kancelarii placówek PAN. Udzielono zezwoleń na brakowanie 6 mb. akt. Konsultowano sprawę zorganizowania archiwum i porządkowania zasobu aktowego Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

V. Mikrofilmowanie

W poznańskiej pracowni reprograficznej Ośrodka Informacji Naukowej PAN przeprowadzono mikrofilmowanie zabezpieczające 5 spuścizn, wykonując ok. 9500 klatek negatywowych. Wykonano 6 negatywów z kolorowych portretów przesów PTFN na wystawę 25-lecia PAN w Warszawie.

VI. Biblioteka podręczna Oddziału powiększyła się o 123 vol. /51 vol. zwartych i 72 vol. ciągłych/, osiągnąjąc stan 1423 vol. /574 vol. zwartych i 849 vol. ciągłych/. Przedstawicielka Oddziału brała udział w aukcji antykarskiej w Poznaniu.

VII. Udostępnianie i popularyzacja zasobu

Zanotowano 145 odwiedzin 41 osób korzystających z materiałów archiwalnych, księgozbioru, mikrofilmów i kartotek. Załatwiono na miejscu kilkanaście kwerend ustnych, opracowano 6 kwerend pisemnych, 4 razy wypożyczano materiały na zewnątrz, 1 raz sprowadzono materiały obce do Oddziału.

VIII. Zebrania naukowe i szkoleniowe

Odbyło się 1 zebranie pracowników Oddziału poświęcone planowi pracy na rok 1977 oraz omówieniu suplementu do inwentarza materiałów P.Terlikowskiego. Mgr A.Marciniak brała udział w posiedzeniach Kolegium Archiwum PAN w Warszawie. Przedstawicielka Oddziału brała też udział w zebraniach naukowych w Archiwum PAN w Warszawie 16.III i 3.V oraz w niektórych zebraniach naukowych Archiwum Państwowego w Poznaniu. Mgr A.Marciniak uczestniczyła 28.IV w I Krajowej Konferencji Pracowników Naukowo-Badawczych Archiwów Państwowych, która odbyła się w Poznaniu oraz 12.II w walnym zgromadzeniu Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk poświęconym 120-leciu Towarzystwa, a także 1.VI w Sesji Zgromadzenia Ogólnego Oddziału PAN w Poznaniu.

IX. Współpraca z innymi instytucjami

Utrzymywano nadal bliskie kontakty z Archiwum Państwowym w Poznaniu, z Archiwum Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, z bibliotekami: Kórnicką PAN, PTPN i innymi bibliotekami w Poznaniu, z Pracownią Organizacji Informacji Naukowej w Poznaniu, ekspozyturą ORPAN, Instytutem Historii UAM.

Oddział Archiwum PAN w Zabrze

I. Sprawy ogólne

A. Organizacyjne

Obsadę Oddziału stanowiły 2 osoby na pełnych etatach oraz jedna osoba na pół etatu /sprzątaczk./.

W dniu 14.II wizytował Oddział Dyrektor Archiwum PAN prof.dr Z.Kolankowski, 28.III i 15.IX dyrektor Zarządu Administracyjnego Placówek PAN w Warszawie Z.Ruckgaber, zaś 13 i 14.VII mgr J.A.Igielski.

B. Lokalne

Oddział zajmuje nadal lokal w budynku Instytutu Podstaw Inżynierii Środowiska PAN, dzierżawionym również przez instytucję przemysłu węglowego. Spodziewane w roku 1978 przejęcie budynku przez przemysł hutniczy związane będzie prawdopodobnie z dążeniem do przeniesienia Oddziału do innego lokalu. W związku z tym odroczone przeprowadzenie kosztownej ekspertyzy wytrzymałości stropów, które według opinii fachowców są słabe /zwłaszcza na środku pokoi/. Brak zarazem od-

powiednich regałów przysściennych spowodował, że mimo sporej powierzchni lokalu, Oddział musiał ograniczyć przyjmowanie nowych materiałów z placówek PAN.

II. Zasób Oddziału wzrósł o ok. 2 mb. materiałów kancelaryjnych i spuścizn. Wykaz nabytków podaje załącznik 1.

III. Naukowo - techniczne opracowanie materiałów archiwalnych
Zakończono porządkowanie i inwentaryzację kartkową oraz spis materiałów do wybrakowania z akt b.Centrum Badań Naukowych PAN w Katowicach. Sporządzono również spis wydzielonych podczas porządkowania akt druków zwartych, czasopism i odbitek, przeznaczonych do przekazania różnym bibliotekom placówek PAN.

Przygotowano do zakupu 2 spuścizny.

W celu zabezpieczenia materiałów uporządkowanych część z nich zapakowano w paczki, część zaś w pudła ochronne.

IV. Opieka nad narastającym zasobem archiwalnym

Przeprowadzono wizytację w komórkach organizacyjnych Oddziału PAN w Katowicach w celu sprawdzenia prawidłowości stosowania wykazu akt, przy czym wprowadzono zmiany do tego wykazu, dostosowując go bardziej do obecnego charakteru działalności Oddziału PAN w Katowicach.

Przystąpiono do opracowania wykazu akt opartego na systemie dziesiętnym dla Instytutu Podstaw Inżynierii Środowiska PAN.

V. Biblioteka podręczna powiększyła się o 57 vol. i osiągnęła stan 181 vol. /głównie z darów Archiwum PAN i innych instytucji/.

VI. Udostępnianie i popularyzacja zasobu

Zanotowano 6 odwiedzin osób korzystających ze zbiorów Oddziału, dwukrotnie wypożyczono materiały do Archiwum PAN w Warszawie, jeden raz sprowadzono do Oddziału materiały z zewnątrz. Załatwiono kilka kwerend telefonicznych i ustnych na miejscu. Opracowano informację o Oddziale dla "Informatora" wydanego przez Oddział PAN w Katowicach.

VII. Zebrania

Kierownik Oddziału mgr P. Porwoż brał udział w posiedzeniach Kolegium Archiwum PAN w Warszawie oraz dwukrotnie w zorganizowanych tamże zebraniach naukowych. Uczestniczył też w IV i V Zgromadzeniu Ogólnym Oddziału PAN w Katowicach oraz w zebraniach naukowych w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Katowicach.

VII. Oddział rozwijał współpracę z innymi instytucjami zwłaszcza z Oddziałem PAN w Katowicach, Biblioteką Instytutu Podstaw Inżynierii Środowiska PAN, Biblioteką Śląską i Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Katowicach.

Załącznik 1

Nabytki Archiwum PAN w roku 1977

A. Warszawa

Dział I: Zbiór odbitek prac i artykułów wykładowców Polskiego Wydziału Lekarskiego przy Uniwersytecie w Edynburgu, ok. 0,20 mb. - dar

Dział II: Akta i materiały przejęte na podstawie 23 wykazów z placówek i komórek PAN, ok. 48,60 mb.

Dział III: Materiały pochodzenia prywatnego:

- 1/ W. Antoniewicza /archeologia/, ok. 4,08 mb.
- 2/ W. Jabłońskiego /sinologia/, ok. 2,70 mb.
- 3/ W. Kłossowicz /hodowla zwierząt/, ok. 2,06 mb.
- 4/ J. Sztachelskiego /historia organizacji służby zdrowia w Polsce Ludowej/, ok. 1,60 mb.
- 5/ A. Wolffa /historia kultury materialnej, archiwistyka/, ok. 0,75 mb.

Pozycje 1 i 2 - zakupy, pozycje 3-5 - dary

Nadto materiały dodatkowe:

- 1/ M. T. Hubera /mechanika/, ok. 0,19 mb.
- 2/ R. Krzywca /historia wychowania plastycznego/, ok. 0,01 mb.
- 3/ T. Manteuffla /historia/, ok. 0,02 mb.

Pozycja 1 - przekazanie, 2 i 3 - dary.

B. Oddział w Krakowie

Dział II: Materiały placówek i komórek Oddziału PAN w Krakowie, ok. 19,85 mb.

Dział III: Materiały pochodzenia prywatnego

- 1/ E.Panowa /geologia/, ok. 0,15 mb - przekazanie

C. Oddział w Poznaniu

Dział II: Materiały Pracowni Słownika Polszczyzny XVI w.

Dział III: Materiały pochodzenia prywatnego:

- 1/ R.Pollaka /historia literatury/, ok. 2,50 mb. - zakup

Materiały dodatkowe:

- 1/ S.Helsztyńskiego/filologia polska i angielska/, ok. 0,40 mb.

- 2/ K.Zaleskiego /botanika/, ok. 0,10 mb.

- 3/ A.Zierhoffera /geografia/, ok. 0,40 mb.

Wszystkie 3 pozycje - dary.

Nadto dalszy fragment deponytu prof.K.Ślaskiego, ok. 0,30 mb.

D. Oddział w Zabrzu

Dział II: Materiały b.Centrum Badań Naukowych PAN w woj. katowickim, ok. 1,50 mb.

Dział III: Materiały pochodzenia prywatnego

- 1/ B.Świętochowskiego /rolnictwo/, ok. 0,30 mb.

- 2/ A.Schimitzka /historia górnictwa/, ok. 0,20 mb. /materiały dodatkowe do przechowywanych w Archiwum PAN w Warszawie/

Pozycja 1 - zakup, 2 - dar.

Załącznik 2

Zestawienie indywidualnych prac naukowych i innych dokonanych przez pracowników etatowych Archiwum PAN /według danych dostarczonych przez zainteresowanych/

Stanisław Chankowski

Zbierał materiały do rozprawy habilitacyjnej na temat dziejów Muzeum Narodowego Polskiego w Rapperswilu.

Wchodził w skład Rady Redakcyjnej Wydawnictw Archiwalnych przy Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych.

Opracował kilka haseł o nabytkach w roku 1976 do nowego wydania "Przewodnika po zespołach i zbiorach Archiwum PAN". Pełnił funkcję sekretarza Komitetu Redakcyjnego tegoż wydawnictwa.

Na zlecenie Instytutu Historii PAN opracował recenzję wewnętrzną części t.III "Bibliografii Historii Polski XIX w.".

Opublikował: 1/ Nabytki Archiwum PAN w 1976 r. "Kwartalnik Historii Nauki i Techniki" r.22, 1977, z.3, s.617-621.
2/ Źródła do dziejów Polski w okresie II wojny światowej w zbiorach Archiwum PAN. "Dzieje Najnowsze", r.9; 1977, nr 1, s.225-255.

Jadwiga Czarnocka

Pełniła funkcję skarbnika Pracowniczej Kasy Zapomogowo-Pożyczkowej przy Radzie Zakładowej ZNP przy Ośrodku Informacji Naukowej PAN i Archiwum PAN.

Hanna Dymnicka-Wołoszyńska

Kontynuowała pracę nad rozprawą doktorską pt. "Seja Boni Ordinis" 1748 r. pod kierunkiem prof. dr A. Zahorskiego. Uporządkowała i zinventaryzowała /wraz ze wstępem/ w ramach zlecenia prywatnego materiały dr Jerzego Sztachelskiego, dotyczące historii służby zdrowia w Polsce Ludowej. Materiały te wpłynęły następnie do Archiwum PAN w formie daru dr Ireny Sztachelskiej. Opracowała życiorys Onufrego Okęckiego dla Polskiego Słownika Biograficznego.

Andrzej Igieński

Był członkiem Komitetu Redakcyjnego "Przewodnika po zespołach i zbiorach Archiwum PAN". Uczestniczył w seminarium prof. dr Z. Kolankowskiego z zakresu informacji naukowej w archiwach. Brał udział w przygotowaniu danych dla "Szacunkowego ustalenia pracochłonności niektórych czynności wykonywanych w placówkach informacji naukowej" opracowywanego przez Zespół Prognozowania i Badań Instytutu Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej w Warszawie.

Był członkiem Głównej Komisji Rewizyjnej oraz Komisji Rewizyjnej Oddziału Wojewódzkiego w Warszawie Stowarzyszenia Archiwistów Polskich oraz uczestniczył w pracach redakcyjnych Biuletynu SAP "Archiwista".

Był członkiem Społecznej Komisji Mieszkaniowej przy Radzie Zakładowej ZNP przy Ośrodku Informacji Naukowej i Archiwum PAN.

Zygmunt Kolankowski

Współpracował jako konsultant zagadnień archiwalnych z Instytutem Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej w Warszawie. Przewodniczył Komisji Egzaminacyjnej dla Dyplomowanych Pracowników Dokumentacji Naukowej. Nadal pełnił funkcję Przewodniczącego Zarządu Głównego Stowarzyszenia Archiwistów Polskich.

Współpracował w kierownictwie seminarium doktoranckiego Zakładu Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Prowadził seminarium z zakresu zagadnień informacji w archiwach w Warszawie w ramach Instytutu Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej.

Współpracował z Kołem Związku Bojowników o Wolność i Demokrację przy PAN jako wiceprzewodniczący Koła. Pełnił funkcję przewodniczącego Komitetu Redakcyjnego nowego wydania "Przewodnika po zespołach i zbiorach Archiwum PAN" oraz opracował kilka haseł o nabytkach 1976 r. do tego wydawnictwa.

Krystyna Krasieńska

Złożyła do druku wybór listów z korespondencji A. Śliwińskiego /ok. 1,5 arkusza/.

Józef Mizikowski

Kontynuował pracę nad rozprawą doktorską pt. "Szkolnictwo wyższe Warszawy w latach 1915-1939" pod kierunkiem prof. dr M. M. Drozdowskiego. Na zebraniu w Archiwum PAN referował stan źródeł i literatury do tego tematu. Brał udział w sesji naukowej pt. "Warszawa 1917 r.", podczas której wygło-

sił komunikat pt. "Szkolnictwo wyższe Warszawy w latach 1915-1918". Komunikat ten słożył do druku.

Opracował kilka haseł o nabytkach 1976 r. do nowego wydania "Przewodnika".

Pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Rewizyjnej Rady Zakładowej ZNP przy OIN i Archiwum PAN.

Honorata Obuchowska - Pysiova
Ukończyła pracę pt. "Udział Krakowa w handlu zagranicznym Rzeczypospolitej w 1604 roku".

Opublikowała: Struktura handlu Krakowa z krajami południowo-wschodnimi i z Państwem Moskiewskim w 1604 r. "Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych", t.38: 1977, s.81-114. Przygotowywała bibliografię do pracy z zakresu problematyki rynkowej.

Elżbieta Sztraj

Przygotowała kilka haseł o nabytkach 1976 r. do nowego wydania "Przewodnika ...".

Pełniła funkcję sekretarza Rady Zakładowej ZNP przy OIN i Archiwum PAN.

Ewa Wasiaś

Opracowała kilka haseł o nabytkach 1976 r. do nowego wydania "Przewodnika ...".

Pełniła funkcję męża zaufania w Archiwum PAN oraz wiceprzewodniczącej Rady Zakładowej ZNP przy OIN i Archiwum PAN.

Maria Wrzeskova

Pełniła funkcję sekretarza Pracowniczej Kasy Zapomogowo-Pożyczkowej przy OIN i Archiwum PAN oraz funkcję łącznika Koła Stowarzyszenia Archiwistów Polskich przy Archiwum PAN.

Joanna Zimińska

Zbierała materiały do pracy habilitacyjnej o Tadeuszu Czackim. Na zebraniu w Archiwum PAN referowała stan źródeł i literatury do tego tematu. Brała udział w zebraniach naukowych Pracowni Nauk Społecznych Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN.

Halina Zubalowa

24.II.1977 r. obroniła na Uniwersytecie M.Kopernika w Toruniu pracę doktorską pt. "Mikrofilmowanie zbiorów archiwalnych i bibliotecznych w Polsce 1950-1970, zarys rozwoju, stan, perspektywy" napisaną pod kierunkiem prof.dr Z.Kolanowskiego. Pracę tę następnie przygotowała i złożyła do druku. Brała udział w wykładach z zakresu archiwistyki i mikrofilmowania materiałów na kursie II stopnia na temat "Podstawy pracy biurowej i archiwalnej w terenowych organach statystyki państwowej" dla pracowników GUS /Jachranka, marzec 1977 r./.

Janina Żurawicka

Przygotowywała do publikacji I /próbny/ zeszyt "Wykazu Uczonych Polskich" /Wstęp, litery A-C/. Brała udział w ze-

braniach naukowych Pracowni Historii Nauki XIX w. w Instytucie Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN oraz w zebraniach naukowych Pracowni Dziejów Warszawy Instytutu Historii PAN. Na zebraniach tych wygłosiła 2 referaty. Złożyła do druku:

- 1/ pracę o inteligencji warszawskiej końca XIX w. /17 ark./;
- 2/ artykuł do "Kultury i Społeczeństwa" o Jadwidze Sikorskiej jako typowej przedstawicielce inteligencji warszawskiej przełomu XIX i XX w.;
- 3/ recenzję książki M.M.Drozdowskiego pt. "Warszawa w 20-lecie międzywojennym" i J.St.Bystronia "Warszawa" - obie do "Kultury i Społeczeństwa";
- 4/ Życiorys W.Olędzkiego do PŚB.

Oddział Archiwum PAN w Krakowie

Jan Poradzisz

Opracował kilka haseł o nabytkach 1976 r. do nowego wydania "Przewodnika ...".

Przygotował do druku /wstęp i objaśnienia/ memoriał dr Mariana Sobolewskiego pt. "Uwagi o organizacji konserwatywnej".

Rita Majkowska

Zakończyła pisanie pierwszej wersji pracy doktorskiej na temat: "Władysław Łoziński - historyk sztuki i kultury polskiej".

Oddział Archiwum PAN w Poznaniu

Anna Marciniakowa

Złożyła Radzie Instytutu Historii Uniwersytetu im. A.Mickiewicza rozprawę doktorską na temat "Rola Tytusa i Jana Działyńskiego w rozwoju ośrodka naukowego w Wielkopolsce" napisaną pod kierunkiem prof.dr Z.Grota.

Nadal była członkiem Komisji Informacji Naukowej przy Oddziale PAN w Poznaniu oraz członkiem Zarządu Oddziału Poznańskiego Stowarzyszenia Archiwistów Polskich.

Złożyła do publikacji w "Pamiętniku Biblioteki Kórnickiej" artykuł pt. "Udział Tytusa Działyńskiego w powstaniu i pracach Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk" /ok. 3 ark./.

Opublikowała: 1/ Dwudziestolecie Oddziału Poznańskiego Archiwum PAN /notatka/ "Biuletyn Archiwum PAN nr 19: 1976, s.3-4; 2/ Dwadzieścia lat pracy Oddziału Poznańskiego Archiwum PAN 1956-1976, tamże, s.5-20; 3/ Materiały Aleksandra Kozikowskiego, tamże, s.36-54; 4/ Mrowiński Walerian "Polski Słownik Biograficzny", t.27, z.92, s.197-198.

Maria Adamczewska - Jackowiak

Kontynuowała pracę nad rozprawą doktorską pt. "Definicja dokumentacji naukowej" pod kierunkiem prof.dr Z.Kolanowskiego. Uczestniczyła w prowadzonym przezeń seminarium, na którym 17.III referowała problematykę pracy i I jej rozdział.

Opracowała 1 hasło dotyczące nabytków 1976 r. do nowego wydania "Przewodnika".

Opublikowała: Materiały Kazimierza Abgarowicza. "Biuletyn Archiwum PAN" nr 13: 1976, s.24-35.

Przygotowała do publikacji w "Biuletynie Archiwum PAN" suplement do inwentarza materiałów Feliksa Terlikowskiego /j.65-88/ wraz ze wstępem.

J a c e k L a t z k e

Kontynuował zbieranie materiałów do pracy doktorskiej pt. "Sędziwój Ostroróg - ze studiów nad możnowładztwem wielkopolskim w I połowie XV w." /tytuł roboczy/ przygotowywanej pod kierunkiem doc.dra A.Gąsiorowskiego.

Złożył do druku recenzję pracy J.Wiesiołowskiego "Ambroży Pampowski - starosta Jagiellonów. Z dziejów awansu społecznego na przełomie średniowiecza i Odrodzenia" do "Roczników Historycznych".

Opublikował: 1/ Rec. "Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski. S.N. Dokumenty opactwa Benedyktynów w Lubiniu od XIII do XV w. w: "Studia i materiały do dziejów Wielkopolski i Pomorza", t.22: 1977, z.2, s.186-188 /wspólnie z A.Bieniaszewskim/; 2/ Rejestr poboru czyż z miast wielkopolskich w latach 1462-1465 "Przegląd Historyczny", t.68: 1977, z.3, s. 241-253 /wspólnie z A.Bieniaszewskim/.

Oddział Archiwum PAN w Zabrzu

P a w e ł P o r w o ł

Uczestniczył w seminarium doktorskim prof.dr Z.Kolanowskiego.

Przygotował do publikacji w "Informatorze o placówkach naukowo-badawczych Oddziału PAN w Katowicach" informację o działalności Oddziału Archiwum PAN w Zabrzu.

Opublikował: Śląski Drzymała. "Mówią Wieki" 1977, nr 3, s.30-33.

Inwentarze zespołów archiwalnych
ogłoszone w numerach 1-20 "Biuletynu Archiwum PAN"
/układ chronologiczny/

	str.
Nr 1 /1959/	
- Towarzystwo Naukowe Warszawskie 1907-1953 /H.Dymnicka/	21 - 77
Nr 3 /1960/	
- Materiały Aleksego Bachulskiego /M.Flis/	33 - 39
- Materiały Stanisława Borowskiego /Z.K./	44 - 48
- Materiały Olgierda Górki /M.Wrzoskowa/	50 - 61
- Materiały Stanisława Kętrzyńskiego /S.Chankowski/	64 - 69
- Materiały Adama Kłodzińskiego /H.Dymnicka/	69 - 71
- Materiały Jerzego Manteuffla /S.Chankowski/	73 - 77
- Materiały Władysława Namysłowskiego /M.Wrzoskowa/	77 - 86
- Materiały Eugeniusza Przybyszewskiego /M.F./	87 - 89
- Materiały Heleny Salekiej /S.Chankowski/	89 - 93
- Materiały Adama Skałkowskiego /M.Wrzoskowa/	93 - 109
Nr 4 /1961/	
- Materiały Władysława Knapowskiej /H.Zubalowa/	30 - 71
- Materiały Artura Śliwińskiego /S.Chankowski/	72 - 126
Nr 5 /1962/	
- Akta I Kongresu Nauki Polskiej /M.Wrzoskowa/	23 - 70

Nr 6 /1963/	
- Akta Polskiego Towarzystwa Historycznego /H.Dymnicka - M.Wrzoskowa/	39 - 79
- Materiały Antoniego Wróblewskiego /J.Szajbel/	80 - 127
Nr 7 /1964/	
- Materiały Janusza Iwaszkiewicza /S.Chankowski/	33 - 53
- Materiały Aleksandra Lednickiego /M.Wrzoskowa/	54 - 70
- Materiały Zygmunta Moczańskiego /Z.Wardęska/	71 - 93
- Materiały Ludwika Skubiszewskiego /J.Szajbel/	94 - 105
Nr 8 /1965/	
- Materiały Tadeusza Mańkowskiego /A.Kamiński/	13 - 54
- Materiały Wiktora Ormickiego /O.Starzeń/	55 - 78
- Materiały Edwarda Schechtla /A.Marciniak/	79 - 102
Nr 9 /1966/	
- Materiały Kazimierza Bassalika /S.Chankowski/	35 - 54
- Materiały Ludwika Ręgorowicza /M.Wrzoskowa/	55 - 81
- Materiały Adama Szymańskiego /H.Obuchowska-Pysłowa/	82 - 87
Nr 10 /1967/	
- Materiały Wiktora Schramma /A.Marciniak/	20 - 106
Nr 11 /1968/	
- Akta Komisji Naukowej Obchodu Roku Mickiewicza PAN /1953-1956/ /H.Dymnicka/	30 - 64
- Materiały Antoniego Artymiaka /S.Chankowski/	65 - 85

- Materiały Ludwika Chmaja /R.W. Wołoszyński/	86 - 111
- Materiały Eugeniusza Dziewulskiego /A. Brachfogel/	112 - 120
- Materiały Władysława Dziewulskiego /M. Wrzowska/	121 - 148
Nr 12 /1969/	
- Materiały Witolda Chodźki /M. Wrzowska/	40 - 81
- Materiały Franciszka Czubalskiego /M. Wrzowska/	82 - 97
Nr 13 /1970/	
- Materiały Józefa Grodeckiego i Katarzyny Grodeckiej /M. Wrzowska/	26 - 84
- Materiały Stefana Rygla /S. Chankowski/	85 - 117
- Materiały Bożeny Stelmachowskiej /J. Szajbel/	118 - 161
Nr 14 /1971/	
- Materiały Joachima Metallmanna /R. Majkowska/	18 - 26
- Materiały Antoniego Peretiatkowicza /A. Marciniak/	27 - 66
- Materiały Tadeusza Strumiłły /R. Wojciechowska/	67 - 105
- Materiały Zygmunta Zawirskiego /A. Woltanowski/	106 - 125
Nr 15 /1972/	
- Materiały Bronisława Dembińskiego /K. Dopierała/	11 - 71
- Materiały Włodzimierza Dzwonkowskiego /H. Dymnicka/	72 - 100
- Materiały Wiktora Hahna /M. Wrzowska/	101 - 182
Nr 16 /1973/	
- Materiały Ludwika Eckerta /M. Wrzowska/	26 - 52
- Materiały Tadeusza Kowalskiego /J. Poradzisz/	53 - 99

- Materiały Feliksa Kazimierza Terlikow- skiego /M. Adamczewska/	100 - 125
Nr 17 /1974/	
- Materiały Bronisława Pawłowskiego /H. Dymnicka-Wołoszyńska/	39 - 48
- Materiały Edmunda Jana Reymana /J. Mizikowski/	49 - 81
- Materiały Stanisława Tynca /M. Wrzowska/	82 - 125
Nr 18 /1975/	
- Materiały Stanisława Karwowskiego /J. Szajbel/	19 - 41
- Materiały Jerzego Landego /J. Mizikowski/	42 - 54
- Materiały Mariana Magdańskiego /E. Sztraf/	55 - 62
- Materiały Michała Rawity-Witanowskiego /H. Dymnicka-Wołoszyńska/	63 - 124
Nr 19 /1976/	
- Materiały Kazimierza Abgarowicza /M. Adamczewska/	24 - 35
- Materiały Aleksandra Kozikowskiego /A. Marciniak/	36 - 54
- Materiały Edwarda Lubicz-Niezabitowskiego /Z. Wardęska/	55 - 63
Nr 20 /1977/	
- Materiały Jana Dembowskiego /M. Wrzowska/	10 - 32
- Materiały Mariana Gieyszтора /A. Brachfogel/	33 - 54
- Materiały Teodora Marchlewskiego /A. Brachfogel/	55 - 81

Inwentarze zespołów archiwalnych

ogłoszone w numerach 1-20 "Biuletynu Archiwum PAN"

/układ alfabetyczny/

Nazwisko lub nazwa	Nr Biuletynu Archiwum PAN	Strony
Abgarowicz Kazimierz	19	24 - 35
Artymiak Antoni	11	65 - 85
Bachulski Aleksey	3	33 - 39
Bassalik Kazimierz	9	35 - 54
Borowski Stanisław	3	44 - 48
Chmaj Ludwik	11	86 - 111
Chodźko Witold	12	40 - 81
Czubalski Franciszek	12	82 - 97
Dembiński Bronisław	15	11 - 71
Dembowski Jan	20	10 - 32
Dziewulski Eugeniusz	11	112 - 120
Dziewulski Władysław	11	121 - 148
Dzwonkowski Włodzimierz	15	72 - 100
Eckert Ludwik	16	26 - 52
Gieysztor Marian	20	33 - 54
Górka Olgierd	3	50 - 61
Grodecki Józef	13	26 - 84
Hahn Wiktor	15	101 - 182

Nazwisko lub nazwa	Nr Biuletynu Archiwum PAN	Strony
Iwaszkiewicz Janusz	7	33 - 53
Karwowski Stanisław	18	19 - 41
Kętrzyński Stanisław	3	64 - 69
Kłodziński Adam	3	69 - 71
Knapowska Wisława	4	31 - 71
Komisja Naukowa Obchodu Roku Mickiewicza PAN	11	30 - 64
Kowalski Tadeusz	16	53 - 99
Kozikowski Aleksander	19	36 - 54
Lande Jerzy	18	42 - 54
Lednicki Aleksander	7	54 - 70
Lubicz-Niezabitowski Edward	19	55 - 63
Magdański Marian	18	55 - 62
Manteuffel Jerzy	3	73 - 77
Mańkowski Tadeusz	8	13 - 54
Marchlewski Teodor	20	55 - 81
Metallman Joachim	14	18 - 26
Moczarski Zygmunt	7	71 - 93
Namysławski Władysław	3	77 - 86
Ormicki Wiktor	8	55 - 78
Pawłowski Bronisław	17	39 - 48
Peretiatkowicz Antoni	14	27 - 66
Pierwszy Kongres Nauki Polskiej	5	23 - 70
Polskie Towarzystwo Historyczne	6	39 - 79

Nazwisko lub nazwa	Nr Biuletynu Archiwum PAN	Strony
Przybyszewski Eugeniusz	3	86 - 89
Reymann Edmund Jan	17	49 - 81
Ręgorowicz Ludwik	9	55 - 81
Rygiel Stefan	13	85 - 117
Salska Helena	3	89 - 93
Schechtel Edward	8	79 - 96
Schramm Wiktor	10	20 - 106
Skałkowski Adam	3	93 - 109
Skubiszewski Ludwik	7	94 - 105
Stelmachowska Bożena	13	118 - 161
Strumiłło Tadeusz	14	67 - 105
Szymański Adam	9	82 - 87
Śliwiński Artur	4	72 - 126
Terlikowski Feliks	16	100 - 125
Towarzystwo Naukowe War- szawskie	1	21 - 77
Tync Stanisław	17	82 - 125
Witanowski Michał Rawita	18	63 - 124
Wróblewski Antoni	6	80 - 127
Zawirecki Zygmunt	14	106 - 125

SPIS TREŚCI

	str.
25-lecie Archiwum PAN	3
Hanna Dymnicka-Wołoszyńska: Z pierwszych lat działal- ności Archiwum PAN	7
Inwentarze archiwalne	38
Elżbieta Sztrej: Materiały Władysława Abrahama..	41
Maria Wrzosek: Materiały Stefana Bałaya	55
Józef Mizikowski: Materiały Natalii Gąsiorowskiej- Grabowskiej	94
Maria Wrzosek: Materiały Wincentego Stysia ...	117
Sprawozdanie Archiwum PAN za rok 1977	154
Inwentarze zespołów archiwalnych ogłoszone w numerach 1-20 "Biuletynu Archiwum PAN" /układ chronolo- giczny/	184
Inwentarze zespołów archiwalnych ogłoszone w numerach 1-20 "Biuletynu Archiwum PAN" /układ alfabetycz- ny/	188

